

Kissankasvatuksen tavoiteohjelma KTO

Abessinialainen ja Somali

*FI*Bluestream's Chiko, ABY n*

*SC FI*Kharn-Ka Weinfelderfox, SOM o*

AbyS ry työryhmä: Jaana Heikanen, Carin Sahlberg, Ritva Santara

© Aby- ja somalikissat AbyS ry 2021

ESIPUHE	5
1 YHTEENVETO	6
1.1 English summary	7
2 RODUN TAUSTA	8
2.1 Abessinialaisen historia ja sen kehitys nykyiseen muotoonsa	8
2.1.1 Rodun kehityksen alku	8
2.1.2 1900-luvun alku	9
2.1.3 1920-luku	9
2.1.4 Amerikan valloitus	10
2.1.5 FIFe tunnustaa rodun ja abessinialaiset saapuvat Suomeen	10
2.2 Somalin historiaa	11
2.2.1 Somalin historiaa Suomessa	12
2.3 ABY variantit	12
2.4 Rodut, joiden kanssa yhteistä kehityshistoriaa	12
3 ROTUYHDISTYKSET JA NIIDEN HISTORIA	13
3.1 Kansainväliset kissajärjestöt	13
3.2 Breed Council ja rotujärjestöt	13
3.3 Aby- ja somalikissat AbyS ry	14
3.4 Somakiss ry	15
4 RODUN NYKYTILANNE	16
4.1 Populaation koko ja kasvatuspohja (geenipohja)	16
4.1.1 Eri maista ja järjestöistä tuodut kissat	16
4.1.2 Rekisteröintien vuositilastot 15-vuoden aikana	17
4.1.3 Kautta aikojen eniten käytetyt urokset ja naaraat	19
4.1.4 Siitoskäyttö, urokset ja naaraat 2005-2019	22
4.1.5 Populaation rakenne ja sukusiitos	24
4.1.6 Kasvatuspohja per sukupolvi	26
4.1.7 Siitoskissojen käyttömäärät	27
4.1.8 Rodun populaatiot muissa maissa	32
4.1.9 Yhteenveto populaation rakenteesta ja kasvatuspohjasta	32
4.2 Luonne ja käyttäytyminen	33
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä	33
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	33
4.2.3 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	34
4.3 Terveys ja lisääntyminen	34
4.3.1 Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat	35
4.3.2 Muut rodulla todetut sairaudet tai viat	39
4.3.3 Lisääntyminen	42

4.4	Ulkomuoto	43
4.4.1	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	44
4.4.2	Rotumääritelmä eli standardi	44
4.4.3	Abyjen ja somalien hyväksytyt värimuunnokset eri kattojärjestöissä	47
4.5	Värien periytyminen	49
4.6	Näyttelyt	52
4.6.1	Rotujen erikoisnäyttelyt	52
4.6.2	Breed BIS – näyttelyt	53
4.6.3	World Winner ja muut voittanäyttelyt	53
5	KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	55
5.1	Kasvatuksen visiot	55
5.2	Suosituksset siitoskissoille ja yhdistelmille	55
5.2.1	Suosituksset kasvatukseen käytettävien kissojen ja yhdistelmien ominaisuuksista	55
5.2.2	Siitoskissan valinta	56
5.3	Mahdolliset uhat sekä varautuminen ongelmiin – SWOT	58
5.3.1	Populaatio	58
5.3.2	Terveys	59
5.3.3	Luonne	59
5.3.4	Ulkomuoto	60
5.4	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta – AbyS hallituksen esitys vuosikokoukselle	60
6	PÄIVITYKSET KASVATUKSEN TAVOITEOHJELMAAN JA YHTEENVETO AIKAISEMPIEN TOIMENPITEIDEN / TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	61
7	KIITOKSET	61
8	LÄHTEET	62
9	LIITTEET	63
9.1	FIFe-standari ABY-SOM	63

*FI*Kermakupin Princess Irene , ja Kingsblood, ABY n.
synt. 26.11.2020*

*FI*Link Nyota Ziko Humu ABY a,
synt. 24.01.2013 , kuva Tessa*

*GIC Omanion Galanthus nivalis ABY n
synt. 12.06.2017 kuva Tessa*

*FI*Kharn-Ka Rapid Eye, ABY p, synt. 07.07.2016*

*FI*Amajan Leela Lazzarella , SOM o
synt 06.05.2015*

*FI*Kisompa's Minka Milena, SOM a
synt. 28.06.2017 , kuva Tessa*

ESIPUHE

AbyS ry:n puolesta minulla on ilo ja kunnia kiittää yhdistyksen Kasvatuksen tavoiteohjelman laatijoita Jaana Heikasta, Carin Sahlbergiä ja Ritva Santaraa useita vuosia ja satoja työtunteja kestäneestä projektista, joka on nyt valmiina. Koskaan aikaisemmin ei abessinialaisten ja somalien syntyhistoriaa ja Suomeen rantautumista ole käsitelty yhtä perinpohjaisesti. Työryhmä aloitti varsinaisen suunnittelutyön jo vuonna 2016, mutta kirjoittaminen ja toteutus on tapahtunut kahden viimeisen vuoden aikana. Työryhmä on laatinut tilastoja eri maista ja järjestöistä tulleista kissoista. Käsittelyssä on ollut viimeisten 15 vuoden aikana rekisteröinnin vuositilastot, siitoskäytössä ja kasvatuskäytössä eniten käytetyt kissat. Tarkastelussa on myös luonne ja käyttäytyminen sekä sairaudet. Abessinialaisen ja somalin rotumääritelmää on avattu ja tehty vertailua eri järjestöissä standardin liitteenä olevien pistetaulukkojen välillä ja mitä värimuunnoksia missäkin järjestössä on hyväksytty.

Kiinnostavaa on tutustua minkälaisia mahdollisia uhkia ja miten niihin varaudutaan eli SWOT niin populaation, terveyden, luonteen ja ulkomuodon suhteen. Minkälaisia suosituksia on siitoskissoille ja yhdistelmille. Tavoiteohjelmaan on kirjattu kasvatuksen tavoitteet ja toteutus. Rotujen näyttelyttäminen on ollut tarkastelussa ja havainto, että vuonna 1961-2004 välisenä aikana ilman titteliä oli 74,0 % kissoista ja vuosina 2005-2018 oli **76,8 %**. **Luku on siis pysynyt lähes samana näiden 60 vuoden aikana. Suomalaiset kissat ovat menestyneet erinomaisesti niin World Winner -näyttelyissä kuin muissakin erikois- ja normaalinäyttelyissä.**

Sukupolvien välinen aika on lähestymässä 3 vuotta, joten päivitystä tavoiteohjelmaan on suunniteltu tehtäväksi vuosista 2020-2022. Lähitulevaisuuden tavoitteita ovat omistajille ja kasvattajille lähetettävä terveystarkastus. Toimenpiteinä mahdolliset joukkotestaukset ja tiedottaminen perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä.

Mielenkiintoisia lukuhetkiä kaikille abessinialaisista ja somaleista kiinnostuneille!

Anne Paloluoma, AbyS ry

Puheenjohtaja

*FI*Laire Oira Anor, ABY n
synt. 03.05.2010, kuva Tessa*

*FI*Angelos Victoria, ABY n,
synt. 29.05.2013*

1 YHTEENVETO

Abessinialainen ja somalikissa ovat sisarrotuja. Näin kasvatuksen tavoiteohjelma on laadittu yhdessä molemmille roduille. Kasvatusohjelmassa rekisteröintitilastoja on analysoitu molempien rotujen osalta sekä kaiken Suomessa olevan Kissaliiton rekisteröintitiedon pohjalta että tarkemmin pureutuen viimeiseen kokonaiseen 15 vuoteen, jotka ovat vuosilta 2005-2019.

Abessinialainen on yksi vanhimmista rotukissoista ja sen kasvatusta on aloitettu 1800-luvun loppupuolella Englannissa. FIFE eli Fédération Internationale Féline hyväksyi abessinialaisen omaksi rodukseen vuonna 1949. Suomeen ensimmäiset abessinialaiset tulivat vuonna 1961. Ensimmäiset somalit syntyivät kahden pitkäkarvageeniä kantavan abessinialaisen risteytyksinä 1960-luvulla USA:ssa, Kanadassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa. FIFE hyväksyi somalin omaksi rodukseen vuonna 1981. Suomeen ensimmäiset somalit tulivat vuonna 1983.

Vuosina 1961-2019 Suomen Kissaliittoon rekisteröitiin 2208 abessinialaista ja vuosina 1983-2019 rekisteröitiin 1639 somalia. Somalien huippuvuodet olivat 1990-luvun **alkupuoliskolla, ennätysluku saatiin vuonna 1993**, jolloin rekisteröitiin 151 somalia. Abessinialaisten rekisteröintimäärä on tasaisesti kasvanut alkuvuodesta saakka ja vuonna 2019 rekisteröitiin ensimmäistä kertaa yli sata abessinialaista Suomen Kissaliittoon.

Vuosina 1961-2019 Suomeen on tuotu 166 abessinialaista ja 81 somalia. Suurin osa kissoista on tuotu pohjoismaista: Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Kun Suomi luopui rabieskaranteenista 1980-luvun lopussa ja mahdollisuus tuoda kissoja muualta kuin Ruotsista ja Norjasta huomattavasti helpoittui, abessinialaisten ja somalien tuonti lähti kasvuun.

Vuosina 2005-2019 aikana rekisteröitiin yhteensä 1534 abessinialaista ja somalia, joista oli 1044 abessinialaista ja 490 somalikissaa. Suomessa syntyneestä 465 pentueessa syntyi yhteensä 1424 pentua, joista 966 oli abessinialaisia ja 458 somalia. Molempien rotujen pentueiden keskikoko oli 3,06. Emot saivat keskimäärin 4,85 pentua, jotka selviytyivät rekisteröinti-ikänsä asti. Pentuja rekisteröitiin 58 eri kasvattajanimellä.

Luonteeltaan abessinialais- ja somalikissa ovat eloisia, leikkisiä, lempeitä, kekseliäitä ja uteliaita. Ne ovat rakastettavia ja omistajaansa rajattomasti kiintyneitä kissoja. Sosiaalisina kissoina ne kaipaavat erittäin paljon huomiota. Molemmat rodut ovat nopeita ja ketteriä liikkeissään, mutta somalit ovat tosiaan karvan pituuden verran hitaampia.

Abessinialaisilla ja somaleilla on kokoonsa nähden hyvin kehittyneet lihakset ja ne ovat varsin voimakkaita. Suurella ponnistusvoimallaan ne voivat hypätä helposti ovenkarmille. Usein ne pitävät korkeista paikoista, joista ne voivat tarkkailla tai jonne ne voivat vetäytyä rauhassa nukkumaan. Molemmilla on pehmeä ja miellyttävä ääni kuten niiden koko olemus. Abessinialaisissa ja somaleissa on hyvin onnistuttu säilyttämään ja vahvistamaan rotukuvauksen mukaisia luonteenpiirteitä sukupolvesta toiseen.

Yleisesti ottaen abessinialaiset ja somalit ovat terveitä ja pitkäikäisiä kissoja ja tavoitteena on, että näin olisi tulevaisuudessakin. Rotukissamaailmassa abessinialaisen historia on huomattavan pitkä, joten rotujen terveydestä tiedetään paljon. Roduilla esiintyy kaksi tunnettua väistävasti periytyvää sairautta: kissan vähittäiseen sokeutumiseen johtava etenevä verkkokalvon rappeuma PRA sekä kissan menehtymiseen johtava pyruvaattikinaasientsyymiin puutos, PK-anemia. Molempien sairauksien kantajat löydetään nykyään DNA-testillä, ja testausohjelman avulla sairastuvien kissojen syntyminen voidaan estää.

Kasvatukseen tulisi käyttää rotustandardin mukaisia kissoja, jotka ovat terveitä ja hyväluonteisia sekä omata hyvän lisääntymiskyvyn. Siitoskissan tulisi olla ulkomuodoltaan rotustandardin mukainen tai vähintään rodun keskitasoa. Siitoskissoja valitessa tulisi huomioida, ettei jalostuksessa käytettäisi kissoja, joilla on geneettisiä sairauksia, tai ovat kooltaan tai painoltaan liian pieniä tai rakenteeltaan ei-rodun omaisia.

1.1 ENGLISH SUMMARY

Abyssinians and Somali are sister breeds. Therefore, this breeding program has been drawn up together for both breeds. In the breeding program, the registration data for both breeds has been analysed both on the basis of all the registered Abyssinians and Somalis of Suomen Kissaliitto (the Finnish Cat Association) in Finland as well as in more detail, covering the last full 15 years, 2005-2019.

The Abyssinian is one of the oldest recognised cat breeds and its breeding began in the late 19th century in England. FIFe (Fédération Internationale Féline) recognised the Abyssinian in 1949. The first Abyssinians came to Finland in 1961. The first Somalis were born as a cross of two Abyssinians carrying the gene for long-hair in the 1960s in the USA, Canada, Australia and New Zealand. FIFe adopted the Somali as an independent breed in 1981. The first Somalis came to Finland in 1983.

From 1961 to 2019, 2208 Abyssinians were registered in the Finnish Cat Association and from 1983 to 2019 1639 Somalis were registered. The peak years for Somalis were in the first half of the 1990s, a record number was reached in 1993, when 151 Somalis were registered. The number of Abyssinian registrations has steadily increased during these years, and in 2019, for the first time, more than a hundred Abyssinians were registered with Suomen Kissaliitto.

Between 2005 and 2019, 166 Abyssinians and 81 Somalis were imported to Finland. Most of the cats have been imported from the Nordic countries: Sweden, Norway and Denmark. When Finland abandoned rabies quarantine in the late 1980s and the possibility to import cats from outside Sweden and Norway became much easier, imports of Abyssinians and Somalis began to increase.

Between 1961 and 2019, a total of 1534 Abyssinians and Somalis were registered, of whom 1,044 were Abyssinians and 490 were Somali cats. Of the 465 litters born in Finland, a total of 1424 kittens were born, of which 966 were Abyssinians and 458 Somalis. The average size of the litters of both breeds was 3.06. The mothers had an average of 4.85 kittens, which survived to the registration age. Kittens were registered by 58 different cattery names.

By nature, Abyssinian and Somali cats are lively, playful, gentle, imaginative and curious. They are lovable and owner-bound cats. As social cats, they need a lot of attention. Both breeds are fast and agile in their movements, but Somalis are indeed by a hair's breadth slower.

Abyssinians and Somalis have well-developed muscles in relation to their size and are quite strong. With their excellent jumping capacities, they can easily jump on to the door frame. Often they like high places from where they can observe or can retreat to sleep in peace. Both have a soft and pleasant voice just like their whole appearance. Abyssinians and Somalis have been very successful in preserving and strengthening breed characteristics from one generation to the next.

In general, Abyssinians and Somalis are healthy and long-living cats and the aim is that this should continue. In the cat fancy, the history of the Abyssinian is remarkably long, so much is known about the health of the breed. The breeds have two known inherited diseases: Progressive Retinal Atrophy, PRA, eventually leading to blindness, and Pyruvate Kinase Deficiency (PK anemia) often leading to death. Carriers of both diseases are now found by DNA testing, and a testing program has been established to prevent the birth of sick cats.

Cats which conform to the breed standard, are healthy and of good temperament and have a good reproductive capacity should be used for breeding. The studs and queens should conform to the breed standard at least at the average level of the breed. When selecting breeding cats, care should be taken not to use cats with a genetic disease, being undersized or underweight nor diverging from the general build of the breed.

2 RODUN TAUSTA

2.1 ABESSINIALAISEN HISTORIA JA SEN KEHITYS NYKYISEEN MUOTOONSA

Abessinialaiskissa on yksi vanhimmista rotukissoista. Tarkkaa tietoa rodun alkuperästä ei ole, sillä abessinialaiskissojen kaltaisten kissojen historia ulottuu hyvin pitkälle menneisyyteen. Näitä kissoja esiintyy mm. vanhoissa kirjoissa ja niiden kuvissa, kuten naaras nimeltä Rueppel "pienijalkainen kissa" (*Felis maniculata*) teoksessa *Atlas zu der Reise in Nördlichen Afrika*. Se kuvaa abessinialaiselle haluttuja ominaisuuksia: pieni koko (**kotikissan kokoinen ja pienempi kuin eurooppalainen villikissa**) ja **okrankeltainen, selästä tummempi väri**. Tämä kissa oli löydetty Ylä-Egyptin alueelta, Nuubiasta. Kissa mainitaan H.C. Brooken julkaisussa *The Abyssinian Cat* (1929). **Abessinialaisten kaltaisia kissoja ei löydy pelkästään vanhasta kirjallisuudesta, vaan myös museoista**; Luonnonhistoriallisessa museossa Englannissa oli vuonna 1929 sudanilainen villikissa (*Felis ocreata*), jolla oli ruosteenpunainen turkki, kevyt rakenne ja hoikat jalat sekä kevyesti merkkejä hännässä ja jaloissa. Myös British Museumissa on joitakin melkein identtisiä abyn näköisiä afrikkalaisia villikissoja, mutta näiden vahvassa turkissa ei ole tickingiä. Museon egyptiläisessä papyruksessa oleva maalaus esittää ruskeaa kissaa, jolla on enemmänkin nykyisen abyn tyyppi ja häntä sekä vain hieman raitaa jaloissa. Yleisesti ottaen, muinaisen Egyptin pronssipatsaat ja kuvat painottavat solakkuutta, vahvaa leukaa, keskipitkää vartaloa ja suuria silmiä, mitä ominaisuuksia arvostetaan nykypäivän abessinialaisissa.

Julkaisussaan *Child of the Gods* (1951) Helen ja Sidney Denham kirjoittavat, että edellä mainittu H.C. Brooke uskoi abessinialaisen pohjautuvan afrikkalaisesta villikissasta. Herra Brookella oli ollut egyptiläinen tai afrikkalainen villikissa Caffre tai Kaffir, jonka samankaltaisuus nykyiseen abessinialaiseen on merkittävä. Ihmiset rakastavat tarinoita ja niinpä jokaisella rodun kehitykseen osallistuneella oli tarinansa siitä, mistä rotu sai alkunsa tai mistä villikissoista se on kehitetty. Eräs tunnetuimpia on Abessinian sodan ajalta, jolloin britit kävivät sotaa Abessinian keisaria vastaan tavoitteenaan sysätä keisari vallasta ja vapauttaa brittiläiset panttivangit. Tämä onnistuikin ja brittiläiset joukot jättivät maan sodan jälkeen vuonna 1868. Ensimmäinen maininta abessinialaiskissasta Englannissa on Gordon Stablesin tekemä vuodelta 1874. Hän kirjoittaa, että rouva Barrett-Lennard toi abessinialaiskissan Englantiin vuonna 1868. Samalta ajalta on kuitenkin kertomuksia, joissa brittisotilaat ottivat kissoja mukaansa palatessaan Englantiin. Ehkä rouva Barrett-Lennard toimi samoin? Kissa, jonka rouva Barrett-Lennard toi mukanaan, oli Zula. Tämän jälkeen kului kuitenkin kolmisenkymmentä vuotta ilman, että kukaan piti tarkkaa rekisteriä rodun vakiintumisesta tai kasvatuksesta Englannissa. Kertomus tarjoaa sillan muinaiselle ja nykyiselle abessinialaiskissalle.

2.1.1 Rodun kehityksen alku

Ei ole epäilystäkään, etteikö rotu olisi kehitetty lähempänä Thamesia kuin Niiliä. Britit kehittivät abessinialaisen käyttämällä brittiläistä lyhytkarvakissaa ja monia muita rekisteröimättömiä kissoja. Perusvaatimuksena kissalle oli kuitenkin ticked-turkki. Aluksi värejä oli laajasti, myös hopea. Ja tuskinpa nimiä kuten Aluminium, Silver Memelik, Silver Fairy ja Salt annettiin riistanväriselle kissalle. Alkuaikoina tietyt kasvattajat tekivät paljon työtä rodun luomisessa ja saattamisessa tunnustetuksi roduksi. Heitä olivat rouva Constance Carew-Cox, Miss E.A. Clarke, rouva Frederick, rouva Patman, Lady Edith Douglas-Pennant, lady Decies, herra Sam Woodiwiss, majuri Sydney Woodiwiss (*Woodroofe*), herra H.C. Brooke (*Chelsworth*), **sekä myöhemmin rouva Basnett (Croham)**. Amerikkalainen abykanta perustuu juuri näistä kahdesta brittiläisestä hienosta kissalasta: *Woodroofe* ja *Croham*.

Kuitenkin rodun historiasta on jäänyt epäselväksi, milloin rotu sai virallisen tunnustuksen, milloin abessinialaiskissoja näyttelytettiin ensimmäisen kerran, ketkä olivat ensimmäiset näyttelleasettajat, jne. Aikaisin merkintä rodusta on tohtori Gordon Stablesin kirjasta *Cats, their points, etc.* (1889), jonka kuvassa on rouva Barrett-Lennardin omistuksessa oleva, Abessinian sodan aikaan tuotu kissa Zula. Kirjassa esiintyvä kissa ei

näytä paljoakaan tämän päivän abessinialaiselta, mutta syynä voi olla huono valokuva. Kissa on ilmeisesti tehnyt vaikutuksen moneen, sillä rotu on saanut nimensä tämän Abessiniasta (nykyinen Etiopia) tuodun kissan mukaan. Ensimmäiset abessinialaiset rekisteröitiin vuonna 1896 National Cat Clubin rekisteriin. Nämä olivat Sedgemere Bottle (s. 1892) ja Sedgemere Peaty (s. 1894). Kissat rekisteröi Sam Woodiwiss.

2.1.2 1900-luvun alku

Vuosisadan alussa kissanäyttelyissä nähtyjen abessinialaisten määrä ei kasvanut merkittävästi pienistä pentueista johtuen. Siamilaisista tulikin suosittuja osaksi juuri helposti huomattavien juoksujen ja isojen pentueiden ansiosta. Pentueita kuitenkin syntyi ja muutamat kasvattajat, kuten edellä mainittu H.C. Brooke (*Chelsworth*), lähettivät pentuja myös kasvattajille ja lemmikin omistajille mannermaalle. H.C. Brooke kuitenkin luopui kasvattuksesta ja samoihin aikoihin rouva Carew-Cox alkoi kasvattaa abessinialaisia. Hän kasvattikin niitä yli neljännesvuosisadan ajan perehtyen mm. hopean värisiin saadakseen ne tunnustetuksi väriksi. Valitettavasti Cat Fancy ei kuitenkaan arvostanut Carew-Coxin antaumusta, mutta silti vaatimaton rouva Carew-Cox kasvatti vuosien varrella useita championoja. Rouva julkaisi myös ystävänsä lähettämiä kirjeitä, joissa kerrottiin parin villikissan metsästyksestä Abessiniassa. Näiden kissojen turkit tuotiin Englantiin ja voitiin todeta kissojen turkkien vastaavan täysin sen ajan abessinialaista.

Kun The Cat Club yritti nujertaa The National Cat Clubin vuosisadan vaihteessa, pudotettiin rodun nimestä Abessinia kokonaan pois ja rotua kutsuttiin nimellä Ticks tai virallisesti British Ticks ja kansan suussa kutsumanimellä Bunny-Cat. Nämä kissat olivat hyvin tikattuja kuten abessinialaiset, joskin joillakin oli "täplikäs" ulkoasu. Frances Simpson mainitsee kirjassaan *Cats and all about them* vuonna 1902 "jäniskissan". Niiden pohjaturkki oli yleensä tumman harmaa tai jopa mustan harmaa ja niiden pää oli enemmänkin brittiläistä tyyppiä ja niillä oli hyvin raitaiset jalat ja häntä. Tuohon aikaan abessinialaisten olemassaolo oli vaakalaudalla; muutamat kasvatuskissat olivat arkoja ja pentuja oli vaikea myydä, joten British Ticksit toivat rotuun tarvittavaa jalostusmateriaalia.

Vuosina 1900 - 1905 rekisteröitiin 12 abessinialaista, joiden molemmat tai ainakin toinen vanhemmista oli tuntematon. Näistä kissoista 1903 syntynyt Fancy Fee ja 1905 syntynyt Aluminium (kasvattaja ja omistaja rouva Carew-Cox) löytyvät useiden sen aikaisten abessinialaisten takaa. Fancy Feen ja Aluminiumin jälkeläinen, vuonna **1907 syntynyt Aluminium II sekä naaras nimeltä Salt olivat ensimmäiset abessinialaiset, jotka vietiin Amerikkaan.**

2.1.3 1920-luku

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen aby oli kotikissan ja englantilaisen villikissan jälkeläinen, hybridi. Sodan jälkeen monet abessinialaiset kasvatettiin englantilaisista tabbeista, joka muistuttivat väriltaan abessinialaista ja tyyppiltään itämaista. Abessinialaisen alkuperämaaksi on nimetty myös Chile, Argentiina, Afrikka kokonaisuudessaan sekä itäiset maat. Helen ja Sidney Denham kirjoittavat artikkelissaan löytäneen yhden abessinialaisen näköisen kissan Ajaccion kadulta, Korsikasta.

Ensimmäinen virallinen abessinialaisten rotuyhdistys perustettiin Englannissa vuonna 1929. Alkuvuosina oli listattu 30-40 abessinialaista, kunnes vuonna 1937 määrä nousi 92:een. Vuonna 1938 rouva H.W. Basnett kirjoitti artikkelin "Fur, Feather, Rabbits and Rabbit Keeping", jossa kissojen kuvailu antoi sysäyksen brittiläisen abessinialaiskissan standardille. Yllättävä suosio lähti nousuun Italian ja Abessinian sodan takia. Vuoden 1939 sota toi haasteita kasvattajille: oli pulaa ruoasta ja kuljetusongelmien takia astutusmatkat olivat haastavia. Ainakin yksi eturintamalla asuva kasvattaja lähetti pommitusten pelossa parhaan abessinialaisensa Amerikkaan. Niinpä vuonna 1945 abessinialaisia oli jäljellä enää tusina. Sodan jälkeen klubin jäsenmäärä sekä kissojen laatu ja määrä alkoivat jälleen kasvaa. Ranskaan ensimmäiset abessinialaiset saapuivat vuonna 1927 rouva Guyotin tuomina. Hän aloitti kissoillaan menestyksekkään kasvatuksen aina sotaan ja rouvan kuolemaan saakka. Tämän jälkeen voittoa linja on valitettavasti kadonnut.

2.1.4 Amerikan valloitus

Ensimmäinen maailmansota myöhästytti rodun kehitystä ja tunnustamista myös Amerikassa. Virallinen CFF premium list of the Boston Cat Club julkaisi abessinialaiselle standardin vuonna 1920. Uuden rodun ydin oli pieni, ei vain Yhdysvalloissa vaan myös Englannissa. Valitettavasti ei ole tilastoja tuonneista Amerikkaan ennen vuotta **1933, jolloin Woodrooffe Ena of Newton sekä viisi muuta kissaa tuotiin. Ena ja samasta kissalasta tuotu Woodrooffe Anthony saivat aikaan hienoja jälkeläisiä ja sen avulla rotu vihdoin tunnustettiin virallisesti Yhdysvalloissa.** Vasta vuonna 1935 syntyi ensimmäinen virallisesti tunnustettu Amerikassa syntynyt abessinialainen, Addis Ababa. Abessinialaiskasvatus alkoi saavuttaa laatua ja määrää ja kasvattajat alkoivat vihdoin myös jakaa kasvatuskissojaan muille kasvattajille juuri ennen toista maailmansotaa. Sodan jälkeen Englannissa oli vain 12 yksilöä ja se vaikeutti suuresti kasvatusta myös Yhdysvalloissa. Vuosina 1945-1946 rodun suosiota edisti julkaistu kirja *Cats and All About Them*. Kirjassa oli useita kuvia kahdesta kauniista tuontiaabyasta.

Seuraavaksi ehkä merkittävin vuosi oli 1955 kun Edna Field (Chota-Li) hankki ensimmäisen abynsa. Sen jälkeen hän hankki kaksi kissaa Englannista. Edna Field oli suosittu kissatuomari CFA:ssa ja vaikutti abynjen kasvatukseen Pohjois-Amerikassa enemmän kuin kukaan muu. Tammikuussa 1959 *Cat World Magazine* omisti numeron abessinialaisille ja kiitos lehden sekä upeiden kissojen kuvien, suosio lähti kasvuun.

2.1.5 FIFe tunnustaa rodun ja abessinialaiset saapuvat Suomeen

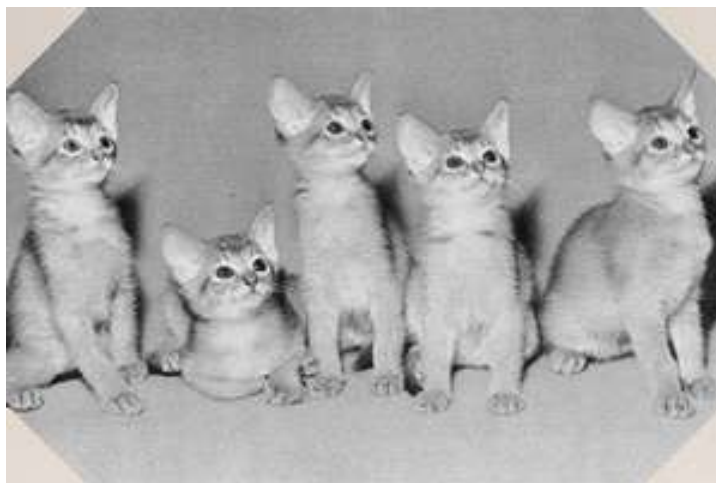
Euroopassa alkunsa saanut ja yhä edelleen vaikuttava kissajärjestö FIFe eli Fédération Internationale Féline hyväksyi abessinialaisen omaksi rodukseen vuonna 1949. Samana vuonna hyväksyttiin roduiksi myös mm. persialainen, siamilainen, venäjänsininen ja pyhä birma.

Ruotsiin ensimmäiset abyt saapuivat Englannista vuonna 1953 ja Tanskaan vuonna 1959. Suomeen ensimmäiset abessinialaiset saapuivat Saksasta vuonna 1961; kaksi riistanväristä naarasta. Gongora von Memphis rekisteröitiin numerolla 41 ja siskonsa Gri-Gri von Memphis numerolla 70. Samana vuonna Helsingin Rotukissayhdistys piti Helsingissä ensimmäisen rotukissanäyttelyn ja myöhemmin Gri-Gristä tuli Champion. Nämä kissat eivät kuitenkaan jatkaneet sukua. Seuraavana vuonna rekisteröitiin numerolla 91 tuontiurossa Ruotsista, Ormkärns Amigo. Seuraavia tuonteja saimme odotella, kunnes vuonna 1965, kansainvälinen kissatuomari Kate Stierncreutz sekä Aira Kronqvist toivat Hollannista Suomeen kaksi naarasta, punaisen Tejadan ja riistanvärisen Jasminin. Kissat olivat Maria Falkena-Rohlen von Mariendaal-kissalasta. Nämä naaraat myös jatkoivat sukua ja ensimmäinen Suomessa syntynyt abypentue syntyi Kate Stierncreutzin Mount Badger -kissalaan huhtikuussa 1966 sekä Aira Kronqvistin av Firousi -kissalaan toukokuussa 1966. Kasvatus oli pienimuotoista ja alkuun tarvittiin tuonteja mm. Saksasta ja Ruotsista, joista mainittakoon Ganymed von Memphis, Märtha Wikströmin riistanvärinen Saksan tuontiurossa, sekä Ulla Aspelinin kaksi tuontiurossa: Scarabees Akhi ja Red Rudolf af Silverbäcken. Kaikilla näillä uroksilla oli tärkeä rooli useamman suomalaisen abypentueen isänä. Ulla Aspelin vaikutti myöhemminkin Suomen kissamaailmassa tuomarina sekä Märtha Wikström (*Abyfinns*) aktiivisena pitkän linjan kasvattajana. **Kasvattajien hankaluutena olivat pienet pentueet ja PRA, sillä osa kissoista sokeutui.** PRA diagnosoitiin vasta vuonna 1979 ja Suomesta tuli ainoa Pohjois-Euroopan maa, joka kielsi PRA-positiivisen kissan käytön jalostuksessa. Kasvatuspohjaa laajennettiin myöhemmin mm. tuonneilla Englannista ja Tanskasta.

Hopean väriset abessinialaiset tunnustettiin FIFe:ssä vuonna 1983 ja ensimmäisen mustahopea-abynaaraan, Arkens Silver La Douce'n toi Seija Suojakari (*Satukissan*). "Pusi" saapui Suomeen Norjasta vuonna 1984. Vuoteen **1988 saakka kasvattajat olivat tehneet tiiviisti yhteistyötä ruotsalaisten ja norjalaisten kasvattajien kanssa.** Tuonnit muista maista olivat haastavia ja kalliita karanteenin takia. Sitten, aivan yllättäen Suomesta löydettiin muutama Rabies-tapaus, jonka johdosta rajat Ruotsiin ja Norjaan sulkeutuivat. Jo seuraavana vuonna 1989 rajat avautuivatkin Venäjälle, Tanskaan ja muualle maailmaan, mikä avasi aivan uusia mahdollisuuksia geneettisen materiaalin hankintaan "uudesta maailmasta". Niinpä 80-luvun lopun ja 90-luvun kasvatusta leimasivat tuonnit

Kuva 1:
Abyfinns Regina, ABY n, synt. 14.01.1976.

Kuva 2:
Ensimmäisiä abypentuja Suomessa, Emo mahdollisesti Tejada van Mariendaal, ABY o, synt. 03.02.1965

uusista linjoista, osa Euroopasta ja osa Amerikasta sekä värikirjon kasvaminen riistasta ja punaisesta näiden dilutiomuunnoksiin; siniseen ja beigeen. Suomen ensimmäinen rekisteröity sininen oli vuonna 1989 Teksasissa syntynyt naaras Tanis Blue Bonnet, jonka toi Terhi Sinisalo (*Alex's*). **Ensimmäisen beigen, Bahariya's Fantasia Khouit'n**, toi Ranskasta vuonna 1990 Anne Paloluoma (*Angelos*).

2.2 SOMALIN HISTORIAA

Somali on abessinialaiskissan pitkäkarvamuunnos. Resessiivinen pitkäkarvageeni on tutkimusten mukaan tullut abessinialaisrotuun Englannissa jo 1930-40 luvuilla, jolloin oli puutetta abyuroksista, ja kasvatustyössä käytettiin muitakin rotuja. Ensimmäiset somalit syntyivät kahden pitkäkarvageeniä kantavan abessinialaisen risteytyksinä 1960-luvulla USA:ssa, Kanadassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa. **Vaikka pitkäkarvaiset pennut olivat vähemmän toivottuja, abessinialaiskasvattajat kiinnostuivat abypentueisiin silloin tällöin syntyneistä pitkäkarvaisista pennuista.** Erityisesti amerikkalainen Evelyn Mague ihastui näihin pitkäkarvaisiin pentuihin ja alkoi kasvattamaan niitä tarkoituksella. Vuonna 1967 Evelyn löysi pitkäkarvaisen abessinialaisen eläinsuojeluyhdistyksestä ja ryhtyi selvittämään sen taustoja. Hän huomasi, että sen vanhemmat olivat tuttuja, uros oli hänen kasvattamansa ja naaraan hän oli juuri ostanut. Uros oli Lynn-Lee's Lord Dublin ja naaras Lo-Mi-R's Trill-By. Näitä kahta voidaan pitää somalien kantavanhempina ja ne saivat myöhemmin vielä 5 jälkeläistä. Samaan aikaan Kanadassa CCA: n tuomari Ken McGill oli havainnut pitkäkarvaisen geenin olemassaolon kanadalaisissa aby-linjoissa ja aloitti aktiivisen somalien kasvatuksen. Hän osti uroksen May-Ling Tusietä, jota pidetään vanhimpien somalilinjojen kantauroksena. Koska vahvasti epäiltiin, että somalikasvatuksessa olisi käytetty muita pitkäkarvaisia rotuja, teki Walter Del Pelligrino vuonna 1976 suuren analyysin somaleiden sukutauluista. Linjat päättyivät joko May-Ling Tusietaan tai neljään 1960-luvulla vaikuttaneeseen aby-urokseen. Lisäksi näiden varhaisten somalien taustalta löytyi Selenen Raby Chuffa joka oli tuotu Iso-Britanniasta Yhdysvaltoihin vuonna 1952.

Somali nimen Evelyn Mague antoi rodulle kunnioittaen abessinialaisten mahdollisia afrikkalaisia juuria. Somaliaa oli siihen aikaan Abessinian (nykyisin Etiopia) naapurimaa. Amerikassa perustettiin vuonna 1972 oma rotuyhdistys, puheenjohtajana Evelyn Mague. 1978 somali hyväksyttiin omaksi rodukseen CFA:ssa ja kissat saivat osallistua näyttelyihin vuonna 1979. FIFe hyväksyi somalin omaksi rodukseen vuonna 1981. Alkuvuosina somali arvosteltiin näyttelyissä puolipitkäkategoriassa. Suomen FIF-aloiteesta somali kuitenkin siirrettiin lyhytkarvakategoriaan 3, mihin sisarrotu abessinialainen jo kuului. Somalin rotumääritelmä on turkin pituutta lukuun ottamatta sama kuin abylla. Vuoden 2016 alusta somalit ja abyt ovat olleet FIFessä kategoriassa 4.

2.2.1 Somalin historiaa Suomessa

Somalit ehtivät valloittaa Ruotsin ja Norjan ennen Suomea. Suomeen ensimmäinen somali tuotiin Australiasta **21.5.1983**. Kissa oli EC Josinia Musayid ”Seidi” (SOM n). Kissan toi Suomeen Pirkko Heinonen. Vuonna 1984 Ruotsista tuotiin ensimmäinen punainen somali naaras EC Sinian Chispa Del Sol. Seuraavat tuonnit Ruotsista olivat riistanvärinen naaras IC & PR Grönkullas Gertrud ja punainen uros EC Soma Porthos, sekä riistanväriset urokset EC Grönkullas Gilbert ja Soma Athos.

Helmikuussa 1984 syntyi Pirkko Heinosen ensimmäinen kasvattajanimellä ”Heiskan”- somalipentue. Pentujen vanhemmat olivat Josinia Musayid ja norjalainen USAn tuonti Millcreek’s Reynard Jr. Seuraava pentue syntyi vasta 12.10.1985, kasvattajana Juha Autio. Vuonna 1984 Ruotsista tuotiin ensimmäinen punainen somali naaras EC Sinian Chispa Del Sol. Seuraavat tuonnit Ruotsista olivat riistanvärinen naaras IC & PR Grönkullas Gertrud ja punainen uros EC Soma Porthos, sekä riistanväriset urokset EC Grönkullas Gilbert ja Soma Athos. Lisäksi Australiasta tuotiin Cha Earth Wind and Fire vuonna 1988. Näitä kissoja pidetään Suomessa kantasomaleina. Pirkko Heinosen (Heiskan) lisäksi ensimmäisiä kasvattajia olivat Juha Autio (Ogaden), Jarmo Räihä (Uhurun), Helena ja Aarre Pohjavirta (Abu-Abun) ja Leena Jokela (Hingstbackes)

Kuva 1: Heiskan Ceila, SOM n, synt. 20.04.1986.

Kuva 2: Josinia Musayid, SOM n, synt. 03.04.1982.

2.3

ABY VARIANTIT

Abessinilaiset ja somalit ovat FIFen rekisteröintisääntöjen (6.1.1) mukaisesti sisarrotuja, joilla on sama standardi lukuun ottamatta turkin pituutta ja/tai kuviointia ja jotka voi astuttaa keskenään ilman erikoislupaa.

Kissa katsotaan puhdasrotuiseksi (6.1.2) kun sen sukutaulussa näkyy vähintään kolme sukupolvea hyväksytyyn variaatioisia kissoja samaa rotua tai sisarrotua ennen kyseistä kissaa.

Abessinialaisen ja somalin yhdistelmästä syntyviä abessinialaisia kutsutaan varianteiksi. Aikaisemmin näille kissoille oli rekisterikirjassa pakollisena merkintä VAR(iantti) EMS koodin lisäksi.

2.4 RODUT, JOIDEN KANSSA YHTEISTÄ KEHITYSHISTORIAA

Abessinialaisia löytyy muutamien rotujen historiasta, osana näiden kissarotujen jalostuksessa ja kehittämisessä. Abessinialaisten geenejä kantavia ja samalla myös rotuja, joilla voi olla samoja perinnöllisiä sairauksia ovat esimerkiksi itämainen/siamilainen, ocicat, bengali ja LaPerm. Näiden rotujen väreistä kaneli ja beige ovat myös perintöä abessinialaisilta.

3 ROTUYHDISTYKSET JA NIIDEN HISTORIA

3.1 KANSAINVÄLISET KISSAJÄRJESTÖT

- World Cat Congress koostuu maailman suurimmista kissajärjestöistä. Heidän edustajansa tapaavat kerran vuodessa kokouksessa, jossa vaihdetaan uutisia, pohditaan yhteisiä asioita, sekä edistetään kissojen terveyttä ja hyvinvointia.
- Australian Cat Federation – ACF
Kissarotuja 51, 3 ryhmässä. Abyssinian (ABY) ja Somali (SOM) arvostellaan ryhmässä 3.
- Co-ordinating Cat Council of Australia – CCC of A
Kissarotuja 45, 3 ryhmässä. Abyssinian ja Somali arvostellaan ryhmässä 3.
- Cat Fanciers Association – CFA
Kissarotuja 42, lyhyt- ja pitkäkarvaryhmät. Abyssinian (värikoodit 0380-0387) arvostellaan lyhytkarvaisissa ja Somali (värikoodit 1380-1387) arvostellaan pitkäkarvaisten ryhmässä.
- Fédération Internationale Féline – FIFe
Kissarotuja 48, 4 kategoriaa. Abyssinian (ABY) ja Somali (SOM) arvostellaan kategoriassa 4.
- Governing Council of the Cat Fancy GCCF
Kissarotuja 51, 6 ryhmässä. Abyssinian (ABY) arvostellaan ryhmässä 4 (ulkomaiset rodut) ja Somali arvostellaan ryhmässä 2 (puolipitkäkarvat). GCCF on myös jakanut somalit lyhyt- (SOS) ja pitkäkarvaisiin (SOL).
- New Zealand Cat Fancy NZCF
Kissarotuja 52, lyhyt- ja pitkäkarvaryhmät. Abyssinian (ABY) arvostellaan lyhytkarvaryhmässä ja Somali (SOM) arvostellaan pitkäkarvaryhmässä.
- Southern African Cat Council SACC
Kissarotuja 42, 4 ryhmää. Abyssinian ja Somali arvostellaan ulkomaisten rotujen ryhmässä.
- The International Cat Association – TICA
Kissarotuja 72, lyhyt- ja pitkäkarvaryhmät. Abyssinian (AB) arvostellaan lyhytkarvaisten ja Somali (SO) arvostellaan pitkäkarvaisten ryhmässä.
- World Cat Federation - WCF
Kissarotuja 82, 5 ryhmää. Abyssinian (ABY) arvostellaan lyhytkarvaisten ja Somali (SOM) arvostellaan puolipitkäkarvaisten ryhmässä.

3.2 BREED COUNCIL JA ROTUJÄRJESTÖT

FIFen alaisuudessa on toiminut rotujen neuvostot (Breed Council) 1.1.2003 lähtien. Abessinialaisten ja somalien rotuneuvostot yhdistyivät vuonna 2016. Rotuneuvostojen tarkoituksena on toimia neuvona antavana elimenä koskien rotujen terveyttä, standardi- ja kasvatussääntöasioita. Rotuneuvostoissa kasvattajajäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa oman rotunsa standardeihin ja kasvatussääntöihin sekä antaa asiantuntijalausuntoja sihteerinsä kautta FIFen yleiskokoukselle, rotuja koskevista asioista.

Rotuneuvoston jäseneksi pääsee anomalla FIFen kansallisen jäsenen kautta. Rotuneuvoston jäsenyyden edellytyksenä ovat vähintään 18 vuoden ikä, hyvämaineisuus sekä jäsenyys FIFe yhdistyksessä vähintään 5 kalenterivuoden aikana. Lisäksi edellytyksenä on, että jäsenellä on FIFen rekisteröimä kasvattajanimi sekä hän on kasvattanut ja rekisteröinyt FIFe-jäsenen rekisteriin vähintään 3 pentuetta kyseisestä rodusta viimeisen 5

kalenterivuoden aikana. Lisäksi pitää olla näyttelymenestystä niin, että on kasvattanut vähintään yhden GIC tai GIP- arvon saavuttaneen kissan kyseisessä rodussa tai tulee olla näyttelyttänyt omistamaansa kissaa kyseisestä rodusta FIFe näyttelyissä vähintään 3 kertaa vuodessa viimeisten 3 kalenterivuoden aikana.

Muissa kissaorganisaatioissa myös The Cat Fanciers' Association (CFA) on omat rotuneuvostonsa, jotka toimivat samalla tavoin kuin FIFen neuvostot. The International Cat Association (TICA) järjestöllä on vastaavat rotutoimikunnat jokaiselle hyväksytylle rodulle. Governing Council of the Cat Fancy (GCCF) järjestöllä on myös samaan tapaan toimivat rotujen neuvoo antavat toimikunnat (BAC), jotka toimivat erillisinä rotuyhdistyksinä ja niillä on myös osansa rodun tuomarikoulutuksissa.

Aikaisemmin on FIFen alaisuudessa ollut ympäri Eurooppaa useitakin rotujen yhdistyksiä; Hollannissa (Raskan) Italiassa (C.I.G.A.S. - Club Italiano del Gatto Abissino e Somalo), Norjassa (Abyssiner og Somali), Ranskassa (AACAS Association des Amis des Chats Abyssins et Somali, SomAby club des races somali & abyssin), Ruotsissa (Absolut Kattklubb – ASK, Abyklubben & Aby & Somaliringen) ja Tanskassa (SUA - Abyssinier & Somali, DASK - Dansk Abyssinier og Somali Club, SASo - Specialklubben for Abyssinier & Somali). Rotuyhdistysten kautta kasvattajien on ollut helppoa löytää yhteyksiä sekä yhteystietoja muihin kasvattajiin. Tällä hetkellä toimivia rotuyhdistyksiä on vain Raskan, Ruotsin ja Suomen yhdistykset.

Suomalaisessa kasvatuksessa on jonkin verran käytetty muihin kattojärjestöihin rekisteröityjä kissoja. Tyypiltään rodut kuitenkin eroavat jonkin verran FIFen standardista ja saattavat myös tuoda jonkin verran tyyppiin ongelmia, lähinnä pään osalta. Lisäksi omat ongelmansa tuovat muissa kattojärjestöissä hyväksytyt värit, jotka saattavat sotkea perusvärien puhtautta.

3.3 ABY- JA SOMALIKISSAT ABYS RY

Vuonna 1968 SUROKin abessinialaisharrastajat perustivat oman jaoston, joka julkaisi lehteä, huolehti pentuvälityksestä ja järjesti tapahtumia jäsenille. Vuonna 1988 jaostosta tehtiin itsenäinen yhdistys, Abessinialais-somaliyhdistys ry, jotta muidenkin rotukissayhdistysten aby- ja somaliharrastajat voisivat liittyä yhdistyksen jäseniksi. Vuonna 1994 yhdistys sai nykyisen nimensä Aby- ja Somalikissat AbyS ry.

AbyS ry:n toiminta on edelleen ollut aktiivista samaan tapaan kuin yhdistyksen alkuaikoina: on julkaistu jatkuvasti lehteä, järjestetty jäsentapahtumia sekä säännöllisiä yhdistyksen kokouksia, pidetty myyntipöytä näyttelyissä, käyty vilkkaasti keskustelua molempia rotuja koskevista asioista ja näissä keskusteluissa erityisen iso painoarvo on ollut rotujen terveysasioilla. AbyS ry on ollut myötävaikuttamassa nykyisiin PRA- ja PK-testaussäntöihin sekä myös viimeisimpään abessinialaisten sekä somalien rotustandardien päivittämiseen.

AbySilla on Suomen kissaliiton kanssa yhteistyösopimus, jonka mukaan liitto lähettää AbySille molempia rotuja koskevaa materiaalia. AbySin yhteyshenkilöllä on puheoikeus liittokokouksissa abyja ja somaleja koskevissa asioissa. Kissaliitto julkaisee myös yhdistyksen osoitetiedot Kissa-lehdessä. AbyS pitää myös yllä perinnekansiota Suomen abyista ja somaleista.

AbyS-lehteä on pidetty tärkeimpänä viestintävälineenä jäsenistön suuntaan. AbyS-lehti on ilmestynyt 2-3 kertaa vuodessa. Lehdessä on annettu ajankohtaista informaatiota kuten ilmoitettu tulevista tapahtumista tai kerrottu aikaisemmista tapahtumista. Koska yhdistys on jäsenistöään varten, AbyS-lehden tärkeänä sisältönä on myös kertomukset jäsenistön kissoista ja kasvattajista. Jäsenet ovat aina olleet enemmän kuin tervetulleita osallistumaan kirjoituksiin sekä kuvineen lehden sisältöön.

Kun perinnölliset sairaudet tulivat aikanaan ilmi, AbyS oli järjestämässä PRA-joukkotarkastuksia ja se on myös pitänyt yllä rekisteriä tarkastetuista kissoista. Nykyisen kattavan sekä sääntöjen mukaisen testauskäytännön myötä tässä AbySilla ei ole ollut enää niin keskeistä roolia viime vuosina. Silti AbySissa halutaan edelleen ylläpitää aktiivista toimintaa molempia rotuja koskevien terveydellisten teemojen parissa.

Uusia mahdollisia jäseniä sekä nykyistä jäsenistöä palvelee ajantasaisilla molempien rotujen pentulistoilla, jotka löytyvät AbySin kotisivuilla. Myös eri viestintäkanavissa (puhelin, sähköposti) annetaan rotuneuvontaa pennuista kiinnostuneille.

Näyttelyt ovat olleet mukana yhdistyksen toiminnassa eri muodoissa. Näyttelyissä on pyritty pitämään informaatio- ja myyntipöytää, jossa on myyty kekseliäitä myyntipöytätuotteita sekä lisäksi on annettu rotuneuvontaa. AbyS on ollut myös järjestäjänä erikoisnäyttelyissä. Jäsenistön näyttelyissä menestyneitä kissoja ja niiden omistajia on palkittu yhdistyksen vuoden kissakilpailussa.

AbyS ry:n jäsenmäärä on vaihdellut rotujen suosion mukaan vuosikymmenien aikana, mutta keskeinen ajatus on kantanut vuosikymmenten läpi: AbyS ry:n tehtävänä on vaikuttaa niihin asioihin, joilla tehdään molemmille roduille parempaa tulevaisuutta.

3.4 SOMAKISS RY

Somakiss ry on vuonna 1991 perustettu somali- ja abessinialaiskissayhdistys, jonka tarkoituksena on edistää ja valvoa somalien ja abessinialaisten kasvatusta ja tunnetuksi tekemistä sekä toimia kissaroduista kiinnostuneiden yhdyssiteenä.

Yhdistys harjoittaa tiedotus- ja neuvontatoimintaa, järjestää esittelynäyttelyitä sekä ylläpitää yhteyksiä koti- ja ulkomaisiin kissajärjestöihin.

*FI*Mauhtawa Cervantes
ABY p, synt. 04.01.2020*

*FI*Bluestream's Wayne, SOM a, synt. 23.01.2002*

*FI*Amajan Thurrrmur Thorium, SOM o
synt. 12.10.2019*

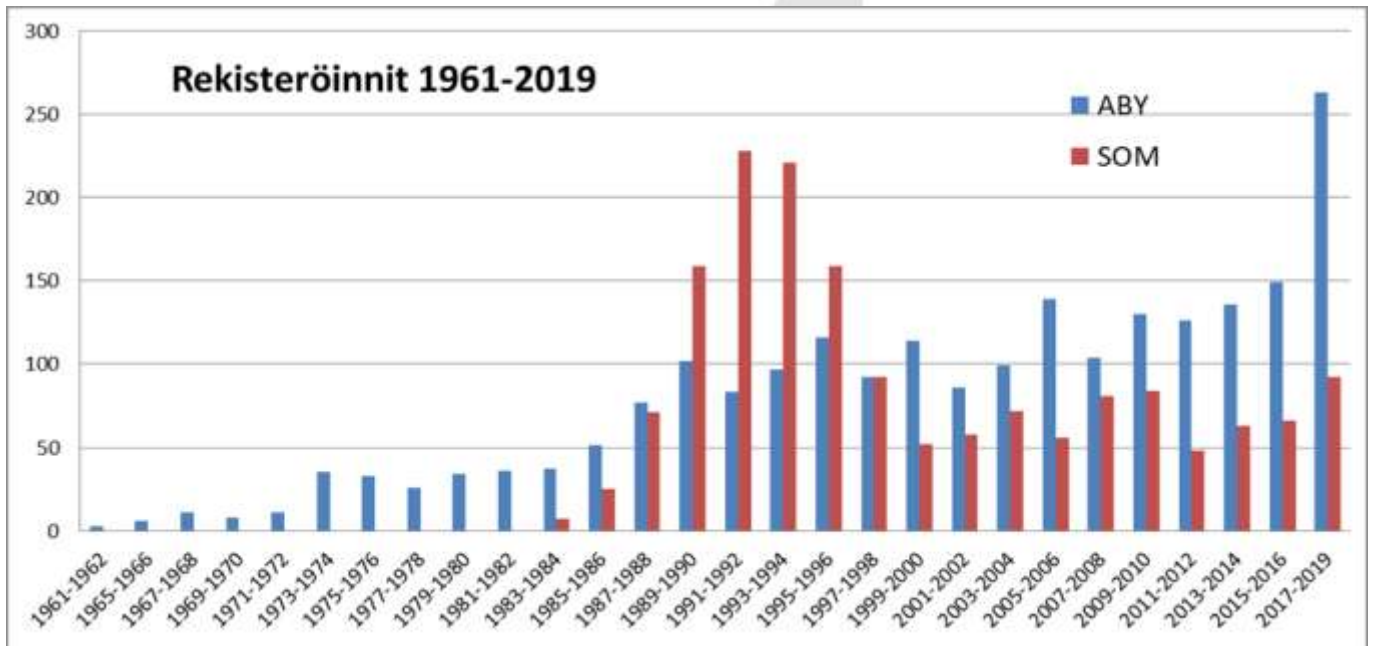
Amajan Thurrrmur

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 POPULAATION KOKO JA KASVATUSPOHJA (GEENIPOHJA)

Vuosina 1961-2019 Suomen Kissaliittoon rekisteröitiin 2208 abessinialaista ja vuosina 1983-2019 rekisteröitiin 1639 somalia. Somalienvuodet olivat 1990-luvun alkupuolisko, ennätysluku saatiin vuonna 1993, jolloin rekisteröitiin 151 somalia. Abessinialaisten rekisteröintimäärä on tasaisesti kasvanut alkuvuodesta saakka ja vuonna 2019 rekisteröitiin ensimmäistä kertaa yli sata abessinialaista Suomen Kissaliittoon.

Suomen Kissaliittoon rekisteröidyt abessinialaiset ja somali vuosina 1961-2019

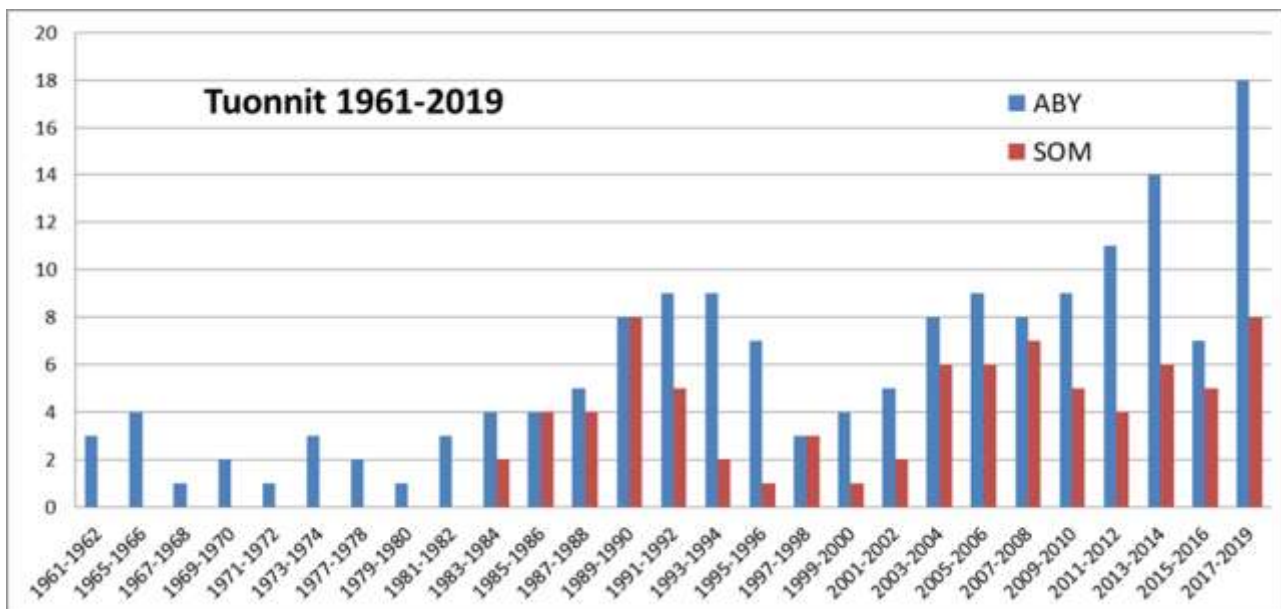

4.1.1 Eri maista ja järjestöistä tuodut kissat

4.1.1.1 Tuonnit vuosina 1961-2019

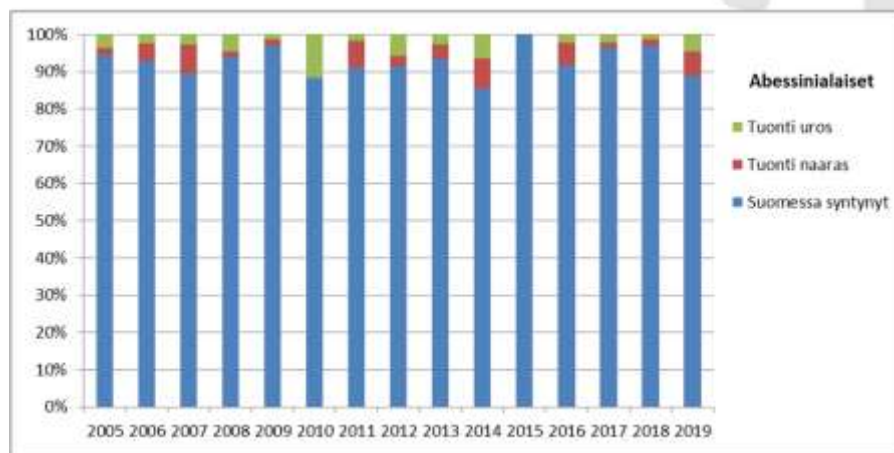
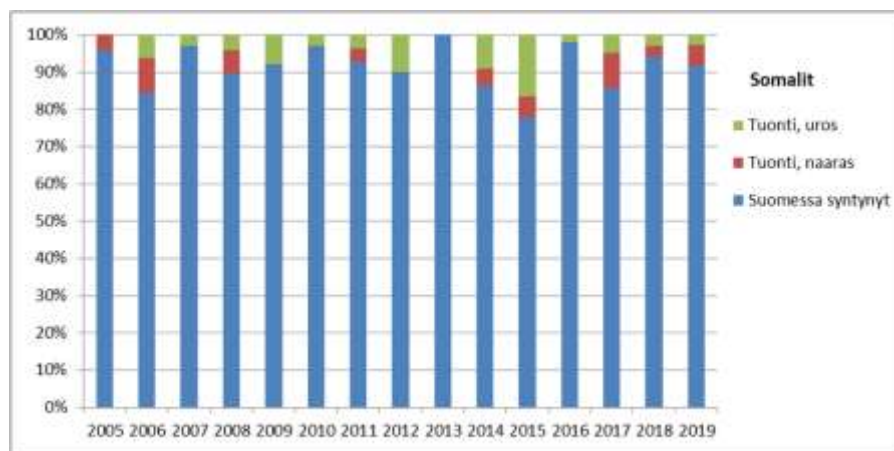
Vuosina 1961-2019 Suomeen on tuotu 166 abessinialaista ja 81 somalia. Suurin osa kissoista on tuotu pohjoismaista, Ruotsista 69, Norjasta 34 ja Tanskasta 27 + 3 kissaa. Kun Suomi luopui rabieskaranteenista 1980-

Tuontikissojen määrä vuosina 1961-2019.

Tuontikissojen alkuperä maittain 1961-2019 (x = ei tiedossa)

Tuontikissojen osuus verrattuna Suomessa syntyneisiin kissoihin
TU = tuontiurokset, TN = tuontinaaraat, FI = Suomessa syntyneet

Maa	Naaras		Uros		Yht.
	ABY	SOM	ABY	SOM	
SE	27	10	25	7	69
NO	14	4	8	8	34
DK	5	5	10	7	27
DE	4	4	5	10	23
NL	2	1	5	3	11
PL	2	2	1	1	6
IT	2		2	2	6
RU	3		2	1	6
CH	2		1	1	4
CZ	2	2			4
x	1				1
FR	3				3
AU		1	1	1	3
UA			2		2
EE	1		1		2
GB			1		1
PT			1		1
BE				1	1
LT	1				1
CAN/CFA	1		1		2
USA/CFA	4	3	4	3	14
LT/CFA	2				2
DK/CFA	1		2		3
FR/CFA	2		6		8
FR/LOOF	1	1		1	3
DE/CFA	1		2		3
HU/TICA	2				2
GR/TICA				1	1
RU/CFA			2		2
RU/WCF	1	1			2
Yhteensä	84	34	82	47	247

luvun lopussa ja mahdollisuus tuoda kissoja muualta kuin Ruotsista ja Norjasta huomattavasti helpoittui, abessinialaisten ja somalien tuonti moninkertaistui vuosina 1989-1992. Tuontimäärät laskivat vuosituhaten vaiheessa kääntyen taas nousuun vuoden 2003 jälkeen. Varsinkin abessinialaisten tuonti on jatkuvasti kasvanut 2000-luvulla.

4.1.1.2 Tuonnit vuosina 2005-2019

Viimeisten 15 vuoden aikana on tuotu yhteensä 39 abynaarasta ja 37 abyurosta sekä 17 somalinaarasta ja 24 somaliurosta Suomeen, yhteensä rekisteröitiin 117 tuontikissaa.

4.1.2 Rekisteröintien vuositilastot 15-vuoden aikana

Viimeisten 15 vuoden aikana rekisteröitiin 1044 abessinialaista ja 490 somalikissaa, näistä 73 abessinialaista (7,0% rekisteröinnistä) ja 40 somalia (8,7% rekisteröinnistä) tuotiin Suomeen. 465 pentueessa syntyivät yhteensä 1424 pentua, joista 966 oli abessinialaisia ja 458 somalia. Pentueiden keskokoko oli 3,07, abessinialaisemot saivat keskimäärin 2,87 abypentua ja somaliemot 3,11 somalipentua, jotka selviytyivät rekisteröinti-ikään. Molemmissa roduissa on urosten suhde naaraisiin ollut 1,1, eli joka 100 syntyneistä naaraspennuista syntyy 110 urospentua. 58 eri kasvattajanimellä rekisteröitiin pentuja, 47 abessinialaista ja 18 somaleja.

Seuraavissa taulukoissa esitetään tilastotietoja abessinialaisista ja somaleista vuosilta 2005-2019

Yhteenveto kaikista Suomessa rekisteröidyistä abessinialaisista ja somaleista 2005-2019

Rotu	rekisteröity	tuonnit N	tuonnit U	pennut	pentueet	pentuekoko	kasvattajat
ABY	1044	39	37	966	337	2.87	47
SOM	490	17	24	458	149	3.07	18
2005-2019	1534	56	61	1424	465	3.06	58

Syntyneiden pentujen sukupuolisuhde 2005-2019

2005-2019	ABY	SOM	Yhteensä
Naaras	461	216	677
Uros	505	242	747
Yhteensä	966	458	1424
U/N	1.10	1.12	1.10

Rekisteröidyt abessinialaiset ja somalit vuosittain 2005-2019

ABY/SOM	rekisteröity	tuonnit N	tuonnit U	pennut	pentueet	pentuekoko	kasvattajat
2005	79	2	2	92	31	2.97	18
2006	116	7	4	89	30	2.97	18
2007	71	3	2	87	26	3.35	19
2008	114	5	5	100	30	3.33	15
2009	120	1	5	99	31	3.19	16
2010	94		8	94	33	2.85	15
2011	85	5	2	85	28	3.04	17
2012	89	2	6	75	27	2.78	19
2013	93	3	2	83	31	2.68	16
2014	106	7	8	91	30	3.03	17
2015	81	1	3	84	30	2.80	17
2016	134	5	3	125	40	3.13	20
2017	106	3	3	116	35	3.31	18
2018	105	2	2	88	25	3.52	21
2019	141	10	6	116	38	3.05	18
2005-2019	1534	56	61	1424	465	3.06	58

Abessinialaiset vuosittain 2005-2019

ABY	rekisteröity	tuonnit N	tuonnit U	pennut	pentueet	pentuekoko	kasvattajat
2005	55	1	2	66	23	2.87	13
2006	84	4	2	63	23	2.74	12
2007	38	3	1	52	15	3.47	11
2008	66	1	3	54	18	3.00	10
2009	70	1	1	57	20	2.85	11
2010	60		7	58	24	2.42	11
2011	57	4	1	65	21	3.10	13
2012	69	2	4	45	16	2.81	12
2013	74	3	2	71	27	2.63	15
2014	62	5	4	59	23	2.57	14
2015	63			64	24	2.67	14
2016	86	5	2	82	29	2.83	17
2017	85	1	2	87	30	2.90	17
2018	70	1	1	58	18	3.22	15
2019	105	8	5	85	26	3.27	14
2005-2019	1044	39	37	966	337	2.87	47

SOM	rekisteröity	tuonnit N	tuonnit U	pennut	pentueet	pentuekoko	kasvattajat
2005	24	1		26	9	2.89	8
2006	32	3	2	26	10	2.60	8
2007	33		1	35	11	3.18	9
2008	48	4	2	46	12	3.83	8
2009	50		4	42	12	3.50	7
2010	34		1	36	11	3.27	6
2011	28	1	1	20	7	2.86	5
2012	20		2	30	11	2.73	7
2013	19			12	4	3.00	3
2014	44	2	4	32	9	3.56	4
2015	18	1	3	20	7	2.86	4
2016	48		1	43	14	3.07	7
2017	21	2	1	29	11	2.64	5
2018	35	1	1	31	7	4.29	6
2019	36	2	1	31	13	2.39	8
2005-2019	490	17	24	458	149	3.07	18

4.1.3 Kautta aikojen eniten käytetyt urokset ja naaraat

Populaation monimuotoisuus säilyy parhaiten, kun yhden siitosuroksen osuus ei ylitä 5% aktiivikaikansa syntyneistä pennuista. Tasaisella käytöllä myöskään urosten isoisina antamien jalostuspanosten määrä ei tällöin nouse yli 5% rajan. Lapsenlasten määrä ei tulisi olla suurempi kuin lasten kaksinkertainen määrä. Samoja periaatteita tulisi myös noudattaa siitosnaaraiden käytössä.

Suurin osa kautta aikojen eniten käytettyjä uroksia on ollut tuontikissoja. Sen sijaan suurin osa käytetyistä naaraista on syntynyt Suomessa. Tuotujen siitosurosten iso määrä on myötävaikuttanut siihen, että sisäsiittoisuusluvut ovat pysyneet melko pieninä. Silti somalikasvatuksen alkuvuosina on tuotu muutama lähisukuista urosta, joita on käytetty melko paljon ja joilla on voinut olla iso vaikutus somalikantaan. *Sandrop's Michel* ja hänen poikansa *Hingstbackes Laddie* ovat esimerkiksi siittäneet 15,6% ja 17,2% aktiivikaikansa pennuista. Laddie taas on ollut *Hingstbackes Finn-Creamin* isoisä sekä äidin että isän puolella. Tällä naaraalla on ollut neljän polven sukusiitosprosentti 17,19 ja sukukatkerroin 66,7. Hänellä oli myös 23 lasta ja 100 lastenlasta.

Abyt ja somalit ovat suhteellisen pieniä rotuja ja suositus on, ettei yksi uros olisi isänä enemmän kuin 3% sukupolven pennuille. Emoillakin voi olla iso merkitys, ja Finn-Cream oli 4 % sukupolven pentujen äitinä. Tällaiset luvut selittyvät rodun rajusta kasvusta 1990-luvun alussa. Nämä ovat silti vain muutamia poikkeuksia. Kun lastenlasten luku ei pitäisi olla suurempi kuin kaksi kertaa lasten lukumäärää nähdään, että suurin osa kasvatuskissoista ei nouse läheskään sellaisiin lukuihin.

Kun kaikista Suomen Kissaliitossa rekisteröityjen urosten %-osuus käyttöaikanaan syntyneistä pennuista selvitetään, niin huomataan, että eniten käytettyjen urosten joukossa on useita somaleja. Ne olivat aktiivisia 1990-luvulla, jolloin somalikasvatusta oli suurimmillaan. Näiden lapsenlasten määrästä näkee, että suurta osaa lapsista ei kuitenkaan käytetty jatkokasvatuksessa.

Myöhemmät somalikasvattajat ovat valikoineet kasvatuskissoja huomattavasti tarkemmin, he ovat tuoneet uutta verta ulkomailta sekä myös hyödyntäneet paljon abessinialaisia kasvatuksessa.

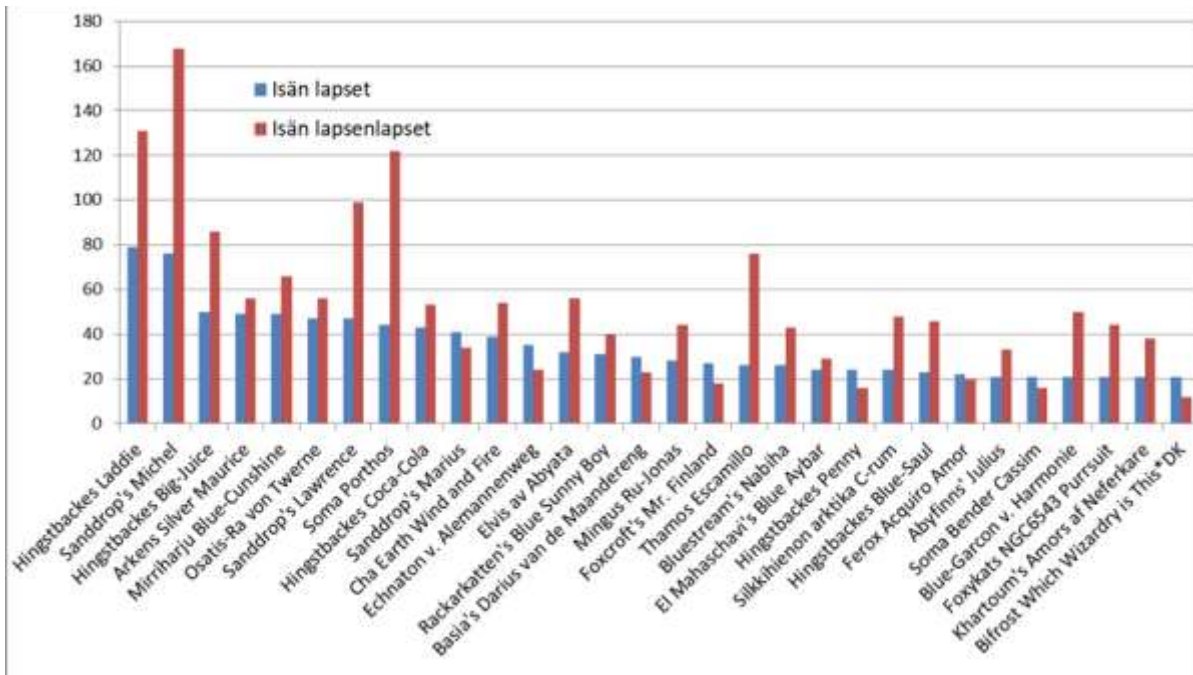
Kautta aikojen eniten pentuja saaneet urokset (Punainen teksti = tuonnit)

Isän nimi	ABY-	SOM-	Pennut		Isän	Kauden	Isän	Syntymä	Tytär	Polka	Yht.	Lapsen-	Lapsen-
	pentu	pentu	yht.	Pentue	aktiivi- vuodet	kaikki pennut	osuus	vuosi	jatkanut	jatkanut		lapse	lapse
Hingstbackes Laddie	11	68	79	20	90-92	458	17.2%	1989	15	4	19	131	1.7
Sanddrop's Michel	5	71	76	21	88-91	488	15.6%	1987	18	5	23	168	2.2
Hingstbackes Big-Juice	23	27	50	14	95-96	247	20.2%	1994	9	3	12	86	1.7
Arkens Silver Maurice	49		49	19	87-99	1512	3.2%	1986	9	1	10	56	1.1
Mirriharju Blue-Cunshine		49	49	16	92-93	326	15.0%	1991	10	3	13	66	1.3
Osatis-Ra von Twerne	47		47	14	89-93	726	6.5%	1988	8		8	56	1.2
Sanddrop's Lawrence	1	46	47	15	91-92	297	15.8%	1990	10	4	14	99	2.1
Soma Porthos		44	44	13	86-90	445	9.9%	1985	10	2	12	122	2.8
Hingstbackes Coca-Cola	2	41	43	11	92-93	326	13.2%	1991	10	1	11	53	1.2
Sanddrop's Marius	2	39	41	13	98-02	378	10.8%	1996	2	4	6	34	0.8
Cha Earth Wind and Fire		39	39	12	88-92	641	6.1%	1987	6	2	8	54	1.4
Echnaton v. Alemannenweg		35	35	12	94-95	280	12.5%	1993	3	1	4	24	0.7
Elvis av Abyata	32		32	11	82-86	147	21.8%	1981	8	1	9	56	1.8
Rackarkatten's Blue Sunny Boy	31		31	9	08-09	199	15.6%	2007	7	4	11	40	1.3
Basia's Darius van de Maandereng	30		30	10	95-98	420	7.1%	1994	3	2	5	23	0.8
Mingus Ru-Jonas	28		28	8	74-76	62	45.2%	1972	4	4	8	44	1.6
Foxcroft's Mr. Finland	3	24	27	7	96-97	203	13.3%	1995	4	1	5	18	0.7
Thamos Escamillo	26		26	12	87-89	227	11.5%	1986	5	3	8	76	2.9
Bluestream's Nabiha	14	12	26	6	99-00	151	17.2%	1998	5		5	43	1.7
El Mahaschavi's Blue Aybar	24		24	8	89-91	400	6.0%	1987	2	2	4	29	1.2
Hingstbackes Penny		24	24	8	97-99	257	9.3%	1996	3	1	4	16	0.7
Silkkihienon arktika C-rum	24		24	9	98-99	171	14.0%	1997	4	2	6	48	2.0
Hingstbackes Blue-Saul		23	23	8	94-95	280	8.2%	1993	3	2	5	46	2.0
Ferox Acquirio Amor		22	22	5	08	100	22.0%	2006	2	2	4	20	0.9
Abyfinns' Julius	21		21	7	76-85	172	12.2%	1972	4	1	5	33	1.6
Soma Bender Cassim		21	21	9	89-92	553	3.8%	1988	5	1	6	16	0.8
Blue-Garcon v. Harmonie		21	21	7	91-94	620	3.4%	1989	4	4	8	50	2.4
Foxykats NG C6543 Pursuit		21	21	6	01-02	140	15.0%	2000	5	1	6	44	2.1
Khartoum's Amors af Neferkare	21		21	9	03-06	335	6.3%	2000	6	2	8	38	1.8
Bifrost Which Wizardry is This*DK	21		21	9	15-18	413	5.1%	2013	1		1	12	0.6
Yhteensä	415	627	1042	328					185	63	248	1601	2

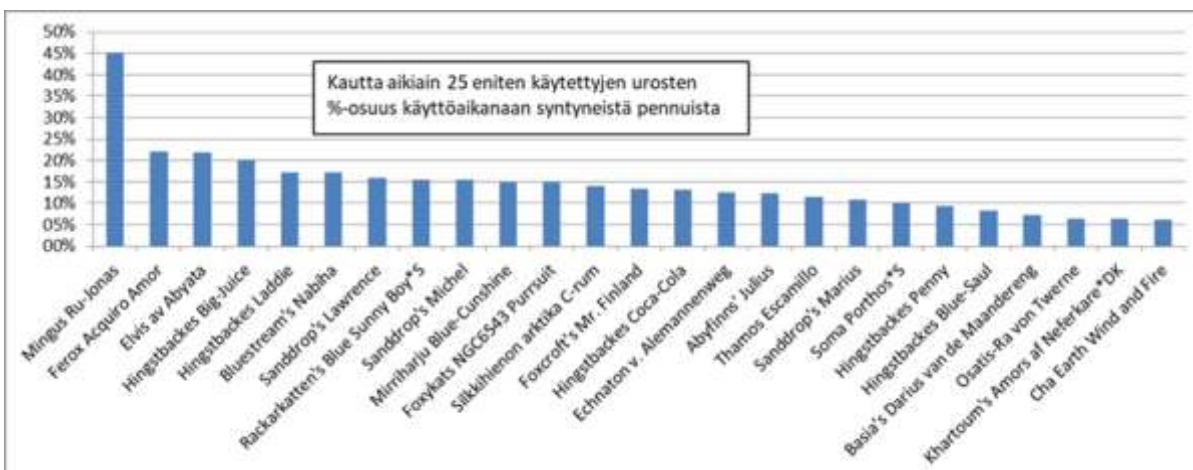
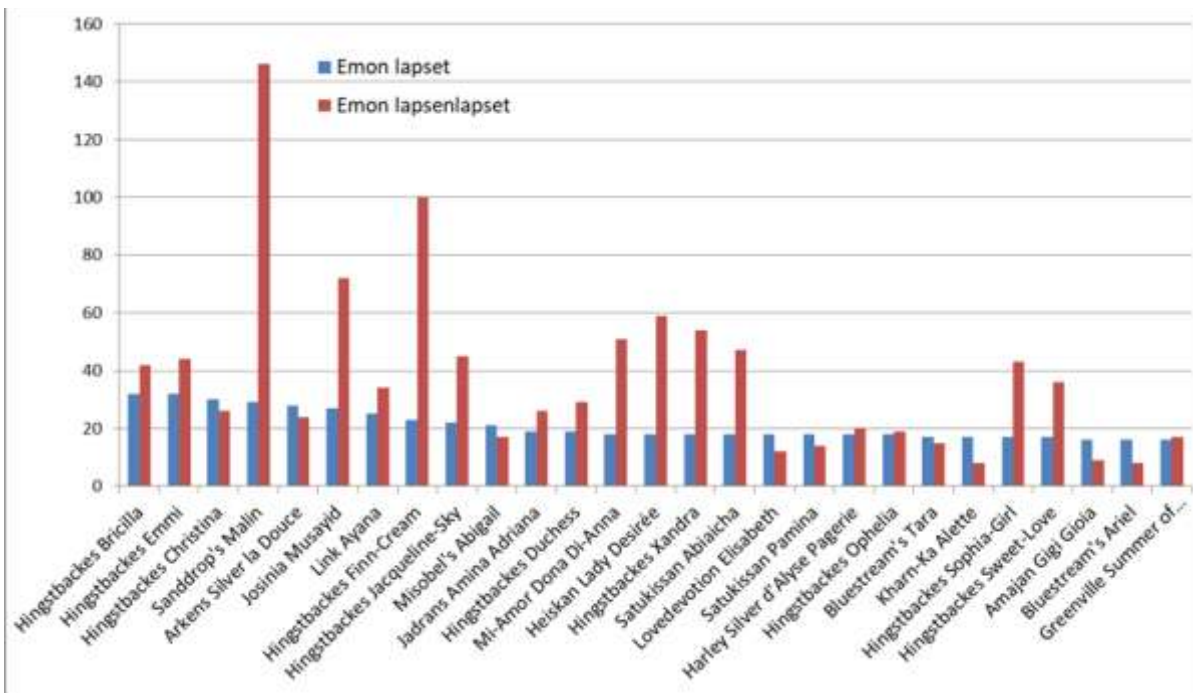
Kautta aikojen eniten pentuja saaneet naaraat (Punainen teksti = tuonnit)

Emon nimi	ABY-	SOM-	Pennut		Emon	Kauden	Emon	Syntymä	Tytär	Polka	Yht.	Lapsen-	Lapsen-
	pentu	pentu	yht.	Pentue	aktiivi- vuodet	kaikki pennut	osuus	vuosi	jatkanut	jatkanut		lapse	lapse
Hingstbackes Bricilla		32	32	10	88-93	814	3.9%	1986	6	1	7	42	1.3
Hingstbackes Emmi	2	30	32	8	95-01	648	4.9%	1994	4	1	5	44	1.4
Hingstbackes Christina	4	26	30	9	97-03	532	5.6%	1995	3	1	4	26	0.9
Sanddrop's Mallin		29	29	6	88-91	589	4.9%	1987	7	4	11	146	5.0
Arkens Silver la Douce	28		28	10	86-93	915	3.1%	1984	8		8	24	0.9
Josinia Musayid		27	27	7	84-90	502	5.4%	1982	9	3	12	72	2.7
Link Ayana	25		25	7	06-15	887	2.8%	2005	5	2	7	34	1.4
Hingstbackes Finn-Cream	8	15	23	5	93-96	570	4.0%	1992	6	4	10	100	4.3
Hingstbackes Jacqueline-Sky		22	22	8	90-94	781	2.8%	1988	7	2	9	45	2.0
Misobel's Abigail		21	21	3	07-09	286	7.3%	2005	3	1	4	17	0.8
Jadrans Amina Adriana	19		19	6	95-99	504	3.8%	1994	3	3	6	26	1.4
Hingstbackes Duchess		19	19	5	88-94	964	2.0%	1987	5	1	6	29	1.5
Mi-Amor Dona Di-Anna	18		18	6	91-96	867	2.1%	1988	6	2	8	51	2.8
Heiskan Lady Desirée		18	18	5	89-91	400	4.5%	1987	4	3	7	59	3.3
Hingstbackes Xandra	1	17	18	8	92-98	896	2.0%	1991	2	4	6	54	3.0
Satukissan Abiaicha	18		18	6	82-86	147	12.2%	1980	4	1	5	47	2.6
Love devotion Elisabeth	18		18	4	17-19	307	5.9%	2015	2		2	12	0.7
Satukissan Pamina	18		18	5	86-91	589	3.1%	1985	2	1	3	14	0.8
Harley Silver d'Alyse Pagerie	18		18	6	13-18	587	3.1%	2012	2	2	4	20	1.1
Hingstbackes Ophelia		18	18	5	90-93	631	2.9%	1989	2	1	3	19	1.1
Bluestream's Tara	4	13	17	6	02-07	485	3.5%	2000	3		3	15	0.9
Kham-Ka Alette	12	5	17	4	05-08	368	4.6%	2003	2		2	8	0.5
Hingstbackes Sophia-Girl	6	11	17	4	96-97	203	8.4%	1994	3	1	4	43	2.5
Hingstbackes Sweet-Love		17	17	4	91-93	470	3.6%	1990	8	1	9	36	2.1
Amajan Gigi Gioia	9	7	16	4	14-17	416	3.8%	2013	2		2	9	0.6
Bluestream's Ariel	16		16	7	06-11	554	2.9%	2002	2		2	8	0.5
Greenville Summer of Laire*RU	16		16	6	12-19	765	2.1%	2010	1	1	3	14	0.9
Yhteensä	240	327	567	164					111	40	152	1014	1.8

Eniten pentuja saaneet urokset 1961-2019 ja heidän lapsenlapsensa

Eniten pentuja saaneet naaraat 1961-2019 ja heidän lapsenlapsensa

4.1.4 Siitoskäyttö, urokset ja naaraat 2005-2019

Vuosina 2005-2019 syntyi yhteensä 1424 aby- ja somalipentua 465 pentueessa. Pennuilla oli 211 eri isää, joista 49 (=23,2%) oli käytetty tuottamaan 50% pennuista. Pennuilla oli 268 eri emoa, joista 69 (=25,7%) olivat synnyttäneet 50% pennuista. Urokset saivat keskimäärin 6,7 pentua kauden aikana ja emot 5,3 pentua (abessinialaiset+somalit). Uroksille syntyi keskimäärin 2,2 pentuetta ja emoille 1,7 pentuetta.

Taulukot: Vuosina 2005-2019 Suomessa syntyneiden abessinialais- ja somali-pentujen isät. Suomi = Suomessa syntynyt uros, tuonnit = tuontiurossa, ulkom. = ulkomailla rekisteröity uros, isän ikä annettu päivinä.

ABY/SOM	isien lkm	Suomi	tuonnit	ulkom.	pentuja	pentua/ uros	pentue	pentue/ uros	isän ikä
2005	20	15	4	1	92	4.60	31	1.55	638
2006	17	10	6	1	89	5.24	30	1.76	623
2007	21	10	6	5	87	4.14	26	1.24	742
2008	16	9	3	4	100	6.25	30	1.88	714
2009	18	10	5	3	99	5.50	31	1.72	699
2010	24	12	10	2	94	3.92	33	1.38	868
2011	21	10	11	1	85	4.05	28	1.33	759
2012	22	13	7	3	75	3.41	27	1.23	947
2013	20	13	6	1	83	4.15	31	1.55	856
2014	21	14	5	2	91	4.33	30	1.43	853
2015	19	8	8	3	84	4.42	30	1.58	824
2016	25	11	9	5	125	5.00	40	1.60	829
2017	26	12	8	6	116	4.46	35	1.35	899
2018	21	10	7	4	88	4.19	25	1.19	839
2019	27	16	8	3	116	4.30	38	1.41	992
2005-2019	212	120	51	41	1424	6.72	465	2.19	810,6

Taulukot: Vuosina 2005-2019 Suomessa syntyneiden abessinialais- ja somali-pentujen emot. Suomi = Suomessa syntynyt naaras, tuonnit = tuontinaaras, emon ikä annettu päivinä.

ABY/SOM	emojen lkm	Suomi	tuonnit	pennut	pennut/ emo	pentue	pentue/ emo	pennut/ pentue	emon ikä
2005	29	25	4	92	3.17	31	1.07	2.97	683
2006	27	24	3	89	3.30	30	1.11	2.97	872
2007	25	20	5	87	3.48	26	1.04	3.35	1007
2008	26	23	5	100	3.85	30	1.15	3.33	1128
2009	27	20	7	99	3.67	31	1.15	3.19	1043
2010	29	25	4	94	3.24	33	1.14	2.85	1014
2011	25	24	1	85	3.40	28	1.12	3.04	1171
2012	25	20	5	75	3.00	27	1.08	2.78	1108
2013	29	23	6	83	2.86	31	1.07	2.68	1165
2014	25	21	4	91	3.64	30	1.20	3.03	1038
2015	30	22	8	84	2.80	30	1.00	2.80	902
2016	35	30	5	125	3.57	40	1.14	3.13	942
2017	33	27	6	116	3.52	35	1.06	3.31	950
2018	25	22	3	88	3.52	25	1.00	3.52	1037
2019	35	28	7	116	3.31	38	1.09	3.05	946
2005-2019	271	235	36	1424	5.25	465	1.72	3.06	1000.4

Siitosurokset ja -naaraat 2005-2019 yhteensä. (Huom. abyjen ja somalien erilliset luvut vain viitearvoja koska mukana on myös aby-somali sekapentueita)

2005-2019 rotu	pentue	pennut	pennut/ pentue	isien lkm	emojen lkm	pennut/ uros	pennut/ emo	pentue/ uros	pentue/ emo
ABY	336	966	2.86	169	199	5.72	4.85	1.99	1.70
SOM	148	458	3.09	64	97	7.16	4.72	2.31	1.53
ABY/SOM	465	1424	3.06	212	271	6.72	5.25	2.19	1.72

Abessinialaiset (ilman sekapentueiden somalit)

ABY	isien lkm	Suomi	tuonnit	ulkom.	pennut	pentue/ uros	pentue	pentue/ uros	isän ikä
2005	14	9	5	0	66	4.71	23	1.64	619
2006	12	6	5	1	63	5.25	23	1.92	638
2007	13	4	5	5	52	4.00	15	1.15	795
2008	10	5	3	2	54	5.40	18	1.80	549
2009	13	8	3	2	57	4.38	20	1.54	713
2010	17	8	7	2	58	3.41	24	1.41	786
2011	15	7	7	1	65	4.33	21	1.40	747
2012	14	8	3	3	45	3.21	16	1.14	871
2013	17	12	5	0	71	4.18	27	1.59	883
2014	16	12	3	1	59	3.69	23	1.44	847
2015	14	7	4	3	64	4.57	24	1.71	774
2016	22	11	7	4	82	3.73	29	1.32	889
2017	23	12	6	5	87	3.78	30	1.30	879
2018	15	9	3	3	58	3.87	18	1.20	778
2019	18	11	5	2	85	4.72	26	1.44	777
2005-2019	169	101	36	32	966	5.72	336	1.99	782.6

Abessinialaiset (ilman sekapentueiden somalit)

ABY	emojen lkm	Suomi	tuonnit	pennut	pennut/ emo	pentue	pentue/ emo	pennut/ pentue	emon ikä
2005	21	20	1	66	3.14	23	1.10	2.87	645
2006	20	20	0	63	3.15	23	1.15	2.74	750
2007	15	13	2	52	3.47	18	1.20	2.89	880
2008	17	15	2	54	3.18	18	1.06	3.00	1250
2009	18	15	3	57	3.17	20	1.11	2.85	1098
2010	22	20	2	58	2.64	25	1.14	2.32	1000
2011	19	19	0	65	3.42	22	1.16	2.95	1206
2012	15	11	4	45	3.00	16	1.07	2.81	1156
2013	25	15	6	71	2.84	27	1.08	2.63	1153
2014	19	15	4	59	3.11	23	1.21	2.57	961
2015	24	19	5	64	2.67	24	1.00	2.67	967
2016	25	22	3	82	3.28	30	1.20	2.73	902
2017	28	23	5	87	3.11	30	1.07	2.90	879
2018	18	16	2	58	3.22	18	1.00	3.22	1044
2019	25	20	5	85	3.40	26	1.04	3.27	962
2005-2019	199	176	23	966	4.85	338	1.70	2.86	981

Somalit (ilman sekapentueiden abessinialaiset)

SOM	isien lkm	Suomi	tuonnit	ulkom.	pennut	pentua/ uros	pentue	pentue/ uros	isän ikä
2005	7	6	1	0	26	3.71	9	1.29	601
2006	7	6	1	0	26	3.71	10	1.43	527
2007	8	6	2	0	35	4.38	11	1.38	671
2008	7	5	0	2	46	6.57	12	1.71	948
2009	6	3	2	1	42	7.00	12	2.00	701
2010	9	6	3	0	36	4.00	11	1.22	1020
2011	7	3	4	0	20	2.86	7	1.00	866
2012	8	5	3	0	30	3.75	11	1.38	1056
2013	3	1	1	1	12	4.00	4	1.33	670
2014	6	3	2	1	32	5.33	9	1.50	758
2015	6	2	4	0	20	3.33	7	1.17	1065
2016	7	0	6	1	43	6.14	14	2.00	652
2017	8	3	3	2	29	3.63	11	1.38	840
2018	6	1	4	1	30	5.00	7	1.17	995
2019	11	6	5	1	31	2.82	13	1.18	1376
2005-2019	64	32	22	10	458	7.16	148	2.31	858.7

Somalit (ilman sekapentueiden abessinialaiset)

SOM	emojen lkm	Suomi	tuonnit	pennut	pennut/ emo	pentue	pentue/ emo	pennut/ pentue	emon ikä
2005	9	5	4	26	2.89	9	1.00	2.89	753
2006	10	8	2	26	2.60	10	1.00	2.60	1172
2007	10	7	3	35	3.50	11	1.10	3.18	1182
2008	13	9	4	46	3.54	12	0.92	3.83	920
2009	10	5	5	42	4.20	12	1.20	3.50	957
2010	9	7	2	36	4.00	11	1.22	3.27	975
2011	7	6	1	20	2.86	7	1.00	2.86	1012
2012	10	9	1	30	3.00	11	1.10	2.73	1039
2013	4	4	0	12	3.00	4	1.00	3.00	1252
2014	7	7	0	32	4.57	9	1.29	3.56	1120
2015	7	4	3	20	2.86	7	1.00	2.86	618
2016	14	12	2	43	3.07	14	1.00	3.07	1153
2017	11	9	2	29	2.64	11	1.00	2.64	1136
2018	7	7	0	30	4.29	7	1.00	4.29	1020
2019	11	9	2	31	2.82	13	1.18	2.38	901
2005-2019	97	80	17	458	4.72	148	1.53	3.09	1014.0

4.1.5 Populaation rakenne ja sukusiitos

Geneettinen monimuotoisuus on elintärkeä tekijä jokaiselle rodulle. Se muuttuu mutaation, luonnonvalinnan ja populaation koon yhteisvaikutuksesta monien sukupolvien ajan. Tehollinen populaatiokoko on niiden yksilöiden lukumäärä tietyssä populaatiossa, jotka lisääntyvät ja siten myötävaikuttavat seuraavan sukupolven jälkeläisiin. Geneettinen monimuotoisuus vähenee sukupolvien myötä nopeudella, joka on kääntäen verrannollinen teholliseen populaatiokoon. Pienissä populaatioissa tärkein tekijä, joka aiheuttaa geneettisen monimuotoisuuden häviämisen, on sukusiitos. Tämä prosessi rajoittaa edelleen populaation kokoa, mikä kasvattaa sukusiitosprosenttia sekä sukusiitosdepressiota ja alentaa rodun kelpoisuutta eli fitnessiä. Kelpoisuus

kuvaa tietyn fenotyypin tai genotyypin omaavan yksilön kykyä tuottaa jälkikasvua ja kykyä hoivata jälkeläisiä niin, että nämä saavuttavat sukukypsyyden. Yksilöt, joilla on suuri kelpoisuus, pystyvät parhaiten jättämään ominaisuuksiaan populaation geenipooliin seuraavaan sukupolveen.

Kun tehollista populaatiokokoa arvioidaan kissojen lukumääristä, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus lasketaan siitosurosten ja -naaraiden keskimääräisestä iästä pentujen syntyessä. Kissojen lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät siitoskissat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Paras tapa säilyttää geneettistä monimuotoisuutta ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen populaatioon, on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä. Pentueen sisaruksista olisi myös hyvää käyttää tasaisemmin, koska sisarusten geenimuodoista ovat noin 50% erilaisia.

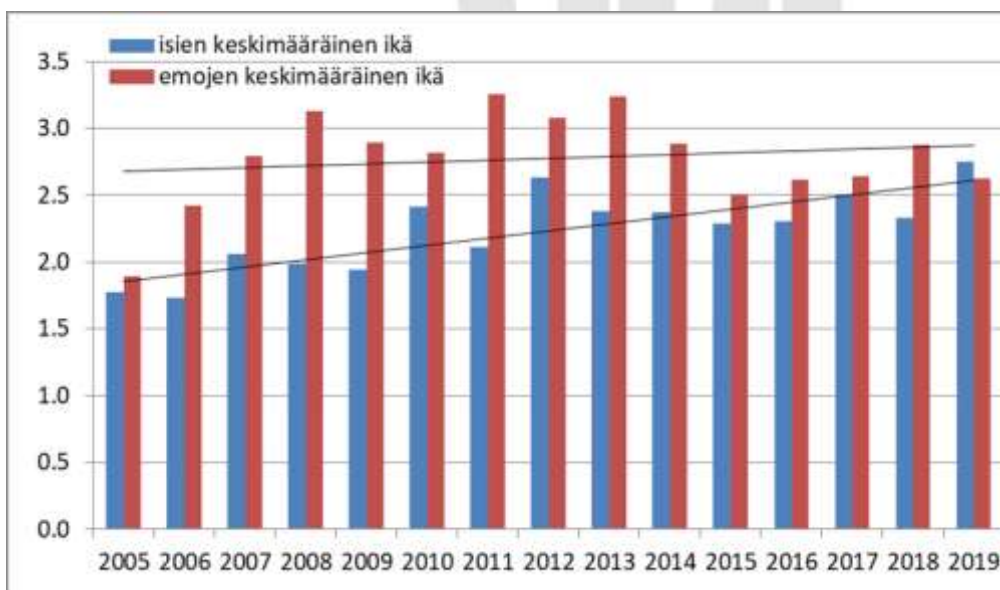
Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun kissoja ja sukulinjoja mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Myös ulkomailta voidaan tuoda maahamme ”uutta verta”. Monesti ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin Suomestakaan.

4.1.5.1. Sukupolvien välinen aika

Sukupolvien välinen aika voidaan laskea vanhempien keskimääräisestä iästä pentueiden syntyessä. Lasketaan erikseen isien ja emojen iät pentujen syntyessä ja tästä keskiarvon.

Isien keskimääräinen ikä pentujen syntyessä oli 2 vuotta 2 kk 20 päivää. Emojen ikä oli hieman korkeampi: 2 vuotta 9 kk 10 päivää. Sukupolvien välinen aika on siten 2,5 vuotta. Tämä luku on molemmilla sukupuolilla ollut nousussa viimeisten 15 vuoden aikana varsinkin siitosurosten kohdalla. Jos trendi jatkuu samanlaisena, se on lähestymässä kolmea vuotta.

Rodun siitosurosten ja -naaraiden keskimääräinen ikä vuosina pentujen syntyessä sekä viiva joka osoittaa kehityssuunnan.

Luotettavin yllä olevista taulukoista on ABY-SOM-yhdistelmätaulukko. Varsinkin somalikasvatuksessa käytetään paljon abessinialaisia, mikä laajentaa geenipohjan, mutta somalitalulukossa näkyy vain somaleja, vaikka monessa pentueessa syntyy myös abessinialaisia. Samaa koskee myös aby-taulukkoa, toki pienemmässä suhteessa, koska rekisteritaulukoissa ei erotu abessinialaisvariantteja, koska niitä ei rekisteröidä erikseen.

4.1.5.2 Rodun suositus sukusiitosmaksimista

Sisäsiitoksen osuutta yksilön perimästä esitetään usein sukusiitosasteen (sisäsiitoskerttoimen) avulla. Sukusiitosaste antaa arvion homotsygotteina esiintyvien alleelien osuudesta kissan perimässä. Sukusiitosaste riippuu siitä, kuinka monta vanhempainpolvea huomioidaan laskelmissa. Tuontikissoista on usein vain neljä sukupolvea tiedossa. On tärkeä huomioida, että pelkkä tuontikissan esiintyminen sukutaulussa ei tarkoita automaattisesti alhaista sukusiitosta. Abessinialaisia ja somaleja on viimeisten 20 vuoden aikana ahkerasti tuotu Suomeen kartuttamaan geenipohjaa. Viimeisten 20 vuoden aikana on internet helpottanut kasvattajia löytämään vieraita sukulinjoja ulkomailta, mutta samalla voidaan huomioida, että vilkas kasvatuskissojen tuonti ja vienti on myös vaikeuttanut täysin vieraan partnerin löytymistä kasvatuskissoille.

Uudet tietokoneohjelmat ja kasvattajan tukiohjelmat, kuten esim. MyCatDNA, laskevat kissojen heterotsygotia-asteet ja ovat näin oivia apuvälineitä kasvattajille. DNA-tutkimuksella saa tarkempaa tietoa rodun muuntelevuudesta. Abessinialaisten ja somalien heterotsygotia-asteet ovatkin eri tutkimuksissa osoittautuneet olevan selvästi alhaisemmat kuin rotukissojen yleensä ja tämä tosiasia on syytä huomioida kasvatustyössä. Paras tapa ylläpitää biologista monimuotoisuutta roduissa on yhdistämällä eniten toisistaan eroavat yksilöt.

4.1.5.3 Sukukatkerroin

Sukukatkerroin lasketaan todellisten ja mahdollisten esivanhempien suhteena. Esimerkiksi viiden polven sukutaulussa on maksimissaan 62 mahdollista esivanhemmaa. Jos sukutaulusta kuitenkin löytyy vain 31 eri kissaa, tarkoittaa se sitä, että puolet perimästä on jo menetetty. Mitä pienempi sukukatkerroin on, sitä enemmän variaatiota on jo menetetty, siinäkin tapauksessa, että sukusiitosaste olisi 0.

Koska suurin osa eniten käytetyistä aby- ja somali-siitosuroksista ovat ulkomaantuonteja, joiden sukutauluissa usein näkyy vain neljä kokonaista sukupolvea, on vaikeata laskea täydellistä viiden sukupolven sukukatkerroin. Neljästä polvesta laskettuna saadaan silti melko hyvät keskiarvot kolmellekymmenelle eniten käytetylle urokselle (94,4%) ja naaraalle (97,9%).

4.1.6 Kasvatuspohja per sukupolvi

Pentujen lukumäärä per sukupolvi viimeisten 15 vuoden aikana on ollut keskimäärin 282 pentua. Tämä luku on ollut nousussa ja vuoden 2014 jälkeen ylittänyt 200 pennun lukua. Sama trendi on näkynyt pentueiden kohdalla.

4.1.6.1 Sukupuolisuhte

Siitoksessa käytettävien urosten ja naaraiden välinen lukumäärien suhde on pyrittävä pitämään mahdollisimman tasaisena, koska siten perinnöllinen muuntelu säilyy paremmin. Abyjen ja somalien yhteinen suhde koko kauden aikana on ollut 0,80 mikä on erittäin hyvä luku kun minimisuositus on 0,7, ja tämä luku on pysynyt hyvin tasaisena koko kauden aikana. Abyjen keskimääräinen suhde on jopa 0,85, mikä on erinomaista. Somalien sukupuolisuhte vaihtelee enemmän, mutta tämä luku on hieman hankalampi arvioida, koska niissä on usein käytetty abessinialais-somaliyhdistelmiä.

4.1.6.2 Rodun tehollinen populaatiokoko

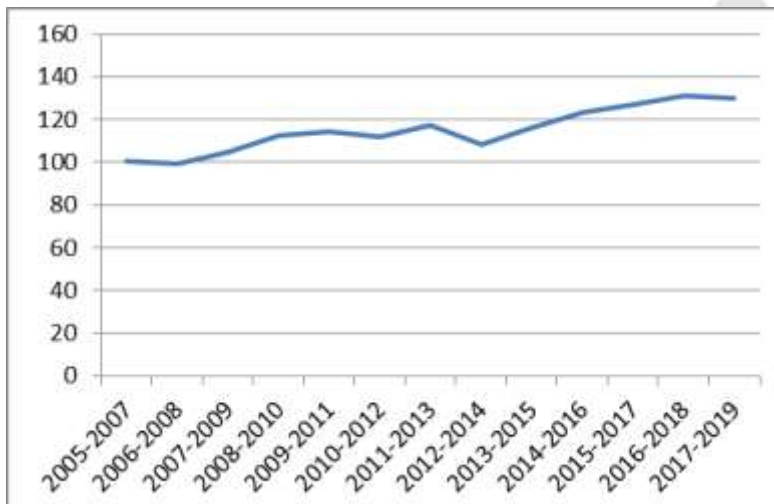
Tehollinen populaatiokoko (N_e) on mitta, jolla voidaan määrittää populaation elinkykyä. Se ei perustu suoraan yksilöiden määrään (eli rekisteröintimääriin) vaan ottaa huomioon vain ne yksilöt, jotka todellisuudessa ovat vastuussa seuraavan sukupolven tuottamisesta (eli käytännössä siitoskissojen määrä sukupolvea kohden). Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko sitä nopeammin sukusiitos lisääntyy. Suositeltava arvo olisi vähintään 100-200.

Abessinialaisten ja somalien yhteinen tehollinen populaatiokoko on selvästi ylittänyt 100, paitsi vuosijaksoina 2006-2008 (99,49). Trendi on myös ollut selvästi nousussa, mikä on positiivista.

ABY/SOM Sukupuolvi (3 vuotta)	Pentuja syntynee t	Pentueet käytetyt urokset	Kasvatukseen käytetyt naaraat	Suhde uros/ naaras	Urosten osuus syntyneistä pennuista %	Naaraiden osuus syntyneistä pennuista	(N _e) Tehollinen populaatiokoko	(dF) Sukusiitos- asteen nousu/	N _e :n osuus maksimista	
2005-2007	268	87	45	57	0.79	16.8%	21.3%	100.59	0.50	57.8%
2006-2008	276	86	43	59	0.73	15.6%	21.4%	99.49	0.50	57.8%
2007-2009	286	87	47	59	0.80	16.4%	20.6%	104.64	0.48	60.1%
2008-2010	293	94	51	63	0.81	17.4%	21.5%	112.74	0.44	60.0%
2009-2011	278	92	50	67	0.75	18.0%	24.1%	114.53	0.44	62.2%
2010-2012	254	88	48	67	0.72	18.9%	26.4%	111.86	0.45	63.6%
2011-2013	243	86	52	67	0.78	21.4%	27.6%	117.11	0.43	68.1%
2012-2014	249	88	48	62	0.77	19.3%	24.9%	108.22	0.46	61.5%
2013-2015	258	91	49	71	0.69	19.0%	27.5%	115.97	0.43	63.7%
2014-2016	300	100	53	74	0.72	17.7%	24.7%	123.53	0.40	61.8%
2015-2017	325	105	52	82	0.63	16.0%	25.2%	127.28	0.39	60.6%
2016-2018	329	100	57	77	0.74	17.3%	23.4%	131.01	0.38	65.5%
2017-2019	320	97	57	76	0.75	18.2%	23.8%	130.29	0.38	68.2%
2005-2019	1424	465	212	271	0.78	14.9%	19.0%	475.79	0.11	51.2%

4.1.6.3 Tehollisen populaatiokoon osuus maksimista

Tehollinen populaatiokoko / sukupuoli.

Oletetaan, että jokainen siitoskissa olisi tehnyt vain yhden pentueen, kuten tehollinen populaatiokoko olettaa. Tällöin uroksia ja naaraita olisi yhtä paljon siitoskäytössä. Jos sukupovessa syntyisi esim. 300 pentuetta, tehollinen populaatiokoko olisi 2*pentueiden lkm, eli 600 (normikaava, ei korjausta). Jos saamme laskelmassamme teholliseksi populaatiokooksi 250, silloin vertaamalla toteutunutta tehollista kokoa maksimiin, saamme tietää, mikä osuus maksimista on hyödynnetty. Esimerkin tapauksessa 250/600, eli 41,6% hyödynnetty.

Aby- ja somalikasvatuksessa on viimeisten viidentoista vuoden aikana jokaisessa sukupolvessa useimmiten hyödynnetty yli 60 % populaation maksimista.

4.1.7 Siitoskissojen käyttömäärät

Siitoskissojen kokonaismäärä on hyväksyttävällä tasolla, mikäli kissat eivät ole läheistä sukua toisilleen ja mikäli pentuja on syntynyt yhtä monta per siitoskissa. Siitokseen on käytetty keskimäärin 50 urosta ja 68 naarasta per sukupolvi. Pentuja on syntynyt 1-31 pennun välillä keskimäärin 6,7 pentua per siitosurokset ja 1-25 pennun välillä keskimäärin 5,3 pentua per siitosnaaras.

4.1.7.1 Siitoskissojen keskinäinen sukulaisuus?

Suurin osa eniten käytetyistä siitosuroksista ovat olleet tuontikissoja. Viimeisten viidentoista vuoden aikana 16 eniten käytettyjen urosten joukosta löytyy ainoastaan yksi Suomessa syntynyt uroskissa, **Bluestream's Centaur**, joka oli syntynyt vuonna 2003 ja aktiivinen vuosina 2005-2010.

Tuontiurokset eivät yleensä ole olleet lähisukua toisilleen ja niitä on ehkä siksi käytetty ahkerasti. Niillä ei silti kuin poikkeuksellisesti ole ollut enemmän kuin kaksinkertainen määrä lapsenlapsia, ja kahdella ei ollut ollenkaan lapsenlapsia. Näistä tuonneista ei siis ole ollut hyötyä rotujemme kehityksessä. Toisin kuin siitosurokset ovat eniten käytetyt siitosnaaraat suurimmaksi osaksi olleet Suomessa syntyneitä naaraskissoja.

4.1.7.2 Viimeisen 10-15 vuoden aikana eniten käytetyt 30 siitosurosta

15 eniten käytetyillä siitosuroksilla on ollut yli 5 prosentin osuus aktiivikautensa pentuemääriin. Vain muutamalla näillä on (toistaiseksi) myös ollut paljon lapsenlapsia. Kahdella ei ollut ollenkaan lapsenlapsia.

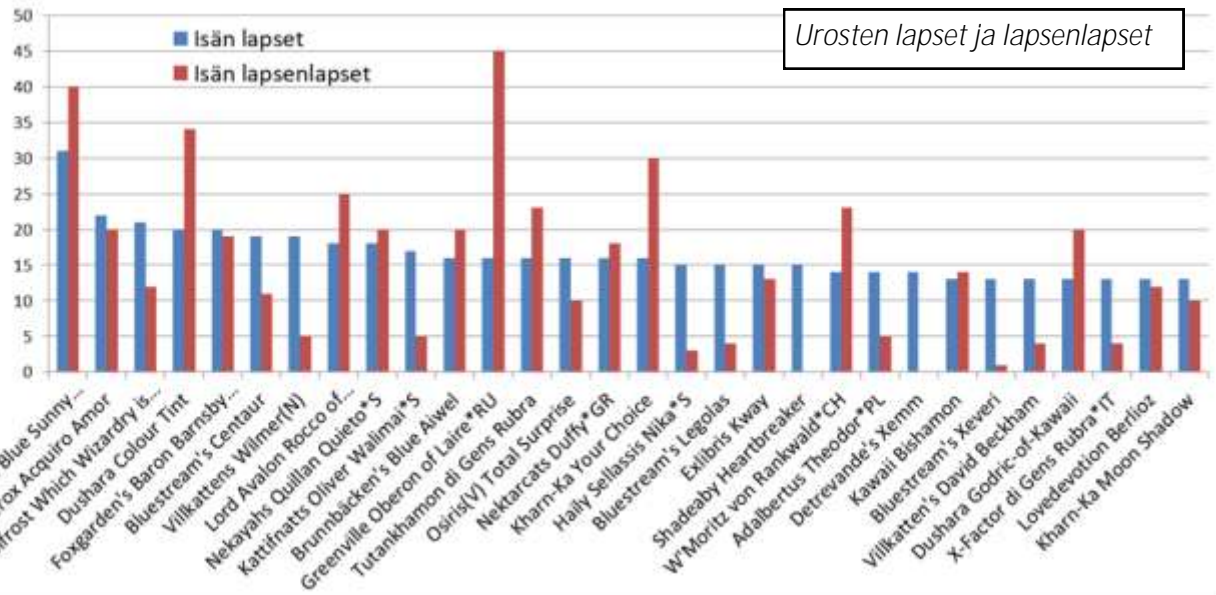
Hyvin räikeitä matadoriuroksia ei ole esiintynyt viimeisen viidentoista vuoden aikana, ja harvalla on ollut suuri vaikutus geenikantaan. Esimerkiksi Ferox Aquino Amor:illa, jonka %-osuus aikansa pennuista oli yli 20%, sai vähemmän lapsenlapsia kuin omia lapsia.

Vuosina 2005-2019 eniten käytettyjen urosten jälkeläiset ja näiden osuus kaikista uroksen aktiivivuosina syntyneistä pennuista. Keltainen tausta: pentueessa on sekä abessinialais- että somalipentuja

ABY-SOM isät 2005-2019	ABY-pennut	SOM-pennut	Yhteensä	Pentue	Isän syntymä		Aktiivi										Yht. %
					vuosi	Aktiivi	05-07	%	08-10	%2	11-13	%3	14-16	%4	17-20	%5	
Yhteensä koko kausi	966	458	1424				268		293		243		300		320		
Rackarkatten's Blue Sunny Boy*S	31		31	9	2007	08-09			31	10.6%							15.6%
Ferox Aquiro Amor		22	22	5	2006	08			22	7.5%							22.0%
Bifrost Which Wizardry is This*DK	21		21	9	2013	15-18							10	3.3%	11	3.6%	5.1%
Dushara Colour Tint	20		20	5	2004	06-07							15	5.0%	5	1.6%	11.4%
Foxgarden's Baron Bamsby (*D)	6	14	20	5	2014	15-17	20	7.5%									6.2%
Bluestream's Centaur	3	16	19	7	2003	05-10	14	5.2%	5	1.7%							3.4%
Villkattens Wilmer(N)		19	19	5	2014	16-18							4	1%	15	4.7%	5.8%
Lord Avalon Rocco of Kisompa*S		18	18	3	2005	06-08					7	2.9%	11	3.7%			10.2%
Nekayahs Quillan Quieto*S	18		18	5	2010	11-17	18	6.7%									3.3%
Kattifnatts Oliver Walimai*S		17	17	4	2008	10			17	5.8%							17.2%
Brunnbäcken's Blue Aiwel	16		16	6	2004	05-07			7	2.4%	5	2.1%	4	1.3%			8.8%
Greenville Oberon of Laire*RU	16		16	6	2010	10-14							12	4.0%	4	1.3%	4.7%
Tutankhamon di Gens Rubra	1	15	16	5	2008	10-16							16	5.3%			3.1%
Osiris(V) Total Surprise	16		16	6	2013	15-20	16	6.0%									3.1%
Nektarcats Duffy*GR	2	14	16	4	2015	17			3	1.0%	13	5.3%					12.8%
Kharn-Ka Your Choice	4	12	16	7	2011	13-19					3	1%	10	3%	3	0.9%	2.3%
Haily Sellassis Nika*S	15		15	5	2003	05-06	15	5.6%									8.3%
Bluestream's Legolas	15		15	5	2005	05-06									15	4.7%	8.3%
Exlibris Kway		15	15	4	2003	05-10	15	5.6%									2.7%
Shadeaby Heartbreaker	15		15	4	2017	18-19	8	3.0%	7	2.4%							7.9%
W' Moritz von Rankwald*CH		14	14	4	2012	13-14					6	2.5%	8	2.7%			8.0%
Adalbertus Theodor*PL	14		14	5	2015	16-19							2	0.7%	12	3.8%	3.2%
Detrevande's Xemm	14		14	3	2018	19									14	4.4%	13.6%
Kawai Bishamon	13		13	4	2006	10-11			13	4.4%							7.3%
Bluestream's Xeveri	13		13	4	2008	10-13							9	3.0%	4	1.3%	3.9%
Villkatten's David Beckham		13	13	3	2008	13			5	1.7%	8	3.3%					15.7%
Dushara Godric-of-Kawai	13		13	4	2012	13-15			8	2.7%	5	2.1%					5.0%
X-Factor di Gens Rubra*IT		13	13	5	2014	15-18					2	0.8%	11	3.7%			3.1%
Love devotion Berlioz	13		13	4	2013	16-17									13	4.1%	5.4%
Kharn-Ka Moon Shadow	4	9	13	3	2015	17							8	2.7%	5	1.6%	11.2%

ABY-SOM isät 2005-2019	ABY-pennut	SOM-pennut	Yhteensä	Pentue	yht.		Isän		Tyttären jälkeläiset	Pojan jälkeläiset	Yht. jälkeläiset	lapsen-lapsia
					pentueet COI(S sp)	sukukato-kerroin	Isän COI(4 sp)	sukukato-kerroin				
Yhteensä koko kausi	966	458	1424									
Rackarkatten's Blue Sunny Boy*S	31		31	9	0.22	98.39	0	90	7	4	11	40
Ferox Aquiro Amor		22	22	5	0	94.20	0	90	2	2	4	20
Bifrost Which Wizardry is This*DK	21		21	9	0	93.57	1.56	93,3	1	0	1	12
Dushara Colour Tint	20		20	5	0	97.12	0	96,7	2	3	5	34
Foxgarden's Baron Bamsby (*D)	6	14	20	5	0.08	94.84	3.12	93,3	3	2	5	19
Bluestream's Centaur	3	16	19	7	1.53	86.39	6.26	83,3	0	3	3	11
Villkattens Wilmer(N)		19	19	5	1.50	94.18	0	100	1	0	1	5
Lord Avalon Rocco of Kisompa*S		18	18	3	0.20	96.27	0	96,8	4	0	4	25
Nekayahs Quillan Quieto*S	18		18	5	0.39	99.04	0	100	4	1	5	20
Kattifnatts Oliver Walimai*S		17	17	4	0	99.20	0	100	2	0	2	5
Brunnbäcken's Blue Aiwel	16		16	6	0.91	93.52	0	100	2	0	2	20
Greenville Oberon of Laire*RU	16		16	6	0	99.73	0	100	3	3	6	45
Tutankhamon di Gens Rubra	1	15	16	5	0	93.16	0	90	2	1	3	23
Osiris(V) Total Surprise	16		16	6	0.07	89.23	12.89	80	1	1	2	10
Nektarcats Duffy*GR	2	14	16	4	0	94.30	0	90	2	1	3	18
Kharn-Ka Your Choice	4	12	16	7	2.93	87.53	0	100	5	1	6	30
Haily Sellassis Nika*S	15		15	5	0	95.82	0	96,7	0	1	1	3
Bluestream's Legolas	15		15	5	7.85	84.70	0	100	1	0	1	4
Exlibris Kway		15	15	4	2.35	89.48	5.18	93,3	2	1	3	13
Shadeaby Heartbreaker	15		15	4	0	92.75	0.78	96,7	0	0	0	0
W' Moritz von Rankwald*CH		14	14	4	0.62	96.80	0	100	3	0	3	23
Adalbertus Theodor*PL	14		14	5	0	95.80	0	100	1	1	2	5
Detrevande's Xemm	14		14	3	0	87.10	6.25	73,3	0	0	0	0
Kawai Bishamon	13		13	4	0.98	94.35	0	100	3	0	3	14
Bluestream's Xeveri	13		13	4	3.17	88.28	3.12	96,7	1	0	1	1
Villkatten's David Beckham		13	13	3	1.04	74.20	0	53,3	1	0	1	4
Dushara Godric-of-Kawai	13		13	4	0.10	99.20	0	100	2	2	4	20
X-Factor di Gens Rubra*IT		13	13	5	1.27	88.68	1.56	96,7	2	0	2	4
Love devotion Berlioz	13		13	4	12.89	68.53	0.78	83,3	1	1	2	12
Kharn-Ka Moon Shadow	4	9	13	3	0.78	91.90	0	96,7	2	1	3	10

Urosten lapset ja lapsenlapset

ABY Isät	ABY SOM	Yhteensä	Pentueet #/pentue	SOM Isät	ABY SOM	Yhteensä	Pentueet #/pentue			
Rackarkatten's Blue Sunny Boy*S	31	31	9	3,4	Ferox Acquiro Amor	22	22	5	4,4	
Bifrost Which Wizardry is This*DK	21	21	9	2,3	Foxgarden's Baron Barnsby (*D)	6	14	20	5	4,0
Dushara Colour Tint	20	20	5	4,0	Bluestream's Centaur	3	16	19	7	2,7
Nekayahs Quillan Quieto*S	18	18	5	3,6	Lord Avalon Rocco of Kisompa*S	18	18	3	6,0	
Greenville Oberon of Laire*RU	16	16	6	2,7	Kattifnatts Oliver Walimai*S	17	17	4	4,3	
Brunnbäcken's Blue Aiwel	16	16	6	2,7	Nektarcats Duffy*GR	2	14	16	4	4,0
Mozart v. Harmonie	16	16	5	3,2	Tutankhamon di Gens Rubra	1	15	16	5	3,2
Bluestream's Legolas	15	15	5	3,0	Villkattens Wilmer(N)	16	16	4	4,0	
Dushara Kantate Alfajiri*DK	6	9	15	3	Exilbris Kway	15	15	4	3,8	
Haily Sellassis Nika*S	15	15	5	3,0	W'Moritz von Rankwald*CH	14	14	4	3,5	
Osiris(V) Total Surprise	14	14	5	2,8	X-Factor di Gens Rubra*IT	14	14	6	2,3	
Dushara Godric-of-Kawaii	13	13	4	3,3	Villkatten's David Beckham	13	13	3	4,3	
Lovedevotion Berlioz	13	13	3	4,3	Kharm-Ka Moon Shadow	4	9	13	3	4,3
Bluestream's Xeveri	13	13	4	3,3	Kharm-Ka Your Choice	4	9	13	5	2,6
Kawaii Bishamon	13	13	4	3,3	Dushara PurpleSky Bluestream*DK	13	13	5	2,6	
Laire Oira Anor	12	12	3	4,0	Kharm-Ka Heartbreaker	2	10	12	2	6,0
Link Kubembeleza Haiba	12	12	3	4,0	Makeda's Hugo	2	10	12	3	4,0
Aucuparia's Dareios Ochos	12	12	3	4,0	Kisompa's Cipriano	11	11	4	2,8	
Khartoum's Amors af Heferkare*DK	12	12	4	3,0	Badina's Rasir*DK	11	11	4	2,8	
Dushara Evandar-of-Nebuankhet	12	12	3	4,0	Exilbris Sirius	10	10	4	2,5	
Xanadu of Wonderlove	11	11	5	2,2	Kharm-Ka Snowmoon	10	10	3	3,3	
Dushara This Fool Could Never Win*DK	11	11	3	3,7	Haiko Walimai de la Cornaline	10	10	2	5,0	
Silkkihienon Roma Tarragona	11	11	4	2,8	Kharm-Ka Bluesbrother	3	7	10	4	2,5
Link Moses	11	11	5	2,2	Dushara Danii*DK	4	5	9	3	3,0
Rackarkatten's Paco Rabanne*S	11	11	5	2,2	Olaf von Gulda	9	9	2	4,5	
Aucuparia's Irbis	11	11	3	3,7	Kharm-Ka Incisa Igor	5	4	9	2	4,5
Link Nyota Ziko Humu	11	11	4	2,8	Amajan Fede Favoloso	3	4	7	2	3,5
Hjortronstogens Private Dancer*S	11	11	5	2,2	Kisompa's Fiorano	7	7	2	3,5	
Bodhidharma's Blackness Lightdancer*S	11	11	3	3,7						
Link Mochweo Blou	10	10	4	2,5						
Saivokattens Mauri Mäikkunen*S	9	9	3	3,0						
Nefertum d'Or PtitPrince*UA	9	9	2	4,5						
Felix of Wonderlove	9	9	2	4,5						
Shadeaby Heartbreaker	9	9	2	4,5						
Habibin Xanthus Ximenes	9	9	3	3,0						

Vuosien 2005-2019 siitosuroksia roduttain (Vihreä teksti = abessinialaiset, punainen teksti = somalit, musta teksti tuonnit)

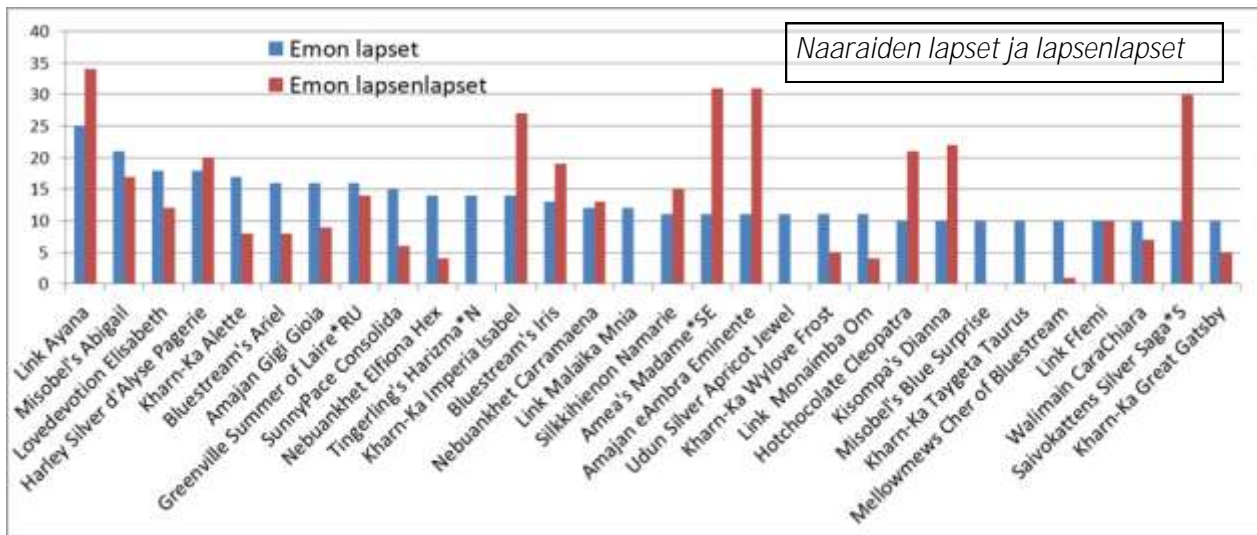
4.1.7.3 Viimeisen 10 vuoden aikana eniten käytetyt 10-15 naarasta

Vuosina 2005-2019 eniten käytettyjen naaraiden lapset ja lapsenlapset

ABY-SOM emot 2005-2019	ABY- pennut	SOM- pennut	Yhteensä	Pentue	Emon syntymä- vuosi	Aktiv	05-07	1%	08-10	2%	11-13	3%	14-16	4%	17-19	5%	Yht %	Kaikki kauden pennut	
Yhteensä koko kausi	966	458	1424				268		293		243		300		320			1424	
Link Ayana	25		25	8	2011	06-15	4	1.5%	11	3.8%	8	3.3%	2	0.7%				2.8%	887
Misobel's Abigail		21	21	3	2005	07-09	7	2.6%	14	4.8%								7.3%	286
Lovedevotion Elisabeth	18		18	4	2015	17-19									18	5.9%		5.9%	307
Harley Silver d'Alyse Pagerie	18		18	6	2012	13-18			3	1.0%	9	3.7%	6	2.0%				3.1%	587
Kharn-Ka Alette	12	5	17	4	2003	05-08	8	3.0%	9	3.1%								4.6%	368
Bluestream's Ariel	16		16	7	2002	06-11	5	1.9%	9	3.1%	2	0.8%						2.9%	554
Amajan Gigi Gioia	9	7	16	4	2013	14-17							11	3.7%	5	1.6%		3.8%	416
Greenville Summer of Laire*RU	16		16	6	2010	12-19					8	3.3%	2	0.7%	6	2.0%		2.1%	765
SunnyPace Consolida		15	15	3	2013	15-18							11	3.7%	4	1.3%		3.6%	413
Nebuankhet Elfiona Hex	14		14	3	2004	05-07	14	5.2%										5.2%	268
Tingerling's Harizma*N		14	14	4	2005	08-12			7	2.4%	7	2.9%						3.1%	453
Kharn-Ka Imperia Isabel	5	9	14	3	2007	10-13			9	3.1%	5	2.1%						4.2%	337
Bluestream's Iris	13		13	5	2004	06-10	8	3.0%	5	1.7%								2.8%	469
Nebuankhet Carramaena	12		12	3	2006	07-11	3	1.1%	4	1.4%	5	2.1%						2.6%	465
Link Malaika Minia	12		12	3	2015	17-19									12	3.9%		3.9%	307
Silkkihienon Namarie	11		11	3	2006	07-09	4	1.5%	7	2.4%								3.8%	286
Amea's Madame*SE		11	11	2	2004	05-06	11	4.1%										6.1%	181
Amajan eAmbra Eminente	2	9	11	3	2010	13-16					2	0.8%	9	3.0%				2.9%	383
Udun Silver Apricot Jewel	11		11	4	2004	05-11	3	1.1%	4	1.4%	4	1.6%						1.7%	646
Kharn-Ka Wyllove Frost		11	11	4	2010	12-17					2	0.8%	5	1.7%	4	1.3%		1.9%	574
Link Monaimba Om	11		11	4	2014	16-19							4	1.3%	7	2.3%		2.5%	432
Hotchocolate Cleopatra	10		10	4	2010	12-15					5	2.1%	5	1.7%				3.0%	333
Kisompa's Dianna		10	10	3	2006	08-11			8	2.7%	2	0.8%						2.6%	378
Misobel's Blue Surprise		10	10	2	2006	08-09			10	3.4%								5.0%	199
Kharn-Ka Taygeta Taurus		10	10	3	2010	12-14					6	2.5%	4	1.3%				4.0%	249
Mellowmews Cher of Bluestream	10		10	5	2003	05-09	7	2.6%	3	1.0%								2.1%	467
Link Ffemi	10		10	3	2007	09-10			10	3.4%								5.2%	193
Walimain CaraChiara		10	10	2	2011	14							10	3.3%				11.0%	91
Saivokattens Silver Saga*S	10		10	4	2012	14-16							10	3.3%				3.3%	300
Kharn-Ka Great Gatsby	7	3	10	3	2013	15-17							6	2.0%	4	1.3%		3.1%	325

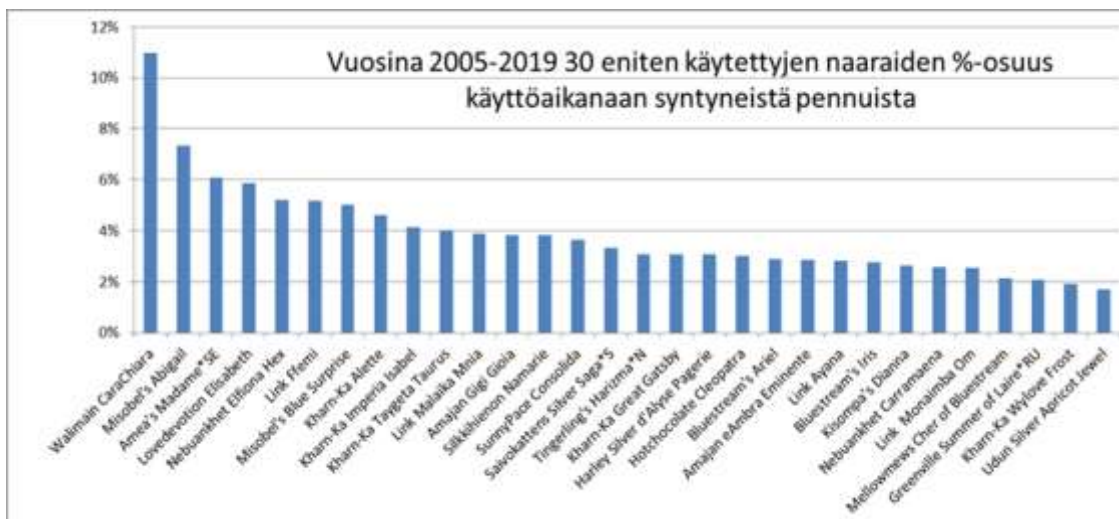
Naaraiden lapset ja lapsenlapset

ABY-SOM emot 2005-2019	ABY- pennut	SOM- pennut	Yhteensä	Pentue	Tytär jatkanut	Poika jatkanut	Yht. jatkaeet	Lapsen- lapset
Yhteensä koko kausi	966	458	1424					
Link Ayana	25		25	8	5	2	7	34
Misobel's Abigail		21	21	3	3	1	4	17
Lovedevotion Elisabeth	18		18	4	2	0	2	12
Harley Silver d'Alyse Pagerie	18		18	6	2	2	4	20
Kharn-Ka Alette	12	5	17	4	2	0	2	8
Bluestream's Ariel	16		16	7	2	0	2	8
Amajan Gigi Gioia	9	7	16	4	2	0	2	9
Greenville Summer of Laire*RU	16		16	6	1	1	2	14
SunnyPace Consolida		15	15	3	0	2	2	6
Nebuankhet Elfiona Hex	14		14	3	1	0	1	4
Tingerling's Harizma*N		14	14	4	0	0	0	0
Kharn-Ka Imperia Isabel	5	9	14	3	4	1	5	27
Bluestream's Iris	13		13	5	0	2	2	19
Nebuankhet Carramaena	12		12	3	3	2	5	13
Link Malaika Minia	12		12	3	0	0	0	0
Silkkihienon Namarie	11		11	3	2	1	3	15
Amea's Madame*SE		11	11	2	2	0	2	31
Amajan eAmbra Eminente	2	9	11	3	2	2	4	31
Udun Silver Apricot Jewel	11		11	4	0	0	0	0
Kharn-Ka Wyllove Frost		11	11	4	3	0	3	5
Link Monaimba Om	11		11	4	2	0	2	4
Hotchocolate Cleopatra	10		10	4	2	1	3	21
Kisompa's Dianna		10	10	3	2	2	4	22
Misobel's Blue Surprise		10	10	2	0	0	0	0
Kharn-Ka Taygeta Taurus		10	10	3	0	0	0	0
Mellowmews Cher of Bluestream	10		10	5	0	1	1	1
Link Ffemi	10		10	3	1	3	4	10
Walimain CaraChiara		10	10	2	0	0	0	7
Saivokattens Silver Saga*S	10		10	4	4	2	6	30
Kharn-Ka Great Gatsby	7	3	10	3	1	0	1	5

Vuosien 2005-2019 siitosnaaraita roduttain (Vihreä teksti = abessinialaiset, punainen = somalit, musta tuonnit)

ABY Emot	ABY	SOM	Yhteensä	Pentueet	#/pentue	SOM Emot	ABY	SOM	Yhteensä	Pentueet	#/pentue
Link Ayana	25		25	8	3,1	Misobel's Abigail	21	5	21	3	7,0
Harley Silver d'Alyse Pagerie	18		18	6	3,0	Kharn-Ka Alette	12	5	17	4	4,3
Bluestream's Ariel	16		16	7	2,3	Amajan Gigi Gioia	9	7	16	4	4,0
Lovedevotion Elisabeth	15		15	3	5,0	SunnyPace Consolida	15	15	15	3	5,0
Nebuankhet Elfiona Hex	14		14	3	4,7	Kharn-Ka Imperia Isabel	5	9	14	3	4,7
Bluestream's Iris	13		13	5	2,6	Tingerling's Harizma*N	14	14	14	4	3,5
Nebuankhet Carramaena	12		12	3	4,0	Kisompa's Astera	13	13	13	3	4,3
Greenville Summer of Laire*RU	12		12	5	2,4	Amajan eAmbra Eminente	2	9	11	3	3,7
Silkkihienon Namarie	11		11	3	3,7	Kharn-Ka Wylove Frost	11	11	11	4	2,8
Udun Silver Apricot Jewel	11		11	4	2,8	Amea's Madame*SE	11	11	11	2	5,5
Saivokattens Silver Saga*S	10		10	4	2,5	Kharn-Ka Great Gatsby	7	3	10	3	3,3
Hotchocolate Cleopatra	10		10	4	2,5	Roulette's Yellylorum*S	4	6	10	5	2,0
Link Ffemi	10		10	3	3,3	Walimain CaraChiara	10	10	10	2	5,0
Mellowmews Cher of Bluestream	10		10	5	2,0	Kisompa's Dianna	10	10	10	3	3,3
ElMourabita's Eglantine	9		9	3	3,0	Kharn-Ka Taygeta Taurus	10	10	10	3	3,3
Jollinooran Donna Isadora	9		9	2	4,5	Misobel's Blue Surprise	10	10	10	2	5,0
Udun Silver Apricot Gisele	9		9	3	3,0	Graziella Walimain S ze Svobody *CZ	9	9	9	2	4,5
Kawaii Fuyumi	9		9	4	2,3	All Inclusive Hale-Bopp of Kisompa*S	9	9	9	3	3,0
Link Sanaa Raziya	9		9	3	3,0	Kharn-Ka Only Ofelia	5	3	8	3	2,7
Neaera's Genna Gingerella	8		8	3	2,7	Tilsin dan Mocca	8	8	8	2	4,0
Kawaii Egao	8		8	2	4,0	Hingstbackes Ruddy-Day	8	8	8	2	4,0
Saivokattens Hopea Helmi*S	8		8	2	4,0	Honey Walimain S ze Svobody *CZ	8	8	8	2	4,0
Bluestream's Esmeralda	8		8	4	2,0	Dushara Mint of Kharnka*DK	8	8	8	4	2,0
Yade's Walisa	8		8	2	4,0	Kharn-Ka Inola	8	8	8	2	4,0
Kawaii Nebuankhet no Bakur	8		8	3	2,7	Bluestream's Tara	1	6	7	3	2,3
Nebuankhet Heavenly Creature	8		8	2	4,0	Bluestream's Juliet	7	7	7	3	2,3
Bluestream's Giselle	8		8	2	4,0	Kharn-Ka lo	3	3	6	2	3,0
Saivokattens Knutside*S	8		8	2	4,0	Alfajiri Nadra	3	3	6	1	6,0
Abbey Garden Lady Silver Sakura*S	8		8	5	1,6	Alfajiri Azizi	2	4	6	1	6,0
Link Jasmin	8		8	2	4,0	Amajan Bonfiglia Felice	6	6	6	2	3,0
Nebuankhet Edwina Charm	8		8	2	4,0	Exlibris Nota Bene	6	6	6	3	2,0
Foxglove's Georgia*S	4	4	8	2	4,0	Exlibris Selanna	6	6	6	1	6,0
						Kisompa's Hermina	6	6	6	2	3,0

4.1.7.4 Sisarrotujen käyttö jalostusmateriaalina

Vaikka somalit polveutuvat pitkäkarvaisista abessinialaisista, niitä ei ole juuri käytetty abykasvatuksessa viimeisten 20-30 vuoden aikana. Koska rodut olivat tyypiltään ja rakenteeltaan eriytyneet vuosien aikana, ei ole nähty hyväksi käyttää somaleja abykasvatuksessa, jotta elegantti ja siro rakenne säilyisi. Sen sijaan abessinialaisia on melko runsaasti käytetty somalikasvatuksessa parantamaan mm. tyyppiä ja karvanlaatua. Tämä on ollut myös hyväksi rodulle laajentaen suomalaisten somalikkissojen geenipohjaa, kun huomioidaan 90-luvun rajua somalikkannan kasvua jolloin useita matadoriuroksia oli aktiivikäytössä. 90-luvun suomalaisella somalikkannalla ei ole enää paljon vaikutusta tämänpäivän somaleihin.

4.1.8 Rodun populaatiot muissa maissa

Abessinialainen on vanha rotu, jota on kasvatettu jo pitkälti yli sata vuotta ja sillä on vankka suosio useimmissa maissa, sekä FIFe:ssä että muissa kattojärjetöissä. Samaa koskee abessinialaisen sisarrotua somalia, vaikka sen historia on vain noin 40 vuotta vanha. Kumpikaan rotu ei silti asetu kissarotujen suosion ja/tai kasvatusmäärien kärkeen vaan sijoittuvat keskiryhmään. Uutta verta on voitu tuoda Suomeen, paitsi Pohjoismaista ja muualta Euroopasta, myös ympäri maailmaa FIFe:n ulkopuolelta, mm Englannista (GCCF) Yhdysvalloista (CFA, TICA), Australiasta (ACF, CCCA) että Venäjältä (CFA, WCF). Suomesta on myös jonkinverran viety kasvatuskissoja, eniten Pohjoismaihin ja muualle Eurooppaan. Kun seuraa sukutauluja kauemmaksi taaksepäin huomaa, että suomalaisilla kissoilla on paljon yhteisiä esivanhempia kaikissa maailmanosissa, joten täysin vierasta geenipohjaa on vaikeata löytää. On silti suositeltavaa tuoda ja käyttää siitoskissoja sopivin määrin kuten kasvattajat ovatkin tehneet. Ehkä tuontikissojen sukupuolijakauma voisi olla tasaisempi, jotta suomalaisia kolleja tulisi käytettyä enemmän.

4.1.9 Yhteenveto populaation rakenteesta ja kasvatuspohjasta

Vaikka abessinialaisia on kasvatettu Suomessa jo liki 60 vuotta ja somaleja kohta 40 vuotta, pohjautuu niiden kasvatus yhä edelleen vahvasti tuontikissoihin, varsinkin siitosurosten tuontiin. Suuri osa eniten pentuja saaneista uroksista on ulkomaan tuonteja, kun taas naaraita on tuotu suhteessa paljon vähemmän. Tämä jättää huomattavan osan Suomessa syntyneistä uroksissoista kasvatuksen ulkopuolelle. Varsinaisia matadoriuroksia ei paljon esiinny, ja heistä vain murto-osa on saanut edes saman verran lapsenlapsia kuin omia lapsia. Suositus on

maksimissaan 2 x ensimmäisen polven jälkeläismäärä, jotta geenipohja pysyisi tasaisena.

Siitoskissojen sukupuolten välinen suhde on näin ollen melko hyvä, koko 15 vuodelle siitosuros/siitosnaaras noin 80 %.

Redcheetah's F-pentue, 8 viikkoiset synt. 11.02.2021

Aktiivisimmat kasvattajat 1966-2019

Kasvattaja	ABY	SOM	Yhteensä
Hingstbackes	45	254	299
Kharn-Ka	60	114	174
Satukissan	152	19	171
Bluestream's	70	98	168
Link	118		118
Nebuankhet	110		110
Saivokattens	73	10	83
Silkkihienon	80		80
Yade's	77		77
Caterwaul's		70	70
Amajan	15	52	67
Exlibris	16	49	65
Kisompa's		65	65
Habibin	60		60
Alfajiri	20	33	53
Angelos	52		52
Punaruskan	3	47	50
SunnyPace	9	40	49
Redcheetah's	47		47
Lovedevotion	46		46

4.2 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN

Abessinialainen ja somali sisarusrotuina ovat luonteeltaan hyvin lähellä toisiaan. Sanotaan vain, että somali voi olla karvan pituuden verran hitaampi abessinialaista. Muutoin niiden luonne vastaa käytännössä hyvin rotokuvauksia.

Abessinialaisten ja somalien hyvää luonnetta tulee vaalia ja huolehtia, että luonne pysyy rodulle ominaisena. Kasvatukseen tulee valita hyväluonteisia, sosiaalisia ja riittävän rohkeita kissoja. Liian arkoja tai vaikeasti käsiteltäviä kissoja ei tule käyttää kasvatuksessa.

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä

Luonteeltaan abessinialais- ja somalikissat ovat eloisia, leikkisiä, lempeitä, kekseliäitä ja uteliaita. Ne ovat innokkaita osallistumaan kaikkiin kodin puuhiin. Mielialastaan riippuen ne saattavat istua mieteliäinä luokse-pääsemättöminä tarkkaillen ympäristöään jostain korkealta tai leikkiä mielikuvituksekkaita leikkejä. Ne innostuvatkin kaikista uusista asioista ja leikeistä. Abessinialaiset ja somalit oppivat erittäin nopeasti ja ovat motivoituneita tulemaan palkituiksi eri asioista. Ne ovat rakastettavia ja omistajaansa rajattomasti kiintyviä kissoja, jotka osoittavat rakkautensa monin viehättävin tavoin. Sosiaalisina kissoina ne kaipaavat erittäin paljon huomiota. Huomionkipeytensä vuoksi ne saattavat vaatia talouden ainoana kissana omistajaltaan paljon aikaa ja aktiivointia. Kun taas isommassa kissapopulaatiossa voi tulla kahnauksia, koska jokainen abessinialainen joutuu kamppailemaan saamastaan huomiosta. Molemmat rodut ovat nopeita ja ketteriä liikkeissään, mutta somalit ovat tosiaan karvan pituuden verran hitaampia.

Abessinialaisilla ja somaleilla on kokoonsa nähden hyvin kehittyneet lihakset ja ne ovat varsin voimakkaita. Suurella ponnistusvoimallaan ne voivat hypätä helposti ovenkarmille. Usein ne pitävät korkeista paikoista, joista ne voivat tarkkailla tai jonne ne voivat vetäytyä rauhassa nukkumaan. Molemmilla on pehmeä ja miellyttävä ääni kuten niiden koko olemus. Vain kiihtyessään ne ovat kovaäänisiä.

Abessinialaisissa ja somaleissa on hyvin onnistuttu säilyttämään ja vahvistamaan rotokuvauksen mukaisia luonteenpiirteitä sukupolvesta toiseen. Lisäksi on onnistuttu poistamaan aikaisemmin luonteessa enemmän esiintynyttä pelokasta aggressiivisuutta, jota esiintyi stressaavissa tilanteissa kissan vaikeana käsittelynä tai räjähtämisenä. Kasvatusvalinnoissa on korostettu aktiivisuutta, rohkeutta ja sosiaalista käytöstä. Sen seurauksena rodun nopeus ja reaktiivisuus on kasvanut joissain kasvatuslinjoissa merkittävästi. Tämän seurauksena aggressiivisuutta esiintyy jälleen jonkun verran molemmissa roduissa, mutta se ei ole niin vahvasti pelkopohjaista, vaan sellaista 'tunteet kiehuvat yli' ja sen seurauksena ylireagointiin pohjautuvaa aggressiivisuutta.

Molempien rotujen sosiaalisuus ja rohkeus erottuvina ominaisuuksina verrattuna muihin rotuihin ja kotikissoihin on noussut esiin myös viime vuosina tehdyssä suomalaisessa kissojen käyttäytymiseen liittyvässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa oli yli 5700 kissaa 19 eri rodusta. Kaikkia kasvatuskissoja koskien tutkimuksen päätelmissä suositeltiin huomiomaan entistä enemmän käytettävien kasvatuskissojen luonnetta, koska luonteenpiirteet ovat periytyviä ja hyväluonteisten kissojen käytöllä vähennetään kissojen ei-toivottua käytöstä sekä näin lisätään kissojen hyvinvointia.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Abessinialaiset ja somalit ovat erittäin sosiaalisia ja tulevat lähtökohtaisesti hyvin toimeen erilaisten ihmisten sekä tilanteiden kanssa. Sukupuolten välisistä eroista voidaan sanoa, että urokset ovat leppoisampia ja rennompia kuin naaraat. Vaikka molemmat ovat rotuina sosiaalisesti kyvykkäitä, niin silti ainakin abessinialaisissa on tunnistettu jonkin verran iho-ongelmia, jotka liittyvät kissan kokemaan stressiin

(laumakemia, ylistressaavat tilanteet esimerkiksi näyttelyt).

Sosiaalisina rotuina molemmat viihtyvät usein monikissatalouksissa ja ovat tottuneita toisiin kissoihin. Kummankaan rodun edustajaa ei pitäisi pitää yksin eristettynä pidempiä aikoja. Eristäminen toimintatapana on täysin vastoin niiden sosiaalista luonnetta.

Tilanteet, joissa kohdataan vieraita kissoja, kannattaa aina valmistella hyvin. Vieraisiin kissoihin suhtautuminen riippuu paljon, millaisen käytösmallin ne ovat oppineet joko emoltaan tai lauman muilta kissoilta. Siksi ei voida yleistää, että rotuna abessinialaiset tai somalit toimivat jollain tavalla.

Abessinialaisissa ja somaleissa esiintyy jossain määrin 'vahtikoira'-ominaisuutta eli ollaan valppaana vieraisiin ääniin ja muristaan niille. Näin voidaan todeta roduissa esiintyvän pienessä määrin ääniherkkyyttä.

4.2.3 **Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista** sekä niiden korjaamisesta

Kissan luonne muodostuu sen oppimista asioista, saamistaan kokemuksista sekä perinnöllisistä taipumuksista. Käyttäytymiseen vaikuttavat lähinnä perityt geenit, ympäristötekijät, oppimisen sekä emon antama käyttäytymismalli.

Kissanjalostuksella muokataan rodun perinnöllisiä taipumuksia haluttuun suuntaan. Luonteen periytymisellä on paljon vaikutusta kissan tulevaisuuteen sekä käyttäytymiseen.

Kasvatuksessa ei pitäisi jatkaa nopeuden ja aktiivisuuden ylikorostamista, vaan katsoa luonteen sekä käytöksen tasapainoisuutta. Siksi ei suositella yhdistettäväksi kahta todella reaktiivista abessinialaista tai somalia.

Aggressiivisten, hyvin arkojen tai syrjään vetäytyvien kissojen käyttämistä kasvatuksessa tulisi myös harkita ja arvioida kriittisesti mitä arvokasta kissa mahdollisesti periyttäisi jälkeläisilleen.

4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

Yleisesti ottaen abessinialaiset ja somalit ovat terveitä ja pitkäikäisiä kissoja ja tavoitteena on, että näin olisi tulevaisuudessakin. Rotukissamaailmassa abessinialaisen historia on huomattavan pitkä, joten rotujen terveydestä tiedetään paljon. Roduilla esiintyy kaksi tunnettua väistävasti periytyvää sairautta: kissan vähitellen sokeutumiseen johtava verkkokalvon rappeuma PRA sekä kissan menehtymiseen johtava pyruvaattikinaasientsyymin puutos, PK-anemia. Molempien sairauksien kantajat löydetään nykyään DNA-testillä, ja testausohjelman avulla sairastuvien kissojen syntyminen voidaan estää.

Kasvatuksessa suositellaan käytettäväksi jalostukseen vain terveystestattuja kissoja. Suomen Kissaliiton rekisteröintisääntöjen mukaan, ennen ensimmäisen aby- tai somalipentueen rekisteröintiä, on vanhemmilla oltava seuraavat todistukset tai DNA-testit:

- urokselta kivesten laskeutumistodistus (tehty uroskissan ollessa vähintään kuuden (6) kuukauden ikäinen)
- molemmilta vanhemmilta napatyrittömyystodistus
- molemmilta vanhemmilta todistus tunnistusmerkinnästä
- DNA-testitodistus (PRA) – (normaali tulos)

Suomen Kissaliiton Kasvatus- ja rekisteröintisääntöjen 6§ mukaan:

"ABY, SOM (abessinialainen, somali)

Somali x abessinialainen risteytys: syntyneet abessinialaisjälkeläiset rekisteröidään omaan väriinsä, mutta värinumeron perään tulee var-lyhenne merkitsemään pitkäkarvatekijän perimää. 01.01.2020 alkaen var-merkintä ei enää käytetä FIFe:ssä.

Abessinialais- ja somalipentueen rekisteröimiseksi vanhemmista täytyy toimittaa rotukirjaajalle

eläinlääkärin ottama perinnöllistä silmäsairautta PRA:ta aiheuttavan rdAc-mutaation testitulokset.

*Testi on otettava ennen astutusta tunnistusmerkitystä kissasta. Mikäli kissa polveutuu rdAcDNA-testatuista negatiivisista vanhemmista, testitulosta ei tarvitse toimittaa. DNA-testaus voidaan suorittaa kissalle missä iässä tahansa. rdAc-kantajan saa astuttaa vain normaalin testituloksen saaneen kissan kanssa. Suositellaan siitokseen käytettävän vain terveitä tai eikantajia. Siitokseen ei saa käyttää **positiivisen testituloksen (PRA) saanutta kissaa.**”*

Kasvatus- ja rekisteröintisääntöjen mukaan muita suositeltavia testejä roduille ovat PK-Pyryvaattikinaasin DNA-testi sekä röntgenkuvaus polvilumpion luksaation varalta.

Terveyskyselyillä voidaan kerätä tietoa rotujen sairauksista, muodostaa tilastoja ja antaa suosituksia/ohjeita mahdollisista uusista terveystesteistä. Terveystietoja julkaistaan kasvattajien käyttöön.

Kannustetaan kissan omistajia osallistumaan geenitutkimukseen. Tarvittaessa pyritään järjestämään joukkotestauksia, jotta tilaisuuksiin olisi helpompi osallistua. Tätä kautta lisätään myös kissojen terveystietoja rekisterikantoihin.

4.3.1 **Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat**

4.3.1.1 **Kasvatus- ja rekisteröintisäännöt FIFe 1.1.2020 / Suomen Kissaliitto 1.1.2020**

6.1.3 Erikoisrajoituksia ja rekisteröintisääntöjä tietyille roduille

ABY, SOM (abessinialainen, somali)

Abessinialais- ja somalipentueen rekisteröimiseksi vanhemmista täytyy toimittaa rotukirjaajalle eläinlääkärin ottama perinnöllistä silmäsairautta PRA:ta aiheuttavan rdAc-mutaation testitulokset.

Testi on otettava ennen astutusta tunnistusmerkitystä kissasta. Mikäli kissa polveutuu rdAcDNA-testatuista negatiivisista vanhemmista, testitulosta ei tarvitse toimittaa. DNA-testaus voidaan suorittaa kissalle missä iässä tahansa. rdAc-kantajan saa astuttaa vain normaalin testituloksen saaneen kissan kanssa. Suositellaan siitokseen käytettävän vain terveitä tai eikantajia. Siitokseen ei saa käyttää positiivisen testituloksen (PRA) saanutta kissaa.

Aby- ja Somalikissat ry oli alusta alkaen mukana auttamassa jäseniään silmäpeilaamaan kissojaan, joko järjestämällä jokavuotisia joukkotarkastuskertoja tai rahallisella tuella. Myös kissoja, joita ei käytetty kasvatuksessa suositeltiin tarkastamaan silmäpeilauksella, koska niistä sai hyödyllistä lisäinformaatiota mahdollisista PRA-kantajista.

PRA:n osalta abessinialaisia ja somaleita on testattu vuodesta 1980 lähtien silmäpeilauksilla. Järjestelmällisellä seulonnalla Suomen aby- ja somalikanta on saatu tervehtymään ja käytännössä PRA saatiin rajattua kasvatuskissoilta lähes kokonaan. PRA-DNA-testit kehitettiin ensimmäisenä abessinialaisille ja somaleille. Suomen Kissaliiton Kasvatus- ja rekisteröintisääntöjen mukaisesti vuoteen 2007 saakka riitti silmäsairauksiin erikoistuneen eläinlääkärin todistus siitä, ettei tutkimuksissa ole todettu perinnöllistä silmäsairautta. Todistus ja tarkastus piti uusia kahden vuoden välein, niin kauan kuin kissa oli kasvatuskäytössä. Todistus ei saanut olla kolmea vuotta vanhempi astutushetkellä. Alle 1,5 vuotiailla kissoilla vaadittiin lisäksi kissan vanhempien negatiiviset tulokset. Geenitestauksen edistyessä, vuoden 2007 alusta on ollut nykyinen PRA-testaussääntö voimassa.

Vuoden 2004 alusta lisättiin Puryvaattikinaasin puutos sairauden (PKdef) testaus suositeltavien testien listalle. PKdef:ta aiheuttavan geenivirheen vapaaehtoisia testaus tilaisuuksia järjestettiin useampia vuonna 2003 ja näiden tulosten perusteella esitettiin Suomen Kissaliiton liittokokoukselle testauksen lisäämistä suositeltavien

Voimaantulo vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot, DNA-testin tulokset tai muut rekisteröintirajoitukset
1.1.2007 Suomen Kissaliitto	PRA(rdAc) Verkkokalvon surkastuma	PRA - DNA-testi	Pakollinen testi. Siitoskäyttöön hyväksytään N/N-tuloksen saaneita kissoja. Kantajia (N/rdAc) saa yhdistää vain terveiden kissojen kanssa.
1.1.2004 Suomen Kissaliitto	PK Pyruvaattikinaasin puutos	PKdef - DNA-testi	Suosittelava testi. Siitoskäyttöön hyväksytään N/N-tuloksen saaneita kissoja. Kantajia (N/rdAc) tulisi yhdistää vain terveiden kissojen kanssa.
1.1.2020 FIFe	HD Lonkkadysplasia	röntgen	Suosittelu kuvaus. Kasvatukseen vain terveitä kissoja.
1.1.2020 FIFe	PL Patellaluxaatio	röntgen	Suosittelava kuvaus. Kasvatukseen vain terveitä kissoja.

testien listalle, mikäli kissan vanhempia ei ole todettu geenivirheettömiksi. Testaus voidaan suorittaa minkä tahansa ikäiseltä kissalta.

AbyS ry on alusta lähtien ollut laatimassa pakollista PRA-sääntöä ja PKdef suositusta, jotka Kissaliiton liittokokous on hyväksynyt.

FIFen suositeltavien

terveystestien listalle on vuoden 2020 alusta liitetty röntgenkuvaus lonkkaniveldysplasian ja polvilumpon luksaation varalta. Abessinialaiset ja somalit on mainittu listalla suositeltujen testattavien rotujen joukossa.

4.3.1.2 DNA-testit

Kissaeläintiede kehittyy jatkuvasti ja kissoille on kehitetty erilaisia DNA-testejä perinnöllisten sairauksien ja ominaisuuksien testaamista varten. Suomessa lähinnä vaikuttavat testilaboratoriot ovat Movet Oy ja Laboklin sekä Genoscooperin MyCatDNA. Näistä Movet ja Laboklin testeistä saadaan viralliset DNA-testitulokset Kissaliitolle ja MyCatDNA on lähinnä kasvattajien työkalu.

Movet Oy DNA-testit abessinialaisille ja somaleille:

- karvanpituus ja värit
- PK def (Pyruvaattikinaasin puutos)
- PRA rdAc (etenevä verkkokalvon rappeuma)
- Veriryhmä (genotyyppi: b:n kantajuus)

Laboklin DNA- testit abessinialaisille ja somaleille:

- karvanpituus ja värit
- Pyruvate kinase deficiency (PK-deficiency)
- Progressive retinal atrophy (rdAc-PRA)
- Progressive retinal atrophy (rdy-PRA)
- Veriryhmä (genotyyppi: b:n kantajuus)

MyCatDNA testit

- Perinnölliset sairaudet ja muut yleisimmät sairaudet
- PRA (Progressive retinal atrophy rdAc & Rdy)
- PK-def (Pyruvate kinase deficiency)
- B-Veriryhmä

4.3.1.3 PRA (progressive retinal atrophy)

PRA on lyhenne sanoista progressive retinal atrophy, eli suomennettuna etenevä verkkokalvon rappeuma. Kyseessä on perinnöllinen silmänsairaus, joka periytyy resessiivisesti eli väistyvästi. Kuten jo nimestä voidaan päätellä, kyseessä on etenevä rappeumasairaus, eli vastasyntyneessä eläimessä ei ole sairauden aiheuttamia

muutoksia, vaan muutokset kehittyvät eläimen elämän aikana. PRA puhkeaa tavallisimmin 1,5-2 vuoden ikäisessä kissassa. Silmän verkkokalvon verisuonet alkavat ohentua ja ensin sauvasolut, myöhemmin myös tappisolut rappeutuvat. Kissasta tulee ensin hämäräsokea ja 3-5 vuoden iässä se on yleensä jo täysin sokeutunut. PRA:a tavataan monilla koira- ja kissaroduilla ja tutkimuksissa on havaittu, että siitä on olemassa eri geenien välityksellä periytyviä muotoja.

PRA todettiin abessinialaiskissalla ensimmäisen kerran Ruotsissa vuonna 1977. Ensimmäisen havainnon jälkeen huomattiin pian, että sairaus oli hyvin yleinen, noin 45% abessinialaisista sairasti PRA:ta. Pohjoismaissa ruvettiin pikaisesti toimiin, tarkastuttamalla kissoja silmäpeilauksella sekä sulkemalla pois sairaita ja tunnettuja kantajia kasvatuksesta. Somaleilla ensimmäisen tapauksen diagnosointiajankohtaa ei ole dokumentoitu, mutta niitäkin alettiin tutkia laajamittaisesti samoihin aikoihin kuin abessinialaisia. Toimenpiteet tuottivat tulosta, ja nykyään enää harva aby tai somali on vaarassa sokeutua. Vuonna 2007 löydettiin hitaasti etenevän PRA:n abessinialaisilla aiheuttava geenimutaatio ja pian tämän jälkeen markkinoille saatiin kaupallinen geenitesti, jonka perusteella pystytään luotettavasti selvittämään kissan PRA-status. Testi on Kissaliiton rekisteröintisääntöjen mukaan pakollinen ja sallituista yhdistelmistä ei voi syntyä PRA:han sairastuvia kissoja. Kissa voi olla statukseltaan:

- negatiivinen (N/N), jolloin sillä ei ole mutaatiota CEP290-geenissä kummassakaan vastinkromosomissa
- kantaja (N/rdAc), jolloin sillä on toiselta vanhemmalta peritty normaali CEP290-geeni ja toiselta vanhemmalta mutatoitunut versio
- positiivinen (rdAc/rdAc), jolloin se on perinyt mutatoituneen CEP290-geenin molemmilta vanhemmiltaan

Ainoastaan PRA-statukseltaan positiiviset kissat voivat sairastua hitaasti etenevään PRA:han. Kantaja nimensä mukaisesti ainoastaan kantaa kyseistä geeniä perimässään, muttei ilmennä sitä ilmiänsuunsa. Kantajan lisääntymiskumppaniksi pitääkin siksi aina valita negatiivinen kissa. Jos kaksi kantajaa yhdistetään, on jälkeläisistä teoreettisesti laskettuna yksi neljäsosa negatiivisia, puolet kantajia ja yksi neljäsosa positiivisia. Kantaja-kantaja – yhdistelmästä voi syntyä siis myös positiivisia jälkeläisiä, kun taas kantajan ja negatiivisen kissan jälkeläiset ovat statukseltaan joko negatiivisia tai kantajia. Positiivista kissaa ei suositella käytettäväksi jalostukseen, mutta jos niin jostain syystä pitäisi tehdä, tulee positiivinen kissa yhdistää ehdottomasti negatiivisen kissan kanssa, jolloin syntyneet jälkeläiset ovat kaikki vain kantajia, eikä niistä yksikään voi sairastua hitaasti etenevään PRA:han.

Ainoastaan muutaman kerran abessinialaisilla ja somaleilla tavattu PRA-muoto (rdy-PRA) on nopeasti etenevä muoto, joka aiheuttaa kissan täydellisen sokeutumisen jo pentuna. Tämän PRA-muodon aiheuttaa yksittäinen geenimutaatio CRX-geenissä ja se periytyy autosomaalisti dominoivasti eli CRX-geeni sijaitsee tavallisessa kromosomissa (ei sukupuolikromosomissa), ja kissa sairastuu, jos se saa yhdenkin viallisen geenin toiselta vanhemmaltaan. Tämäkin mutaatio voidaan tunnistaa kaupallisella geenitestillä. Eri PRA-muodot ovat toisistaan riippumattomia, eli kissan status hitaasti etenevän PRA:n suhteen ei kerro mitään sen statuksesta nopeasti etenevän PRA:n suhteen, eikä päinvastoin.

4.3.1.4 PKdef (*Pyruvate Kinase Deficiency*)

PKdef on lyhenny sanoista pyruvate kinase deficiency eli suomennettuna pyruvaattikinaasin puutos. Kyseessä on perinnöllinen sairaus, joka aiheuttaa hemolyyttisen eli punasolujen hajoamisesta johtuvan anemian. Pyruvaattikinaasi on entsyymi, joka katalysoi eli nopeuttaa glykolyysiksi kutsutun kemiallisen reaktiosarjan viimeistä reaktiota soluissa. Glykolyysin tarkoituksena on muuntaa ravinnosta saadun glukoosin (rypälesokerin) sisältämä energia soluille hyödynnettävissä olevaan muotoon. Glykolyysi on erityisen tärkeä reaktiosarja veren punasoluille, koska nämä solut eivät pysty hyödyntämään glukoosin energiaa samalla tavoin kuin muut solut. Pyruvaattikinaasin puute hidastaa siis merkittävästi punasolujen energiansaannin kannalta tärkeää reaktiota, mistä johtuen punasolujen energiansaanti jää normaalia heikommaksi, ja yksittäisten punasolujen elinikä normaalia lyhyemmäksi. Punasolujen lisääntyneestä hajoamisesta seuraa krooninen anemia.

PK-anemia todettiin abessinialaisilla ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa vuonna 1992. Pian sen jälkeen todettiin ensimmäiset tapaukset abessinialaisilla ja somaleilla myös Euroopassa ja Australiassa. Vuosituhannen vaihteen tienoilla löydettiin PK-anemian aiheuttava mutaatio R/L-PK-geenissä ja saatiin aikaan kaupallinen geenitesti, jonka avulla pystytään luotettavasti selvittämään abessinialaisen tai somalin PK-status. PK-anemia periytyy autosomaalisesti, resessiivisesti ja monogeenisesti, eli PK-anemian aiheuttaa autosomissa (muussa kuin sukupuolikromosomissa) sijaitseva yksi mutatoitunut geeni: R/L-PK-geeni. Kissan on saatava mutatoitunut geeni molemmilta vanhemmiltaan voidakseen sairastua PK-anemiaan. Kissan status PK-anemian suhteen voidaan selvittää kaupallisesti saatavana olevalla geenitestillä ja se voi siis olla

- negatiivinen eli normaali (N/N), jolloin kissalla ei ole mutatoitunutta R/L-PK-geeniä kummassakaan vastinkromosomissaan
- kantaja (N/K), jolloin kissa on saanut toiselta vanhemmaltaan normaalin ja toiselta vanhemmaltaan mutatoituneen R/L-PK-geenin
- positiivinen (K/K), jolloin kissa on saanut molemmilta vanhemmiltaan mutatoituneen R/L-PK-geenin ja on altis sairastumaan PK-anemiaan

Sekä negatiivinen että kantaja ovat molemmat täysin terveitä kissoja, jotka eivät voi sairastua PK-anemiaan missään vaiheessa. Normaali, eli R/L-PK-mutaation suhteen negatiivinen kissa antaa aina kaikille jälkeläisilleen normaalin R/L-PK-geenin, eikä siten yksikään sen jälkeläisistä voi sairastua PK-anemiaan lisääntymiskumppanin PK-statukselta riippumatta. Kahden kantajan jälkeläisillä on 25% mahdollisuus olla positiivisia, 50% mahdollisuus olla kantajia ja 25% mahdollisuus olla negatiivisia. Kahta kantajaa ei siis tule yhdistää keskenään, koska tällöin voi syntyä statukseltaan myös positiivisia, ja siten sairastumiselle alttiita kissoja. Kun yhdistetään kantaja ja negatiivinen, on syntyvillä pennuilla 50% mahdollisuus olla kantajia. Positiivisia kissoja ei voi syntyä kantajan ja negatiivisen kissan yhdistelmästä. Positiivista kissaa ei suositella käytettäväksi jalostukseen, mutta jos niin kuitenkin haluttaisiin jostain syystä tehdä, tulisi positiivinen kissa ehdottomasti yhdistää negatiiviseen kissaan, jolloin jälkeläiset olisivat kaikki vain kantajia, eikä yksikään niistä voi sairastua PK-anemiaan.

Vaikka kissa olisi perinyt PK-anemian aiheuttavan mutatoituneen geenin molemmilta vanhemmiltaan ja olisi siis geneettiseltä statukseltaan PK-positiivinen, sille ei välttämättä tule koskaan minkäänlaisia oireita. Mahdollisesti tulevat oireet ovat tyypillisesti epäspesifisiä eli sellaisia, jotka voivat johtua monenlaisista sairauksista. Oireita voivat olla esimerkiksi väsymys, ripuli, kalpeat limakalvot, huono ruokahalu, huonokuntoinen turkki ja laihtuminen. Oireet voivat tulla hitaasti pitkällä aikavälillä tai kissan vointi saattaa romahtaa äkillisesti. Oireiden alkamisessa on hyvin paljon yksilöllistä vaihtelua, ja oireet saattavat parantua ja taas pahentua itsestään. Stressaavat tilanteet kuten infektiosairaudet, suuret elämänmuutokset, tiineys ja synnytys, näyttelyt jne. saattavat laukaista oireet tai pahentaa niitä. PK-anemiaan ei tunneta tehokasta hoitoa.

PK-anemiaa tavataan abessinialaisten ja somaleiden lisäksi erällä muillakin kissaroduilla kuten ocicatilla, bengalilla, singapuralla, kotikissalla, siamilaisella ja itämaisella pitkäkarvamuunnoksineen, sekä lisäksi vielä monilla koiraroduilla ja ihmisillä. DNA-testi on Suomen Kissaliitto ry:n rekisteröintisääntöjen mukaan suositeltava abessinialaisille ja somalikissoille. Kaikki vastuuntuntoiset kasvattajat testaavat kissojaan tarpeen mukaan ja ostajan kannattaa pyytää nähtäväkseen ja pennun mukaan myyntitilanteessa vanhempien testitulokset.

*Omakissaan ilmoitetut silmäpeilaukset,
PRA (rdAC) ja PKdef testaukset.
Vuoden 2007 saakka silmäpeilaus oli ainoa tapa
tarkistaa kissan PRA-status.*

Testi	ABY	SOM	Yhteensä
Silmäpeilaus	484	410	894
Normaali	465	410	875
PRA	18		18
Muuta huomautettavaa	1		1
DNA tutkimus	1098	571	1669
PRA (rdAc)	658	288	946
N/N	612	264	876
N/PRA-rdAc	46	24	70
PKdef	440	283	723
N/N	423	278	701
N/PKdef	17	5	22
Yhteensä	1582	981	2563

4.3.2 Muut rodulla todetut sairaudet tai viat

4.3.2.1 Patellaluksaatio

Patellaluksaatio muodostuu sanoista patella eli eläinten polvilumpio, joka sijaitsee takajalan ylemmässä nivelessä reisilihaksen jänteessä ja luksaatio tarkoittaa ”sijoiltaanmeno”. Näin patellaluksaatio tarkoittaa, että polvilumpio on siirtynyt normaalipaikaltaan. Patellaluksaatiota pidetään joko synnynnäisenä tai nuoren kasvavan eläimen kehityshäiriönä tai ulkoisen trauman seurauksena syntyvänä sairauteen. Sairauden periytymistapaa ei tunneta, mutta luultavasti siihen vaikuttaa useampi eri geeni, sillä seurauksella, että tietyt geeniyhdistelmät johtavat sairauden puhkeamiseen. Terveet kissat voivat siis saada sairaita jälkeläisiä ja päinvastoin. Suorempaa syy-yhteyttä periytyvyyteen ei voida kuitenkaan sulkea pois. Patellaluksaatiota tavataan ensisijaisesti joillakin pienikokoisilla koiraroduilla, mutta sitä on yhä useammin todettu myös kissoilla. Jotkut kissarodut kuten abessinialainen, somali, devon rex ja maine coon näyttävät olevan enemmän taipuvaisia sairauteen, mikä myös viittaa periytyvyyteen.

Patellaluksaatiota sairastavan kissan oireet riippuvat luksaatioasteesta, sekä nivelen mahdollisesta kulumisesta. Tavallisinta on, että kissa ontuu koska sillä on kipuja. Kissa voi myös hyppiä tasajalkaa takajaloillaan tai nostaa arkaa takajalkaansa liikkeessaan. Lisäksi kissa saattaa liikkua normaalia vähemmän ja välttää hyppimistä. Kissa voi oppia ”napsauttamaan” polvilumpion takaisin paikalleen sen siirryttyä pois kuopasta, jossa se normaalisti sijaitsee, ojentamalla makuasennossa molemmat takajalkansa suoraan taaksepäin. Usein oireet lisääntyvät iän myötä. Joskus patellaluksaatiota ei todeta ennen kuin eläin äkillisesti rupeaa ontumaan, koska vääränlainen rasitus saattaa johtaa niveljänteen katkeamiseen.

Kissanpennuilla on yleensä löysemät polvilumpiot kuin aikuisilla eläimillä ja siksi lopullista sairauden toteamista ei voida tehdä ennen kuin eläin on täysin kasvanut. Kokenut eläinlääkäri voi kuitenkin löytää patellaluksaation ennen tätä.

Omakissaan ilmoitettu	ABY	SOM	Yht.
Polvitutkimus (luksaatio)	36	40	76
Normaali	34	40	74
Muuta huomautettavaa	2		2

Polvilumpio voi siirtyä sijoiltaan kahteen eri suuntaan ja kissoilla tavallisinta on mediaalinen patellaluksaatio, eli polvilumpio siirtyy sijoiltaan jalan sisäpuolelle. Tähän voi olla eri syitä, mm. kuoppa, jossa polvilumpio liikkuu voi olla liian loiva. Diagnoosia tehdessä eläinlääkäri manipuloi niveltä saadakseen käsityksen patellan liikkuvuudesta. Myös röntgenkuvaa voidaan käyttää, kun määritellään sairauden vaikeusastetta. Patellaluksaatiota voidaan korjata kirurgisella toimenpiteellä. Leikkauksen tarpeellisuus määräytyy siitä, kuinka paljon kissa ontuu, mikä vamman vaikeusaste on, kissan ikä ja mahdolliset muut ortopediset ongelmat. Jos kissalla on lievemmän asteen luksaatio tai on muuten oireeton, kissaa ei pidä leikkaa.

Patellaluksaatio eri vaikeusasteisiin jaetaan (määritelmät vaihtuvat jonkin verran kirjallisuudessa):

- Aste 0 normaali polvinivel
- Aste 1 polvilumpio, joka voidaan siirtää sijoiltaan mutta joka itsestään palautuu normaalisijoilleen.
- Aste 2 polvilumpio, joka joskus siirtyy sijoiltaan, mutta joka useimmiten palautuu normaalipaikalleen.
- Aste 3 polvilumpio on sijoiltaan, mutta se voidaan asettaa takaisin paikalleen.
- Aste 4 polvilumpio on pysyvästi poissa sijoiltaan eikä voida siirtää takaisin oikealle paikalleen.

Sitä ei tunneta, kuinka yleinen tai harvinainen patellaluksaatio on abessinialaisilla ja somaleilla, koska sitä ei ole tutkittu riittävän isolta kissajoukolta. Vaikka patellaluksaation varsinaista syytä ei ole todettu, eikä se periytyvyyttä tunneta riittävästi, silti ohjeellisena suosituksena on, ettei kasvatukseen käytettäisi kissoja, joilla on todettu luksaatiota.

4.3.2.2 Diabetes

Kissat kärsivät yleensä tyyppi-2 diabeteksestä, jolle on ominaista insuliinin suhteellinen vajavuus yhdistettynä insuliiniresistenssiin. Tyyppi-1 diabetes, eli primaaristen beta-solujen puute, joka vaatii jatkuvaa insuliinihoitoa, on kissoilla huomattavasti harvinaisempi sairaus. Kissoilla ja ihmisillä on samankaltaiset riskitekijät sairastua

tyyppi-2 diabetekseen, kuten liikalihavuus, lisääntynyt ikä ja fyysinen inaktiivisuus. Uroksilla on myös naaraista suurempi riski sairastua.

Ruotsalainen tutkimus on kartoittanut riskin sairastua diabetekseen eri kissaroduissa. Osoittautui, että abessinialaisilla ja somaleilla oli noin kaksinkertainen riski sairastua diabetekseen verrattuna sekä muihin rotuihin (1,8) että kaikkiin kissoihin (2,1). Diabetes-sairastumiset lisääntyvät iän myötä, ja diagnoosin keski-ikä oli tässä tutkimuksessa noin 11 vuotta. Riski huipentui 13-vuotiaissa kissoissa.

Kastroinnin jälkeinen painonnousu on pääasiallinen riskitekijä leikattujen kissojen diabeteksen sairastumiseen. Tärkeä tapa vähentää leikatun kissan diabetesriskiä on täten vahtia sen painonnousua säännöstelemällä ruoan saantia.

4.3.2.2 Ientulehdukset, TR (FORL)

Hammassairaudet ovat hyvin yleisiä ongelmia sekä nuorilla että vanhoilla kissoilla. Kissojen hammassairauksiin liittyy yleensä hampaan plakin kerääntyminen ja hammaskiven muodostuminen.

Ientulehdus eli gingivitis on hammasta ympäröivään ikenen tulehdus. Harjaamalla hampaita säännöllisesti pystytään usein estämään tulehduksen syntyä ja jopa parantamaan lievemmät ientulehdukset. Vakava ientulehdus voi olla kissalle erittäin tuskallinen. Kissalla voi olla lisääntynyttä kuolausta, pahanhajuinen hengitys, syömisvaikeuksia ja jopa verenvuotoa suusta. Vakavaa ientulehdusta ei yleensä voida parantaa harjaamalla hampaita, ja usein suu onkin liian kipeä. Tarvitaan yleensä yleisanestesiaa, jotta voidaan puhdistaa ja kiillottaa hampaat. Ientulehdus liittyy usein myös joihinkin tartuntatauteihin, kuten kissan immuunikatovirusinfektio (FIV) ja kissan leukemiavirus (FeLV) tai kissan kalicivirus (FCV).

Parodontiitti on hampaan tukikudoksen sairaus, joka on edennyt erittäin pitkälle. Ikenet ovat yleensä hyvin tulehtuneet ja ientaskut usein syvät. Tässä vaiheessa hammas on niin sairas, että sen poisto on ainoa hoitotapa. Joillakin kissoilla kehittyy vakava sairaus jo suhteellisen nuorena.

Hammassyöpymä (TR, Tooth Resorption eli FORL, Feline Odontoclastic Resorptive Lesions) on kissojen toiseksi tavallisin hammassairaus ja esiintyy noin kolmasosalla kaikista kissoista. Kaikenikäiset kissat saattavat sairastua, mutta tavallisesti se puhkeaa vasta 7-10 vuotiailla kissoilla. Syöpymä muodostuu yleensä ikenen kohdalla hampaan kaulan ympärille, mutta sitä voi esiintyä myös joillakin kissoilla ikenen alla hampaan juuressa, jolloin sitä ei alussa huomaa. Sairauden syytä ei tunneta, mutta syöpymissä löytyy n.s. odontoklastisoluja, jotka tuhoavat hammasluuta. Kun syöpyminen on edennyt pulpaan saakka, hammas on erittäin kipeä, ja se voi myös murtua. Ainoa hoitomenetelmä on hampaan poisto.

Suuresta suomalaisesta kissojen terveystarkastuksesta ilmenee, että abessinialaiset yhdessä itämaisten rotujen ja cornish rexeillä on tavallista korkeampi hammasresorption esiintyvyys verrattuna koko aineiston kissoihin, kun taas somaleilla esiintyvyys oli alhaisempi.

Kissat	#	TR-kissat	%
ABY	177	16	9.04%
SOM	122	2	1.64%
Koko aineiston kissat	8115	316	3.89%

4.3.2.4 Munuaisamyloidoosi

Amyloidoosit ovat joukko metabolisia sairauksia, joissa kudoksiin kertyy amyloidia, joka on liukenematonta proteiiniipitoista materiaalia. Jos amyloidia kertyy elimiin, sitä ei pystytä poistamaan. Amyloidoosi todetaan sairaasta kudoksesta otetun näytteen mikroskooppitutkimuksella, yleensä vasta kissan ruumiinnavauksessa. Reaktiivisessa amyloidoosissa eli AA-amyloidoosissa tauti liittyy kroonisiin tulehduksellisiin sairauksiin. AA-amyloidoosi on muuttunut yhä harvinaisemmaksi tulehduksellisten hoitojen kehittyessä.

Familiaalinen taipumus kehittää systeeminen AA-amyloidoosi kuvattiin abessinialaisilla Yhdysvalloissa 1980-luvulla. Sairastuneissa abessinialaisissa amyloidi kertyi pääasiassa munuaisissa, mikä johti krooniseen munuaissairauteen tyypillisesti ennen kuin he olivat 6-vuotiaita. Sairauden genetiikkaa ei tunnettu, mutta

selektiivisen jalostuksen myötä siitä on tullut paljon vähemmän yleinen abessinialaisissa.

Italialais-amerikkalainen tutkimusryhmä on yrittänyt selvittää taudin geneettistä taustaa sekvensoimalla kissojen koko geeniperimä. Tulokset viittaavat siihen, ettei tauti ole monogeneettinen (yhden geenin aiheuttama) vaan, että mutaatio neljässä eri geenissä tilastollisesti korreloi taudin kanssa. Tauti siis periytyy multifaktoriaalisesti eli monitekijäisesti. Monitekijäisellä periytymisellä tarkoitetaan sellaista taudin syntyä, jossa vaikuttavia geenejä on useita ja jossa myös ympäristökijöillä on osuutta. Riski abessinialaiselle sairastua munuaisamyloidoosiin nousee mitä useampaa mutaatiota kissa kantaa näissä neljässä geenissä.

4.3.2.5 Kuolinsyyt

Omakissaan on 1.8.2020 saakka ilmoitettu yhteensä 116 abessinialaisen ja 115 somalin kuolinsyyt. Näiden kissojen keskimääräinen kuolinikä on 9,3 vuotta. Jos jätetään pois alle viikon ikäisinä tai onnettomuuteen kuolleet sekä FIP-kuolemat, on abessinialaisten ja somalien keskimääräinen elinikä 10,5 vuotta. Suurimmalle osalle on kuolinsyyksi ilmoitettu muu tai tuntematon. Tavallisimmat sairaudet ovat olleet munuaissairaus, kasvain ja FIP. Muut tavalliset syyt ovat onnettomuudet ja vanhuus/luonnollinen syy.

Kasvaimet eivät ole rotukohtaisia sairauksia mutta arvioiden mukaan jopa joka viides lemmikki sairastuu kasvainsairauteen. Arvioiden mukaan yli kymmenenvuotiaista lemmikeistä lähes 50 % menehtyy syöpään, tai kasvaimen liittyvään sairauteen.

Kissojen koronavirus (FCoV) on kaikilla kissaroduilla yleinen. Merkittäväksi patogeeniksi koronaviruksen tekee se, että viruksen mutatoitunut muoto aiheuttaa tietyille yksilöille tarttuvan vatsa-kalvontulehduksen eli FIP:n (Feline Infectious Peritonitis). FIP on erityisesti nuorten kissojen sairaus, keskimääräinen kuolinikä on 1,8 vuotta.

Olisi toivottavaa, että omistajat ilmoittaisivat kissansa kuoleman sekä kuolinsyyt Omakissaan, jotta muodostuisi kattavampi näkemys siitä, mihin kissat menehtyvät. Voitaisiin myös laskea abessinialaisille ja somaleille luotettavampi keskimääräinen ikä.

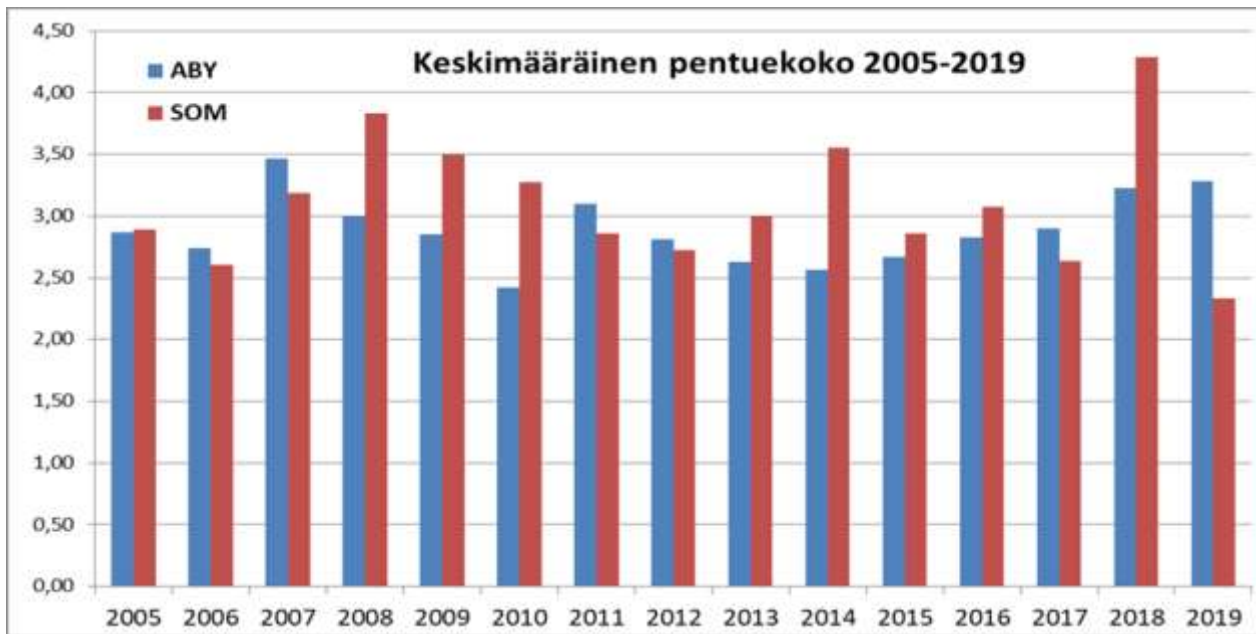
4.3.3 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko v. 2005-2019 oli 3,00 pentua/pentue. Abessinialaisilla oli hieman pienemmät pentueet (2,89 pentua/pentue) ja somaleilla hieman suuremmat (3,11 pentua/pentue).

Abessinialaiset ja somalikissat ovat hormonaalisesti aktiivisia ja lähtökohtaisesti niiden kiimoja ei voi olla huomaamatta. Varsinkin abessinialaisten äänen käyttö voi olla voimakasta, ne tyrkyttävät itseään erittäin aktiivisesti ja ne saattavat myös merkeillä kiimojen aikana. Somaleiden kiimat ovat yleensä hieman miedompia. Kiimojen väli on noin 2-4 viikkoa ja kestoltaan ne ovat noin 5-7 päivää. Kiimoissa voi esiintyä joissain kasvatuslinjoissa kesätaukoja. Tauko alkaa touko-kesäkuussa ja jatkuu elo-syyskuulle.

Naaraat saavuttavat sukukypsyyden yleensä 6-12kk iässä, abessinialaiset hieman aikaisemmin kuin somalit. Urokset saavuttavat sukukypsyyden n. 6-8 kk iässä.

Kuolinsyyt 1961-2019	ABY	SOM	Yhteensä
Kehityshäiriö	2	1	3
Amyloidoosi munuaisissa	2		2
Diabetes	2	1	3
Astma		2	2
FIP	8	5	13
Kohtutulehdus/märkäkohtu	1		1
Ruoansulatuskanavan ongelma	1	1	2
Suolistotulehdus	1	1	2
Sydänsairaus	2	1	3
Kasvain	16	25	41
Aivokasvain		1	1
Lymfooma	1		1
Nisäkasvain		5	5
Suolistokasvain	1	1	2
Muu kasvain	14	18	32
Maksasairaus	1		1
Munuaissairaus	15	8	23
Vanhuus/luonnollinen kuolema	9	14	23
Onnettomuus	9	7	16
Ei tiedossa	48	50	98
Yhteensä	116	115	231

Abessinialaiset ja somalikissat ovat lähtökohtaisesti hyviä lisääntymään. Astumiset onnistuvat suurella todennäköisellä. On havaittu, että joskus voi esiintyä valeraskauksia, mutta tämä ei ole kovin yleistä. Yleisemmin tiinehtymisvaikeuksia ei ole havaittu näissä roduissa. Tiineyden kesto on ollut hyvin tarkalleen 65-66 vrk. Molemmat rodut ovat pääsääntöisesti hyviä synnyttämään, mutta keisarileikkauksiin päädytään silloin tällöin, jos synnytys ei etene normaalisti. Pentukuolleisuus ei ole yleistä kuten ei myöskään synnyttäiset viat tai epämuodostumat. Näille kissaroduille yhteisten epämuodostumien (napatyra, kivesvika, lattarinta, rintalastan kääntymä, muut luusto- ja purentaviat) syistä tai perinnöllisyydestä, ei myöskään ole tietoa.

Näiden rotujen naaraat ovat hyviä emoja, eikä ongelmia ole havaittu suuremmissa mittakaavassa. Yhden pennun pentueissa saattaa esiintyä naarailta ylihuolehtivaisuutta, jolloin ne voivat esimerkiksi kantaa pentua rauhattomasti eri paikkoihin. Emot imettävät pentujaan usein noin 12-13 viikoille asti. Toki tässä voi olla isompia kasvatuslinjaeroja ja emo voi lopettaa aikaisemmin, kun huomaa pentujen tulevan hyvin toimeen kiinteällä ruoalla. Toisaalta tunnollisemmat emot voivat jatkaa imettämistä myös paljon pidempään.

Abessinialaisten ja somalien pentuekoot ovat varsin pieniä, keskimäärin 3 pentua/pentue. Varhaisessa kissakirjallisuudessa löytyy tästä jo mainintaa.

4.3.3.1 **Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat ominaisuudet**

Roduissa ei tiettävästi esiinny rakenteellisia ongelmia, jotka altistaisivat lisääntymisongelmille.

4.3.3.2 **Veriryhmät**

Kissoilla on omat veriryhmänsä, A-, B- ja C-veriryhmät. Rotukissojen B-veriryhmän esiintyvyydestä Minnesotan yliopiston tutkimuksen mukaan abessinialaisilla ja somaleilla esiintyisi peräti 5-25% kissoista B-veriryhmää. Jos emo on veriryhmältään A tai C ongelmaa ei ole, mutta, jos B-veriryhmän naaras astutetaan A- tai C-uroksella, on noin 75 % syntyvistä pennuista veriryhmältään A tai C. Emon ternimaitoon erittyä muiden vasta-aineiden lisäksi anti-A-vasta-ainetta ja nämä pennut sairastuvat neonataaliin isoerytrolyysiin (NI), joka on rotukissoilla yleisin vastasyntyneiden pentujen kuolinsyy. Veriryhmän määrittäminen ennen kasvatuskäyttöä olisi suositeltavaa.

Serologisen testauksen tuloksena 7% kissoilla on B-veriryhmä ja 93% A-veriryhmä. Ainoastaan 45 kissoille on määritetty veriryhmää DNA-testin

Omakissaan ilmoitetut veriryhmättestaukset

Testi	ABY	SOM	Yhteensä
Veriryhmä, serologinen testi	124	138	262
A	120	123	243
B	4	14	18
C		1	1
Veriryhmä, DNA testi	34	11	45
N/N (A)	22	7	29
N/b (A)	12	4	16

kautta. Näistä 64% oli A-veriryhmä ja 36% oli heterotsygoottinen B-veriryhmälle.

Huom! Veriryhmä C:n vanha nimitys oli AB-veriryhmä. Jotta sekaannusta A- ja B-veriryhmän heterotsygootteihin ei tapahtuisi on nimi vaihdettu C:ksi.

4.4 ULKOMUOTO

Tavoitteena on kasvattaa rotustandardin mukaisia kissoja ja kehittää ulkomuotoon liittyviä yksityiskohtia. Rotustandardista, rodun nykytilanteesta ja kasvatuksen tavoitteista on hyvä ylläpitää keskustelua, jotta kasvatukseen ei valikoituisi liian yksipuolisesti jonkin ominaisuuden osalta ylityypitettyjä yksilöitä. Muiden järjestöjen näyttelymenestyjät edustavat hyvin usein ylityypitettyjä. Kasvatuksessa tulisi huomioida rodulle tyypilliset standardin mukaiset ominaisuudet ja niiden säilyminen kuten rakenne, värit, ilme ja turkin laatu sekä lyhyys/pituus.

Rotujen standardi on sama, lukuun ottamatta turkkia. Somalikissan turkki on puolipitkä, erittäin hieno ja pehmeä. Pitkä ja tuuhea "ketunhantä", villavat "pöksyt" sekä varttuneemmilla kissoilla komea kauluri ja **"paidanrintamus" tekevät somalikissasta erittäin näyttävän näköisen. Ticking-turkin selkäpuolen karvoissa on 3-4 väriraitaa ja hyväksytyt värit ovat samat kuin abessinialaisella.**

Vuosien aikana somali eriytyi abessinialaisista ja ulkomuodossa näkyi joitakin eroavaisuuksia, kun rotuja vertasi standardiin. Somalit olivat pyöreämpiä, pehmeämpiä, massiivisempia ja isokokoisempia kuin abessinialaiset. Osa somalikasvattajista on käyttänyt kasvatuksessaan abessinialaisia palauttaakseen somalien tyyppiä lähemmäksi abessinialaisen sirompaan rakennetta ja että rotujen standardi olisi yhtenäisempi. Somalin pitää muistuttaa sisarrotua abessinialaista, vain turkin pituuden erolla. Somalien tyyppin saattaminen muistuttamaan enemmän abessinialaista, vaatii kasvatustyötä ja selkeitä tavoitteita. Ajan saatossa somaleille tunnusomaiset korvatupsut ja muhkeat kaulurit ovat kadonneet. Turkin määrä, laatu ja pituus ovat myös muuttuneet. Turkki on aikaisempaa helppohoitoisempi, johtuen villavan alusturkin katoamisesta. Turkin pituus ja määrä ovat myös vähentyneet, mutta edelleen turkin pituuden osalta somalit ovat selkeästi puolipitkäkarvainen rotu.

Abessinialaisten korvien kokoa ja sijoittumista on pyritty muuttamaan jalostuksella niin, että korvista on tullut ylikorostuneen suuret. Kyseiset kissat muistuttavat korvineen enemmän itämaisia rotuja kuin alkuperäistä abessinialaista. Myös rodulle tyypilliset korvatupsut ovat kadonneet vuosien varrella.

Molemmissa roduissa myös nähdään usein, että profiili on varsin suora, vaikka pään ääriviivat pitäisivät olla pehmeät ja viehättävät sekä profiilissa loiva painuma silmien kohdalla. Myös otsa on usein litteä, vaikka sen pitäisi olla pehmeästi pyörästynyt. Usein kuulee tuomareiden toivovan isompia ja vielä pyöreämpiä silmiä, vaikka standardin mukaan niiden pitäisi selkeästi olla mantelinmuotoiset.

Somalien turkin tuuheus ja pituus on viime vuosina myös muuttuneet. Vaikka turkkia olisikin vähemmän ja se on hieman lyhyempää, näyttävät somalit edelleen puolipitkäkarvaiselta. Turkin tulisi olla kauniisti laskeutuva. Turkki on, myös määränsä vähentyessä, helpompi hoitaa eikä takkuunnu. Vaikka somalien standardissa mainitaan tickingin kehittymisestä ja siitä, että turkki olisi valmis vasta 2- vuotiaana, usein turkki tulee tuuheammaksi ja pidemmäksi vasta kun kissat on kastroidu tai steriloitu. Väriin syvyys tai tummuus ovat yleensä myös kytkeytyneet väriin epäpuhtauteen, jolloin turkki saattaa olla useammasta kohdasta harmaa tai hyvin tumma. Jokaisessa karvassa tulisi olla 2 tai 3 väriraitaa ja kärki tumma. Vatsa, rinta ja jalkojen sisäpinnat ovat yhtenäistä pohjaväriä, joka on sopusoinnussa selkäosan kanssa, ilman tickingiä, raitoja, yhtenäisiä kaulanauhoja tai kuvioita vatsapuolella. Tummenpaa tickingin sävyä pitkin selkärankaa ja väri jatkuu aina hännän päähän asti. Hännänpää on yksiväristä tummaa tickingin väriä. Varsinkin diluutioväreissä, jos tämä tumma osuus on leveä, antaa se somalin turkille eräänlaisen manttelin. Vaikutelma voi olla myös se, että kissan turkista tulee liian tumma, jolloin ticking ei ole riittävän erottuvaa. Standardin mukaan punaisilla kissoilla pitää olla suklaanruskea

ticking, mutta usein se niillä kuitenkin on kermanvärinen ticking, mutta selkeästi turkista erottuva.

Yhteistä rodulle saattavat olla pentuvaiheessa jalkojen haamuraidat, avoimet kaulanauhat sekä olkavarsien tummat merkit. Nämä usein voivat myös liittyä pentuiän erittäin tummaan väriin ja usein ne häipyvät, turkinvärin syventyessä. Takajalkojen takaosat eli saappaat pitäisivät olla tummat, mutta jostain syystä viime vuosina tämä on ollut abessinialaisilla häviämässä joissakin kasvatuslinjoissa. Samoin kuin korvatupsut, jotka korostavat villiä ilmettä.

4.4.1 **Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto-** ja rakenneongelmista

Verrattaessa ulkomuotoa ja tyyppiä muiden kissakattojärjestöjen rotujen edustajiin, yleensä erityisesti pää erottaa kissat toisistaan. Ulkomuodossa ongelmat liittyvätkin juuri pään alueelle. Silmät ovat liian suuret tai pyöreät. Korvat ovat liian isot tai asettuneet liian korkealle tai matalalle. Profiili on liian suora, joka yleensä liittyy myös siihen, että kuono on myös liian pitkä. Leuka voi olla myös liian heikko ja kuonon osuus ylikorostunut tai liian kapea.

4.4.2 **Rotumääritelmä eli standardi**

Abessinialaisten ja somalien rotumääritelmä eli rotustandardi on viimeksi päivitetty FIFen yleiskokouksessa 28-29.5.2015 Portugalin Lissabonissa ja standardi on astunut voimaan 1.1.2016. Muutokset tehtiin AbySin esityksen mukaisesti ja päivitetty standardi esitettiin Suomen Kissaliiton ehdotuksena FIFen yleiskokoukselle hyväksyttäväksi. AbySin standardin päivitystyöryhmässä olivat mukana Anne Paloluoma, Carin Sahlberg ja Jaana Heikanen. Standardia päivitettiin lähinnä enemmän rotua kuvaavilla sanamuodoilla, pään, vartalon ja turkin osalta. Lisäksi standardista poistettiin osa rotukohtaisista virheistä ja muutettiin pisteytystä. Tärkeänä yksityiskohtana ehdotukselle oli, että kaikki kolme kieliversiota saatiin yhteneväisiksi. Ensiksi valmistui perustaksi englanninkielinen, jossa suureksi avuksi toimi FIFen entinen sihteeri ja itsekin aby-kasvattaja Penny Bydlinski.

Yhteensä	Pisteet	ABY	SOM
		Pisteet 100	
Pää	Muoto, nenä, leukaperät ja hampaat, otsa, korvien sijainti ja muoto	15->25	15->25
Silmät	Muoto ja väri	10	10
Vartalo	Muoto, koko, luusto, jalkojen korkeus, tassujen muoto, hännän muoto ja pituus	20	20
Turkki	Vartalon väri	20->15	20->15
	Ticking	20->15	20->15
	Laatu	10	10
Kunto		5	5

4.4.2.1 *Yleisilme*

Abessinialaiset ja somalit ovat kooltaan ja rakenteeltaan keskikokoisia rotuja. Vartalo on keskipitkä ja rintakehässä on hyvä syvyys. Rodut ovat notkeita, lihaksikkaita ja jäntevän tuntuisia. Kaula on siro, Jalat ovat jäntevät, hoikat ja korkeat sekä sopusuhtaiset vartaloon. Tassut ovat pienet ja soikeat.

4.4.2.2 *Pää*

Pään ääriviivat ovat pehmeät ja viehättävät ja otsa on pehmeästi pyöristynyt. Kiila on keskikokoinen ja yläosaltaan leveä. Nenä on keskipitkä, profiilissa on loiva painauma silmien kohdalla. Kuonossa tulee olla viiksityynyjen kohdalla loiva painauma, joka muodostaa pyöristyneen kuonon. Virheenä pidetään kapeaa

kuonoa. Leuan pitää olla voimakas ja hyvin kehittynyt.

4.4.2.3. **Silmät**

Silmät ovat suuret, mantelinmuotoiset ja sijaitsevat etäällä toisistaan. Silmien väri on puhdas, kirkas ja voimakas sekä väriltään ne ovat vihreät, keltaiset tai meripihkan väriset. Silmiä reunustaa tickingin väri, joka tekee niistä ilmeikkäät.

4.4.2.4 **Korvat**

Korvat ovat suhteellisen suuret ja leveät tyvestä ja niissä on hieman pyöristyneet kärjet. Tupsut korvien kärjissä ovat suotavat. Korvat sijaitsevat etäällä toisistaan ja ovat valppaat. Korvissa näkyy vaaleammat ns. peukalonpainaumat.

4.4.2.5 **Häntä**

Häntä on melko pitkä, tyvestä leveä ja kärkeen kohden kapeneva. Somalien häntä on tuuhea.

4.4.2.6 **Turkki - rakenne ja väri**

Rotujen tulee erota toisistaan ja standardista vain turkin osalta. Molempien rotujen turkkia elävöittää ticking, jolloin jokaisessa karvassa on 2 tai 3 väriraitaa. Karvojen kärjen tulee olla tumma. Somalien tickingin ja turkin kehittyminen voi kestää ja turkin sanotaan olevan valmis vasta noin kahden vuoden iässä. Turkin runsaus, ticking ja väri yleensä myös kehittyvät vasta kastraation/sterilisaation jälkeen. Abessinialaisten turkin tulee olla lyhyt, hieno ja vartalonmyötäinen. Se on myös joustavan tuntuinen eli turkissa on jonkin verran aluskarvaa.

Somalien turkki on erittäin hieno, hyvin tuuhea ja hyvin pehmeän tuntuinen. Turkin tulee olla keskipitkä, paitsi hartianseudulla, missä turkki voi olla hieman lyhyempää.

Näyttelyyn hyvin valmistellulla kissalla turkki on erittäin kiiltävä ja hienossa kunnossa, mikä korostaa sen upeaa olemusta.

Valkoinen tai kellervän valkoinen väri on sallittu ainoastaan sierainten ympärillä ja leuassa, josta se voi ulottua myös leuan alle, mutta ei saa ulottua rintaan asti.

Serifikaatin epäävät virheet ovat: pään osalta pyöreä tai siamialaistyyppinen. Turkin osalta liian harmaa tai liian tumma tai vaalea alusturkki. Ticking vähäisyys tai sen puuttuminen suotavissa kohdissa.

EMS-koodit ja niiden vastaavat vanhat värikoodit

Väri	EMS ABY	vanha koodi ABY	EMS SOM	vanha koodi SOM
riistanväri	ABY n	23	SOM n	13 SO
punainen	ABY o	23 a	SOM o	13 SO-k
sininen	ABY a	23 bl	SOM a	13 SO-bl
beige	ABY p	23 fa	SOM p	13 SO-fa
hopea	ABY ns	23 Sv	SOM ns	13 SO Sv
punahopea	ABY os	23a Sv	SOM os	13 SO-k Sv
sinihopea	ABY as	23bl Sv	SOM as	13 SO-bl Sv
beigehopea	ABY ps	23fa Sv	SOM ps	13 SO-fa Sv

Vuonna 1991 otti FIFe käyttöön ESM-systeemin (Easy Mind System). Näillä kirjainkoodeilla voidaan osoittaa kissan rotu sekä kuvata turkinväriä ja -laatua, kuvioita, silmänväriä yms. Tätä ennen käytettiin GCCF:lta lainattua numerokirjainyhdistelmää osoittamaan rotua ja turkinväriä. Tämä järjestelmä oli vähitellen muuttunut täysin sekavaksi, kun esim uusia hyväksytyjä värejä ei voitu enää

lisätä loogisesti niiden oikeille paikoille. Abessinialaisille ja somaleille käytetään rotukoodin lisäksi vain värikoodeja, kun muut määritteet (kuviointi, silmien väri) eivät ole muuttuvia tekijöitä näissä roduissa.

Abessinialaisen alkuperäinen väri, riista (n), on kautta aikojen ollut suosituin väri, seuraavat ovat olleet punaiset

Väri	1961-2004			2005-2019			1961-2019		
	ABY	SOM	Yht.	ABY	SOM	Yht.	ABY	SOM	Yht.
a	43	76	119	136	43	179	179	119	298
as	0	0	0	9	21	30	9	21	30
n	634	682	1316	432	236	668	1066	918	1984
ns	80	22	102	45	24	69	125	46	171
o	255	266	521	191	91	282	446	357	803
os	53	27	80	68	7	75	121	34	155
p	14	29	43	74	25	99	88	54	142
ps	0	5	5	8	1	9	8	6	14
	1079	1107	2186	963	448	1411	2042	1555	3597

Suomessa rekisteröityjen abessinialaisten ja somalien värit

(o) ja siniset (a) värimuunnokset. Hopea-väriset abyt ja somalit ovat yleistyneet vasta 2000-luvulla.

4.4.2.7 Rotustandardien pisteytykset

World Cat Congressin alaisten kissajärjestöjen rotustandardien pisteytykset taulukkona

ABY/SOM	FIFe	CFA	TICA	GCCF	CCA-AFC	ACF	CCCA	NZCF	WCF	SACC
Pää	35	25	35	30/35	25/20	25	25	25	25	20
muoto	25	6	10	15	15/5	15	15	6	15	15
profiili			5							
kuono		6	5		0/5			6		
korvat		7	5	10	5		5	7		
silmät	10	6	10	5/10	5	10	5	6	10	5
Vartalo	20	30/25	35	30/20	25	20	25	30	20	10
vartalo		15/10	10	15/10	15		15	15		
luusto			5							
lihaksisto			5							
jalat		10	10	10/5	7/6		5	10		
häntä		5	5	5	3/5		5	5		
Turkki	10	10/20	10	20/15	10/25	10/25	15	10	10	10
laatu		10		20/5	10	10	10			
kunto/pituus		0/10			0/15	0/15				
Väri	30	35/30	20	20/30	40/25	40/25	35	35	40	50
väri	15	15/10	10	0/15	15/10	25/15	15	15	25	45
merkit		0/5			5/0					
ticking	15	15/10	10	0/15	15/10	15/10	15	15	15	
silmien väri		5			5		5	5		5
Luonne										5
Kunto	5				0/5	5			5	5
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

4.4.3 Abyjen ja somalien hyväksytyt värimuunnokset eri kattojärjestöissä

EMS-koodi	ABY/ SOM	FIFe	CFA	TICA	GCCF	CCA- AFC	ACF	CCCA	NZCF	WCF	SACC
riistanvärinen	n	X	X	X	X	x	X	X	X	X	X
sininen	a	X	X	X	X	x	X	X	X	X	X
suklaa	b			X	X			X	X	X	X
lila	c			X	X			X	X		X
punainen (aito)	d			X	X				X		
crème	e			X	X				X		
kilpikonna	f			X	X				X		
sinikilpikonna	g			X	X				X		
suklaakilpikonna	h			X	X				X		
lilakilpikonna	j			X	X				X		
punainen (sorrel)	o	X	X	X	X	x	X	X	X	X	
beige	p	X	X	X	X	x	X	X	X	X	
punakilpikonna	q			X	X						
beigekilpikonna	r			X	X						
mustahopea	ns	X		X	X		X	X	X	X	X
sinihopea	as	X		X	X		X	X	X	X	X
suklaahopea	bs			X	X			X		X	X
lilahopea	cs			X	X			X	X		X
punahopea (aito)	ds			X	X				X		
cremehopea	es			X	X						
kilpikonnahopea	fs			X	X				X		
sinikilpikonnahopea	gs			X	X						
suklaakilpikonnahopea	hs			X	X						
lilakilpikonnahopea	js			X	X						
punahopea (sorrel)	os	X		X	X		X	X	X	X	X
beigehopea	ps	X		X	X		X	X	X	X	X
punakilpikonnahopea	qs			X	X						
beigekilpikonnahopea	rs			X	X						

FIFe	Fédération Internationale Féline
CFA	Cat Fanciers' Association
TICA	The International Cat Association
GCCF	The Governing Council of the Cat Fancy
CCA-AFC	The Canadian Cat Association – Association féline canadienne
ACF	The Australian Cat Federation
CCCA	Co-ordinating Cat Council of Australia
NZCF	The New Zealand Cat Fancy
WCF	World Cat Federation
SACC	Southern Africa Cat Council

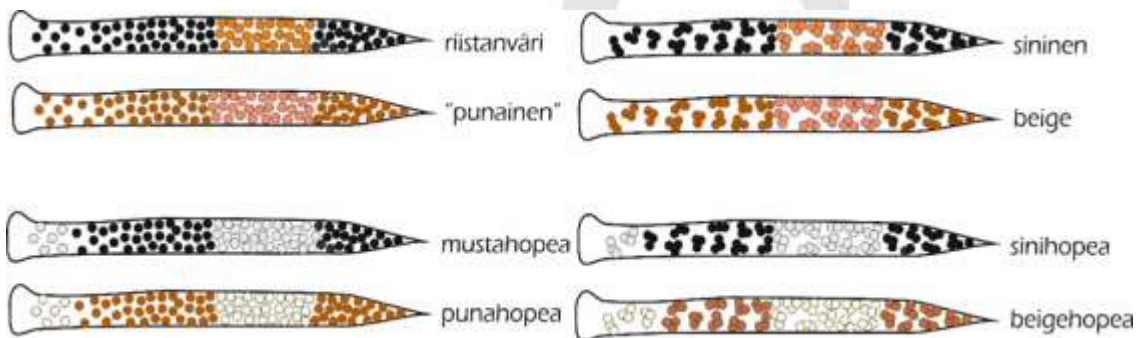
Värien periytyminen taulukkona ja esiintyminen pentueessa

Naaras	Riista BBDD	Riista (o) BBDD	Riista (d) BBDD	Riista (o, d) BBDD	Sininen BBDD	Sininen (o) BBDD	Punainen (o) bbDD	Punainen (o, d) bbDD	Beige bbDD
Uros									
Riista BBDD	riista BBDD 100%	riista 50% riista (o) 50%	riista 50% riista (d) 50%	riista 25% riista (o) 25% riista (d) 25%	riista (d) BBDD 100%	riista (d) 50% riista (o, d) 450%	riista (o) BBDD 100%	riista (o) 50% riista (d) 50%	riista (o, d) BBDD 100%
Riista (o) BBDD	riista 50% riista (o) 50%	riista 25% riista (o) 50% punainen 25%	riista 25% riista (o) 25% riista (d) 25% riista (o, d) 25%	riista 25% riista (d) 12,5% riista (o) 25% Riista (o, d) 25% punainen 12,5% punainen (d) 12,5%	riista (d) 50% riista (o, d) 450%	riista (d) 50% riista (o, d) 450%	riista (o) 50% riista (o, d) 25% punainen 25% punainen (d) 25%	riista (o) 25% riista (o, d) 25% punainen 25% punainen (d) 25%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50%
Riista (d) BBDD	riista 50% riista (d) 50%	riista 25% riista (o) 25% riista (d) 25% riista (o, d) 25%	riista 25% riista (d) 50% sininen 25%	riista 12,5% riista (d) 25% riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% sininen 12,5% sininen (o) 12,5%	riista (d) 50% sininen 50%	riista (d) 50% riista (o, d) 25% sininen 25% sininen (o) 25%	riista (o) 50% riista (o, d) 50% sininen (o) 25%	riista (o) 25% riista (o, d) 50% sininen (o) 25%	riista (o, d) 50% sininen (o) 50%
Riista (o, d) BBDD	riista 25% riista (o) 25% riista (d) 25% riista (o, d) 25%	riista 12,5% riista (o) 25% riista (d) 12,5% riista (o, d) 25% punainen 12,5% punainen (d) 12,5%	riista 12,5% riista (d) 25% riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% sininen 12,5% sininen (o) 12,5%	riista 6,25% riista (d) 12,5% riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% sininen 6,25% sininen (o) 12,5% punainen (d) 12,5% beige 6,25%	riista (o, d) 25% riista (d) 25% sininen 25% sininen (o) 25%	riista (d) 12,5% riista (o, d) 25% punainen (d) 12,5% sininen (o) 25% beige 12,5%	riista (o) 25% riista (o, d) 25% punainen 25% punainen (d) 25% sininen (d) 12,5% beige 12,5%	riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% punainen 12,5% punainen (d) 25% sininen (d) 12,5% beige 12,5%	riista (o, d) 25% punainen (d) 25% sininen (o) 25% beige 25%
Sininen BBDD	riista (d) BBDD 100%	riista (d) 50% riista (o, d) 50%	riista (d) 50% sininen 50%	riista (o, d) 25% riista (d) 25% sininen 25% sininen (o) 25%	sininen BBDD 100%	sininen BBDD 100%	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) 50% sininen (o) 50%	sininen (o) BBDD 100%
Sininen (o) BBDD	riista (d) 50% riista (o, d) 50%	riista (o, d) 50% riista (d) 25% punainen (d) 25%	riista (d) 25% riista (o, d) 25% sininen 25% sininen (o) 25%	riista (d) 12,5% riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% sininen 12,5% sininen (o) 12,5%	sininen 50% sininen (o) 50%	sininen 50% sininen (o) 50%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50%	riista (o, d) 25% punainen (d) 25% sininen (o) 25% beige 25%	sininen (o) BBDD 100%
Punainen bbDD	riista (o) BBDD 100%	riista (o) 50% punainen 50%	riista (o) 50% riista (d) 50% sininen 50%	riista (o) 25% riista (o, d) 25% punainen 25% punainen (d) 25%	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50% sininen (o) 25% beige 25%	punainen (d) BBDD 100%
Punainen (d) bbDD	riista (o) 50% riista (d) 50%	riista (o) 25% riista (o, d) 25% punainen 25% punainen (d) 25%	riista (o) 25% riista (o, d) 50% sininen 25% sininen (d) 25%	riista (o) 12,5% riista (o, d) 25% punainen 12,5% sininen (o) 12,5%	riista (o, d) 50% riista (o, d) 50%	riista (o, d) 50% riista (o, d) 50%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50%	riista (o, d) 25% punainen (d) 25% sininen (o) 25% beige 25%	punainen (d) 50% beige 50%
Beige bbDD	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50%	riista (o, d) 50% sininen (o) 50%	riista (o, d) 25% riista (o, d) 25% sininen (o) 25%	sininen (o) BBDD 100%	sininen (o) BBDD 100%	riista (o, d) BBDD 100%	riista (o, d) 50% punainen (d) 50% sininen (o) 25% beige 25%	beige BBDD 100%

4.5 VÄRIEN PERIITYMINEN

Tulevien pentujen värit voidaan päätellä jo niiden vanhempien värien pohjalta. Rotujen perusvärit ovat riista ja punainen. Riistan diluutio- eli laimennusväri on sininen. Rotujen punainen ei periydy samalla tavalla kuin muiden kissojen punainen vaan on punaisen sijaan geneettisesti kaneli. Punaisen eli kanelin diluutiomuoto on beige.

Värit merkitään joko isoilla tai pienillä kirjaimilla. Isot kirjaimet tarkoittavat dominoivaa eli vallitsevaa ominaisuutta. Pienellä kirjaimella kirjoitetut ovat resessiivisiä eli väistyviä ominaisuuksia. Riistanvärinen kissa on joko **BB (samanperintäinen eli homotsygootti tai Bb (eriperintäinen eli heterotsygootti)**. Punaiselta kissalta puuttuu musta pigmentti ja pigmentin suhteen resessiivinen väri riistalle. Punaisen kirjaimet ovat **bb** eli samanperintäinen punainen, jolloin kissan jälkeläiset kantavat punaista (kanelia). Jos kissa on esimerkiksi riista, on se dominoiva ominaisuus ja jos kissa on sininen tai beige, on ominaisuus resessiivinen. Sininen on resessiivinen eli väistynyt diluutioväri riistanväriselle ja beige vastaavasti punaiselle värille. Beige väri on resessiivisin ja kaksi beigeä kissaa voi saada vain beigen värisiä jälkeläisiä.

Isot kirjaimet **DD** tarkoittavat, että kissa ei kannata diluutiota ja **Dd** kirjaimilla kissa kantaa diluutiota, mutta ei ole diluution värinen, vaikka periyttääkin sitä. Pienet kirjaimet **dd** kertoo, että kissa on diluutionvärinen ja sen jälkeläiset kantavat diluutiota. Kirjaimilla merkittyinä värit ovat:

- BBDD riista, ei kannata punaista eikä diluutiota
- BBdd riista, ei kannata punaista mutta kantaa diluution
- BbDD riista, kantaa punaista mutta ei diluutiota
- BbDd riista, kantaa punaista ja diluutiota
- BBdd sininen, ei kannata punaista eikä beigeä
- Bbdd sininen, kantaa punaista ja beigeä
- bbDD punainen, kantaa punaista
- bbDd punainen, kantaa punaista ja diluutiota
- bbdd beige, ei kannata muita värejä

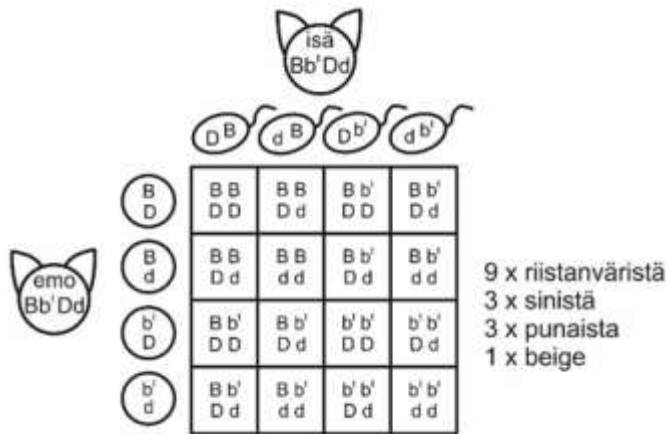
Kantaako riistanvärinen tai sininen kissa perimässään punaista tai riistanvärinen tai punainen diluutiotekijää, voidaan päätellä kissojen vanhempien väreistä. Jos riistan tai sinisen kissan jompikumpi vanhemmista on punainen, kissa kantaa ainakin punaista perimässään. Jos jompikumpi vanhemmista on beige, riista kantaa sekä punaista että diluutiota perimässään ja sininen kissa punaista tekijää. Jos riistanvärisen tai punaisen kissan toinen vanhemmista on sininen, kantaa kissa diluutiotekijää.

Taulukon lyhenteet o kantaa punaista
d kantaa diluutiota

Sateenkaaripentue, jossa kaikki pennut ovat eri värisiä, voi syntyä yhdistelmästä:

BbDd x BbDd riista x riista, molemmat kantavat punaista ja diluutiota
BbDd x Bbdd riista (kantaa punaista ja diluutiota) x sininen (kantaa punaista)
BbDd x bbDd riista (kantaa punaista ja diluutiota) x punainen (kantaa diluutiota)
bbDd x bbdd riista (kantaa punaista ja diluutiota) x beige

Kaksi riistanväristä vanhempaa voivat saada sateenkaaripentueen

Abessinialaisen ja somalin neljä perusväri:
riistanväri, sininen, punainen ja beige

CH FI*Redcheetah's Julia, ABY n,
synt. 09.11.2016, kuva Tessa

FI*Nebuankhet Nae Laird, ABY a,
synt. 23.12.2015, kuva Tessa

Kharn-Ka Incisa Igor, SOM p
synt. 22.04.2007, kuva Tessa

Kharn-Ka
Heartbreaker
SOM o
synt. 13.02.2006
kuva Tessa

4.5 NÄYTTELYT

Suurin osa rotujemme edustajista myydään perheenjäseniksi ja lemmikeiksi. Kasvattajille näyttelyissä tarjoutuu mahdollisuus vertailla kasvatustyönsä tuloksia, luoda kontakteja muihin kasvattajiin sekä tutustua muiden kasvattajien kasvatukseen.

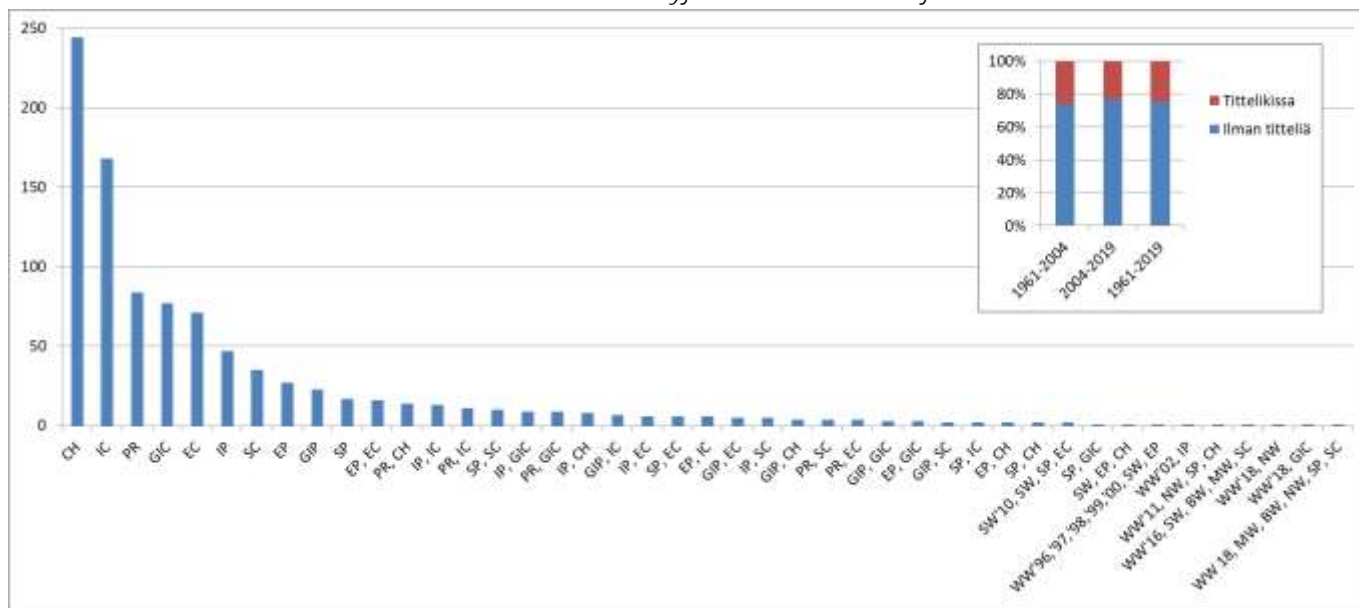
	1961-2004		2004-2019		1961-2019	
Ilman titteliä	1713	74.0%	1185	76.8%	2898	75.1%
Tittelikissa	601	26.0%	358	23.2%	959	24.9%
	2314	100%	1543	100%	3857	100%

FIFessä järjestettävät näyttelyt voivat olla yksi- tai kaksipäiväisiä kansain-välisiä, kansallisia ja esittelynäyttelyitä. FIFE-luokkia ovat leikkaamattomille uroksille ja naaraille luokat 1,3,5,7,9 ja leikatuille kastroiti uroksille ja naaraille luokat 2,4,6,8,10. Lisäksi nuorille (7-10kk) luokka 11 ja pennuille (4-7kk) luokka 12.

Abessinialaiset ja somalit usein myös pitävät näyttelyttämisestä ja osaavat esiintyä edukseen, hurmaten näin tulevia kissanomistajia.

Monet rotukissanomistajat harrastavat näyttelyjä, mutta jotkut kissat käyvät vain kerran tai muutaman kerran näyttelyssä ja osa näistä ei koskaan saavuta titteliä. Noin 25% Suomen Kissaliittoon rekisteröidyistä ABY/SOM kissoista on saavuttanut vähintään tittelin Champion tai Premior. Tämä luku on pysynyt melko samanlaisena 60 vuoden aikana.

Kissaliittoon rekisteröityjen abessinialaisten ja somalien saavuttamat FIFE-tittelit

4.6.1 Rotujen erikoisnäyttelyt

Rotujen erikoisnäyttelyitä on järjestetty Ranskassa, Saksassa ja Pohjoismaissa. Näissä näyttelyissä kissat on arvosteltu normaalinäyttelyssä ja sen jälkeen on järjestetty roduille leikkimielisiä, sukupuoleen ja sukupolviin liittyviä luokkia. Suomessa järjestetyt molempien rotujen yhteiset erikoisnäyttelyt seuraavasti:

- 16.2.1997 Kes-Kis (ABY-SOM erikoisnäyttely)
- 12.4.1998 RUROK , Espoo (AbyS 10 v., SUROK ABY-jaosto 30 v.)
- 16.6.2001 Kes-Kis, Jyväskylä (Somakiss 10v.)
- 24.8.2003 RUROK, Vantaa (Somakiss, Somalit 20v. Suomessa)
- 30.9.2006 Alfa Felis, Porvoo (AbyS)
- 26.11.2006 TUROK, Turku (Somakiss 15v.)
- 27.8.2011 RUROK, Vantaa (AbyS, Abyt 50 v. Suomessa)
- 1.10.2016 URK, Siuntio (Somakiss)

Aby- ja Somalikkissat AbyS ja Somakiss järjestivät ABY-SOM rotuseminaarin tuomareille ja tuomarioppilaille Hämeenlinnassa 24.7.2015. Puhujina Eric Reijers, Anne Paloluoma, Carin Sahlberg ja Jaana Heikonen. Tuomareita ja tuomarioppilaita oli paikalla 17 eri maista. Abessinialaisia oli esittelyssä 9 kissaa (värit n,o,p,ns) ja somaleista 12 kissaa (värit, n,a,o,p)

4.6.2 Breed BIS - näyttelyt

1.1.2012 lähtien FIFen näyttelysääntöjen mukaan näyttelyjärjestäjä on voinut järjestää erillisen kategorian paras -kilpailun tietyille rodulle tai sisarroduille. Rodut, joilla on rodun kategorian paras -kilpailu, eivät osallistu kategoriansa parhaiden valintaan, mutta muuten rinnakkaisnäyttelyssä tuomarit valitsevat omat ehdokkaansa tähän paneeliin. Breed BIS toteutuu kun vähintään 50 kissaa ilmoittautuu ja muita saman kategorian edustajia on lisäksi vähintään 40 kissaa luokissa 1-12.

Euroopassa järjestetyt ABY/SOM Breed BIS-näyttelyt:

- 10.8.2013 URK, Helsinki
- 20.6.2015 JYRAK, Vejle DK
- 1.10.2016 URK, Siuntio
- 12.5.2018 GEK, Sandviken SE
- 11.5.2019 GEK, Sandviken SE

4.6.3 World Winner ja muut voittanäyttelyt

World Winner – voittajanäyttelyitä on järjestetty vuodesta 1990 lähtien. Ensimmäinen näyttely järjestettiin Saksan Münchenissä. Suomessa World Winner- näyttelyt on järjestetty vuosina 2002 Helsingissä ja 2018 Tampereella.

Scandinavian Winner- näyttely oli alun perin tarkoitettiin ruotsalaisille ja norjalaisille näyttelleasettajille, johtuen maiden tiukoista rabies säännöksistä. Vuodesta 2016 Suomi on vuorotellut Ruotsin ja Tanskan kanssa näyttelyn järjestäjänä.

Vuodesta 2016 lähtien on FIFen näyttelykalenteriin lisätty seuraavat voittajanäyttelyt: Mediterranean Winner, North Sea Winner, Baltic Winner ja American Winner.

FIFen jäsenet ovat saaneet vuodesta 2011 lähtien jakaa voitokkaille kissoille National Winner (NW) titteleitä.

Suomen Kissaliiton Vuoden Kissan voittajille jaetaan (NW)-tittelit yhdelle aikuiselle, yhdelle kastroitulle ja yhdelle nuorelle kategorioidessa 1, 2, 3 ja 4 sekä yhdelle kotikissalle. Aikuisissa ja kastroiteissa uroksesta ja naaraasta korkeamman pistemäärän saavuttanut saa NW-tittelin.

Nimi	WW	SW	MW	BW	NW
Bluestream's Dundee	5	1			
WW '96, WW '97, WW '98, WW '99, WW '00, SW, EP					
Bluestream's QuiQui		1			
SW, EP, CH					
Cellani Sieno UkassaKinté	1				
WW 18, GIC					
Dushara Mint of Kharnka*DK		2			
SW 10, SW, SP, EC					
Exlibris Gimir	1				
WW '02, IP					
Hjortronstogens The Sound of Music*S	1				1
WW 11, NW, SP, CH					
Kham-Ka Ciaran Mojave	1				1
WW 18, NW					
Kham-Ka Taygeta Taurus	1		1	1	1
WW 18, MW, BW, NW, SP, SC					
Kham-Ka Your Choice	1	1	1	1	
WW 16, SW, BW, MW, SC					
Lamadegaan Aladdin		2			
SW 10, SW, SP, EC					
Yhteensä	11	7	2	2	3

Kissaliittoon rekisteröityjen abessinialaisten ja somalien saavuttamat FIFe-tittelit

Kuva 1: EP WW96, WW97, WW98, WW99, SW99, WW00 FI*Bluestream's Dundee, SOM n, synt. 09.08.1994

Kuva 2: WW16, MW18, SW17, BW17 SC FI*Kharn-Ka Your Choice JW,DVM,DSM, SOM n, synt. 22.05.2011

4.6.3.1 Suomessa kasvatetut voittajatittelikissat

Maailmanvoittajat – World Winners (WW)

- EP WW96 WW97 WW98 WW99 SW99 WW2000 FI*Bluestream's Dundee (SOM n)
- WW02 IP FI*Exlibris Gimir (SOM n)
- WW16 SW17 BW MW SC FI*Kharn-Ka Your Choice JW DVM DSM (SOM n)
- WW 18 MW BW NW SP SC FI*Kharn-Ka Taygeta Taurus DVM DSM (SOM n)
- WW 18 NW FI*Kharn-Ka Ciaran Mojave JW (SOM n)

Skandinavian voittajat – Scandinavian Winners (SW)

- SW10, SW12 FI*Lamadegaan Alladdin (SOM n)
- WW16 SW17 BW MW SC FI*Kharn-Ka Your Choice JW DVM DSM (SOM n)
- EP CH FIN*Bluestream's Quiqui (SOM o)

Mediterranean Winner (MW)

- WW 18 MW19, MW18, MW17, MW16, BW NW SP SC FI*Kharn-Ka Taygeta Taurus DVM DSM (SOM n)
- WW16 SW17 BW MW18 SC FI*Kharn-Ka Your Choice JW DVM DSM (SOM n)

Baltic Winner (BW)

- WW16 SW17 BW17 MW SC FI*Kharn-Ka Your Choice JW DVM DSM (SOM n)
- WW 18 MW BW17 NW SP SC FI*Kharn-Ka Taygeta Taurus DVM DSM (SOM n)

National Winner (NW)

- WW 18 MW BW NW18 SP SC FI*Kharn-Ka Taygeta Taurus DVM DSM (SOM n) –kastraatit
- WW 18 NW18 FI*Kharn-Ka Ciaran Mojave JW –pennut/nuoret

5 KASVATUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

5.1 KASVATUKSEN VISIOT

5.1.1 Populaation rakenne ja kokonaistilanne

Sukusiitosprosentin tulisi olla mahdollisimman matala ja suositeltavaa olisi, että yhdistelmien sukusiitosprosentti olisi maksimissaan 12,5%. Matala tason säilyttämiseksi tulisi populaation jalostuskäyttöä laajentaa. Tavoitteeseen päästään kasvattajien välisen yhteistyön lisäämiseen myös yli pohjoismaisten rajojen.

Suomalaisen ABY/SOM-kannan monimuotoisuuden lisääminen tuomalla uusia linjoja muista kattojärjestöistä, huomioiden FIFessä sallitut värit. Somaleiden kasvatuksessa voidaan monimuotoisuutta lisätä käyttämällä abessinialaisia tai variantteja kasvatuksessa, tavoitteena kuitenkin somalien kasvatusta rotuna. Somalikasvattajilla on enemmän jalostusmateriaalia käytettävissään sekä esimerkiksi mahdollisuuksia kasvattaa varianteista abessinialaisia ja sitä kautta elegantimpaa rakennetta ja rodunomaisempaa tyyppiä myöhemmin somalirotuun, käyttämällä jälkeläisiä somalikasvatuksessa.

Kasvattajien yhteistyön lisäämisellä, esimerkiksi lainaamalla tai tuomalla uroksia ulkomaalaisilta kasvattajilta yhteistyössä ja useammalle naaraalle. Tämä edellyttää keskustelua kasvattajien kesken sekä suunnitelmia ulkomaisten urosten kasvatuskäytöstä, järkeviä ja monimuotoisempien sukutaulujen rakentamiseksi unohtamatta terveyttä ja luonnetta. Suunnitelmia olisi hyvä hahmotella myös seuraavia sukupolvia ajatellen, ettei kaikki käytä samaa materiaalia yhdessä sukupolvessa ja seuraavassa sukupolvessa joudutaan taas tuomaan uutta geneettistä materiaalia muualta, koska sukutaulut ovat hyvin samanlaisia, eikä löydy sitä riittävää geneettistä variaatiota.

Rodut ovat suhteellisen terveitä ja niiden perinnöllisiin sairauksiin on herätty ajoissa, jolloin pakollisilla testauksilla ja suosituksilla on perinnölliset sairaudet hyvin hallinnassa. Ulkomaisten tuontikissojen testausta suositellaan, vaikka niistä olisikin kasvattajan ottamat testit. Näin myös Kissaliiton virallinen terveysrekisteri pysyy rotujen osalta luotettavana.

Uusien kasvattajien mentorointia ja neuvontaa kasvatusasioissa pyritään tukea lisäämällä yhdistyksen taholta jalostuksen neuvontaa ja tiedotusta, minkä tavoitteena on auttaa kasvattajia entistä suunnitelmallisemmassa kasvatustoiminnassa. Roduissa ei juurikaan esiinny siitosmatadoreja, suunnitelmallisella ja yhteistyöhön nojaavalla kasvatuksella pystytään laajentamaan kasvatuksessa käytettävää populaatiota.

5.2 SUOSITUKSET SIITOSKISSOILLE JA YHDISTELMILLE

5.2.1 **Suosituks**et kasvatukseen käytettävien kissojen ja yhdistelmien ominaisuuksista

Jalostuksella tarkoitetaan rodun yksilöiden laadun parantamista valinnan keinoin. Laadulla pyritään tasapainoiseen ja rodunomaiseen luonteeseen sekä terveisiin ja pitkäikäisiin rodun edustajiin myös ulkomuodollisesti.

Kasvatuksessa tulisi käyttää vain terveitä ja hyväluonteisia kissoja. Monimuotoisuuden säilyttämiseksi pentueesta olisi hyvä jättää uros- ja naaraspennut jatkoon. Välttämättä näyttelymenestyjä uros ei jätä hyvää jälkeä, mutta taas veljensä saattaa jättää parempaa jälkeä, vaikka sillä ei olisikaan näyttelymenestystä tai se ei olisi osallistunut näyttelyihin. Sukusiitosprosentin tulisi olla mahdollisimman matala ja suositeltavaa olisi, että yhdistelmien sukusiitosprosentti olisi maksimissaan 12,5%. Matala tason säilyttämiseksi tulisi populaation jalostuskäyttöä laajentaa.

Jokaisella yhdistelmällä tulisi olla tavoite ja kasvattajan tulisi aina osata perustella mitä hakee suunnitellusta yhdistelmästä. Kasvatuksessa tulisi muistaa, ettei kyse ole pennuttamisesta vaan tavoitteellisesta kasvattamisesta rodun ominaisuuksien parantamiseksi. Molempien osapuolien, kasvatusnaaraiden että uroskissojen omistajien tulisi olla tietoisia siitä, kuinka monta pentua kyseisellä siitoskissalla jo on. Molempien osapuolien on myös kannettava vastuunsa siitä, että kertovat rehellisesti kissojensa ominaisuudet ja mitä toivovat yhdistelmältä. Yhdessä on myös hyvä miettiä kissojen yhteensopivuutta kuin myös kissojen siitoskäyttöä, ei pelkästään jalostuksen näkökulmasta vaan myös että geenipoolin monimuotoisuus säilyisi.

Uroksen omistajilla on kasvatuksessa myös suuri vastuu ja uroksen omistajalla on aina mahdollisuus kieltäytyä kissan käytöstä astutukseen, jos ei näe yhdistelmää parhaaksi mahdolliseksi.

Kasvattajanimen saamiseksi on edelleen vaatimuksena kasvattajakurssin käyminen. Aloittelevalle kasvattajalle olisi tärkeää olla oma mentori, kokeneempi kasvattaja neuvonantajana. Siitosuroksen omistajien tulee tehdä siitosurossopimus.

5.2.2 Siitoskissan valinta

Hyvien siitoskissojen valinta ja kasvatuksen tavoitteellisuus ovat osa kasvattajan työtä. Kasvattajan tulisi määritellä omat kasvatustavoitteensa sekä pentuekohtaiset tavoitteet. Kasvattajan on tärkeää tuntea rodun ulkomuotostandardi, tunnistaa hyvät yksilöt ja kyetä arvioimaan kissojen heikkoudet ja vahvuudet, sekä mitä niillä on annettavaa rodulle. Kasvattajalla tulisi olla selkeät ja harkitut tavoitteet suunnitellessaan kasvatusohjelmaa. Jonkun ominaisuuden korjaaminen tai värin parantaminen ei tapahdu yhden sukupolven aikana vaan, vaatii pitkälistä sitoutumista kasvatustavoitteisiin.

5.2.2.1 **Hyvä siitoskissa**

Kasvatukseen tulisi käyttää rotustandardin mukaisia kissoja, jotka ovat terveitä ja hyväluonteisia sekä omata hyvän lisääntymiskyvyn.

Siitoskissan tulisi olla ulkomuodoltaan rotustandardin mukainen tai vähintään rodun keskitasoa. Siitoskissoja valitessa tulisi huomioida, ettei jalostuksessa käytettäisi kissoja, joilla on geneettisiä sairauksia, häntäknikki, silmien karsastus, medaljonki, kooltaan tai painoltaan liian pieniä tai tyyppiltään ja ulkomuodoltaan ei-rodun omaisia. Toistaiseksi kissat lisääntyvät luonnollisesti, jolloin välttämättä uros tai naaras ei hyväksy sille valittua puolisoa. Kissan valintoja tulisi myös kunnioittaa.

Jalostuskissoille tulee teettää pakolliset terveystestit sekä terveystodistukset. Näitä pakollisia testejä ja todistuksia ovat:

- PRA (rdAc) -DNA-testi
- todistus tunnistusmerkinnästä
- todistus napatyrittömyydestä
- todistus kivesten laskeutumisesta (uroskissan ollessa vähintään kuuden kuukauden ikäinen)

Lisäksi suositeltavia testejä ovat:

- FeLV (kissan leukemia virus)
- FIV (kissan immuunikatovirus)
- veriryhmämääritys
- PKdef – DNA-testi
- PL- röntgen

Vaikka PRA- ja PK DNA-testien tulokset säilyvät sukupolvien ajan, kun vanhemmat on testattu, olisi nämäkin testit hyvä silloin tällöin uusia yksilökohtaisesti. FeLV ja FIV testit olisi hyvä ottaa joka kerran, kun käytetään naaraalle vierasta urosta tai naaras on testattu ennen edellistä pentuetta. Samoin uros tulisi testata jokaisen

vieraan naaraan jälkeen, ennen seuraavaa astutusta. Veriryhmämääritys olisi hyvä tehdä, varsinkin jos on epäilyksiä B-kantajuudesta tai mahdollisuudesta että kissalla on B-veriryhmä.

Luonne on periytyvä ominaisuus ja hyvä siitoskissa käyttäytyy rodunomaisesti, olematta aggressiivinen, arka tai syrjään vetäytyvä. Varsinkin naaraiden kohdalla täytyy kriittisesti arvioida, millaisia käyttäytymismalleja se antaa omille pennuilleen. Kasvattaja pystyy myös vaikuttamaan pentueen ympäristötekijöihin, sosiaalistamalla pentuja niiden syntymästä saakka. Pennuista tulee sosiaalisempia ja tasapainoisempia, mitä enemmän niillä on kontakteja ja hyviä kokemuksia.

Siitoskissan luonnetta ja käyttäytymistä voidaan testata myös kodin ulkopuolella, jotta nähdään miten se reagoi erilaisiin tilanteisiin. Esimerkiksi miten kissat käyttäytyvät näyttelyissä, stressaantuvatko ne muista kissoista tai hajuista vai käyttäytyvätkö rodunomaisesti tilanteisiin. Tällaiset kissaa stressaavat tilanteet eivät välttämättä kerro, etteikö kissa ole kasvatukseen sopiva, mutta hyvä ottaa huomioon valittaessa sopivaa partneria.

*IC FI*Laire Valar Yavanna,
(JessicaVictoria) ABY n,
synt. 23.02.2012*

*FI*Love devotion Cosima, ABY a
synt. 07.11.2017*

*FI*Habibin Xanthus Ximenes,
ABY p, synt. 10.03.2004*

*EP FIN*Hingstbackes Bristian, SOM n
synt. 02.11.1986*

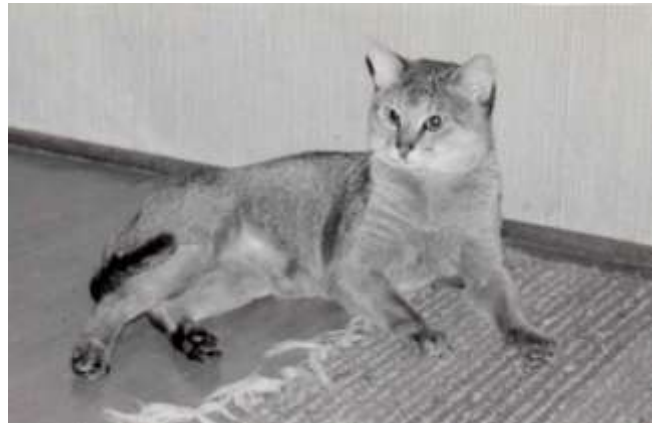

*FI*Vulpes Aither,
SOM n,
Synt. 15.10.2016*

Manuelo(?) av Firousi, ABY n, synt. 18.05.1966

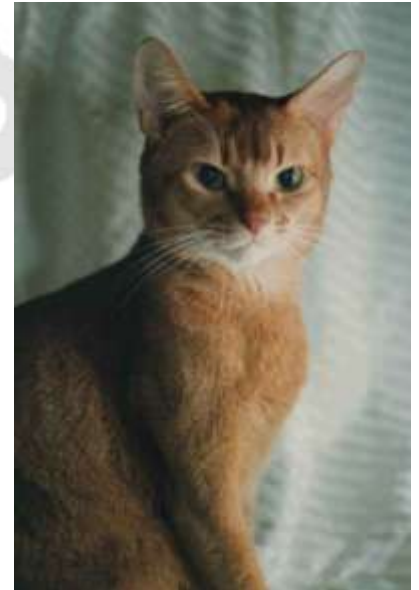
Keltaruusun-Lalli, ABY n, synt. 11.11.1976

Tyttelin Altti, ABY o, s. 24.04.1981

Angelos Catania, ABY n, synt. 14.07.1985

Mi-Amor Caruso, ABY o, synt. 20.10.1987

Amhara's Fergus, ABY o, synt. 02.03.2002

Lovedevotion Elisabeth, ABY n, synt. 10.03.2015

*CH FI*SunnyPace Knautia, SOM o synt. 03.12.2018*

5.3 MAHDOLLISET UHAT SEKÄ VARAUTUMINEN ONGELMIIN - SWOT

Yhteenveto rotuun kohdistuvista riskeistä, siitä miten niihin varaudutaan, miten niiden toteutumista voidaan välttää sekä mitä ne toteutuessaan merkitsevät rodulle.

5.3.1 Populaatio

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• rodut suhteellisen terveitä ja elinvoimaisia• populaation koko suuri vai pieni? (heikkous)• uudet ulkomaan tuonnit ja sukulinjat• osa kasvattajista valmiita laajentamaan rotujen geenipoolia tuontikissoilla• somalikasvatuksessa voidaan käyttää abessinialaisia, geenipoolin laajentamiseksi	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• geenipoolin kaventuminen ja sitä kautta rodun elinvoiman heikkeneminen• tuontikissojen kautta tulleen uuden geenimateriaalin säilyttäminen kasvatuksessa• siitosuroksien saatavuus ja vain tiettyjen urosten suosiminen/käyttäminen• kasvatukseen ei käytetä riittävän monipuolisesti eri linjoja ja yhdestä pentueesta eri pentuja• rotujen jalostusrajoitukset kaventavat geenipoolia, pentujen myynti kasvatukseen estetään• varhaiskastraatiot, kaikkia potentiaalisia rodun edustajia ei käytetä kasvatuksessa• populaation koko suuri vai pieni? (heikkous)• kasvattajien yhteistyö ja vähäinen lukumäärä Suomessa
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• internetin kautta tiedonkulku laajenee, tietoa rotujen kasvatuksesta eri järjestöissä ja kasvattajien välinen yhteistyö lisääntyy. Enemmän tietoa rodusta, ominaisuuksista ja linjoista• kasvatuksen tavoiteohjelman kautta enemmän yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi ja mahdollisuuksia rotujen geenipoolin laajentamiseksi• DNA-testien ja tulosten hyödyntäminen kasvatuksessa• KTO:n tavoitteiden toteuttaminen	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• kasvattajien puutteellinen tietous rodusta ja sen ominaisuuksista sekä omista kasvatustavoitteistaan /vääränlainen käsitys mitä rotumääritelmällä tarkoitetaan• kasvatukseen tarkoitettujen kissojen käyttö ei ole suunnitelmallista tai tavoitteellista• tavoitteet seuraaville sukupolville jäävät vaillinaisiksi tai saavuttamatta• geenipoolien kaventuminen siitosmatadorien käytön takia• kasvattajien vähäinen yhteistyö rotujen eduksi• kasvattajien linjat eriytyvät puutteellisen yhteistyön takia• kasvatusta rajoittavat sopimukset

5.3.2 Terveys

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• rodut ovat suhteellisen terveitä ja pitkäikäisiä• roduilla on perinnöllisiä sairauksia, jotka ovat testattavissa DNA-testeillä• kasvattajat noudattavat hyvin testaussuosituksia• AbySissä vahva osaaminen terveysasioissa ja niiden seuraaminen kansainvälisellä tasolla• yhdistyksen ja internetin kautta saadaan lisätietoa ja välitetään tietoa perinnöllisistä ja muista sairauksista	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• kissojen hyvinvoinnin ja kasvatuksellisesti olennaisten terveystietojen salaaminen• terveystietojen kerääminen systemaattisesti, mieluiten osana OmaKissan toimintoja• yksittäisten kuolinsyiden ja sairaustapausten esiintyminen, joista ei kerätä tietoa
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• kasvattajien keräämien terveystietojen hyödyntäminen osana tutkimuksia ja tietokantoja• avoimuus terveystietojen kertomisesta lisää tietoutta ja sitä kautta kissojen hyvinvointia• yhdistysten jakama tieto sairauksista• terveys ja DNA- tietokantojen hyödyntäminen• terveystietojen kerääminen erilaisiin tutkimushankkeisiin• tutkimushankkeiden tieto laajemmin saatavilla• pennunostajien kiinnostus terveysasioihin• osallistuminen erilaisiin terveyttä edistäviin seminaareihin, projekteihin	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• tiedon puute tai välinpitämättömyys sairauksista• sairauksien peittäminen tai vähättely• sairaustietojen salaaminen• uusien, mahdollisesti perinnöllisten sairauksien esiintyminen

5.3.3 Luonne

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• seurallinen, aktiivinen, sosiaalinen ja ystävällinen luonne on rodun suosion salaisuus• utelias, leikkisä ja kekseliäs kissarotu jolle on helppo opettaa erilaisia temppuja• omistajaansa erityisen kiintyvä ja luottava	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none">• jonkin verran arkoja kissoja• jonkin verran näyttelyissä aggressiivisesti käyttäytyviä kissoja• jonkin verran varautuneisuutta vieraisissa paikoissa, kuten eläinlääkärin käynneillä• yliaktiiviset rotujen edustajat
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none">• luonne pääsääntöisesti hyvä ja on rotujen suosion perusta• kasvatuksessa käytetään vain hyväluonteisia ja rohkeita kissoja	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none">• kasvattajat eivät tunnista luonteen perinnöllisystekijöitä• kasvatuksessa ei kiinnitetä riittävästi huomiota hyväluonteisten kissojen käyttämiseen• ei tiedosteta käytöshäiriöitä ja käytetään tällaisia kissoja kasvatukseen• yliaktiivisten kissojen käyttäminen

5.3.4 Ulkomuoto

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomessa hyvätasoisia rotujen edustajia • somalien tyyppi on lähentynyt sisarrotua • ulkomuodoltaan standardin mukaisia 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • pieni ja siro koko naarailla • somalien pyöreät muodot ja massiivinen rakenne • litteä päänmuoto, suora profiili, kapea kuono • pystyt tai liian isot tai liikaa sivuille kaareutuvat korvat • ovaalit tai pyöreät silmät • korostuneen pitkä vartalo • matalat jalat
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • rotustandardi ei vaadi äärimmäisiä ominaisuuksia • ulkomuodon kustannuksella ei vaaranneta terveyttä, jolloin rotujen on mahdollista säilyä liioittelemattomana rotuna • kasvattajilla ja näyttelykissojen omistajilla mahdollisimman yhteneväinen käsitys standardista 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • rotujen tyyppin yhteneväisyys menetetään • koon ääripäät, pienten tai ylisuurien kissojen suosiminen • kasvatukseen valikoituu yksipuolisesti, jonkin ominaisuuden osalta ylityypitettyjä yksilöitä • kasvatuksessa aletaan suosia jotain tiettyä äärityyppiä tai ihannoidaan rodulle ei tyyppillisiä asioita. Samoin näyttelyissä. • kissatuomarit eivät noudata FIFen rotumääritelmää

5.4 TOIMINTASUUNNITELMA JA TAVOITEOHJELMAN SEURANTA - ABYS HALLITUKSEN ESITYS VUOSIKOKOUKSELLE

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2020	Kannustetaan rotujen omistajia osallistumaan kissojen geenitutkimuksiin (www.kissangeenit.fi) jotta saadaan lisätietoa rotujen terveystiedoista ja luonteesta sekä sen kehittymisestä
2021	Terveyskysely kasvattajille, rodun mahdolliset terveysongelmat sekä kartoitetaan erityisesti hammasongelmien, patella luksaation ja lonkkadysplasian esiintyvyyttä sekä mahdollisia luonteeseen liittyviä ongelmia. Kasvattajille ja kissojen omistajille aloitetaan järjestämään joukkotestauksia, joita yhdistys tukee taloudellisesti. Testauksilla kerätään lisätietoa rotujen mahdollisista sairauksista ja geneistä kissojen geenitutkimukseen sekä MyCatDNA -tietokantaan.
2022	Kerätään saatuja terveystietoja ja valmistellaan mahdollisia lisäkyselyitä terveystiedoista ja järjestetään joukkotestauksia
2023	Päivitetään toimintasuunnitelmaa ja kasvatuksen tavoiteohjelmaa saatujen terveystietojen perusteella.

6 PÄIVITYKSET KASVATUKSEN TAVOITEOHJELMAAN JA YHTEENVETO AIKAISEMPIEN TOIMENPITEIDEN / TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Terveyskyselyt	Kasvattajille ja omistajille suunnatut terveystarkastukset	Terveystarkastusten päivitys KTO ja mahdolliset suositukset
Joukkotestaukset	Tiedotus perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä keinoista sen ylläpitoon.	Kasvatuksen tavoiteohjelman päivitys
Polvien tutkimuksia ja lonkkanivelten kuvauksia suositellaan siitoskissoille	Tiedotus PL:n ja HD:n yleisyydestä terveystarkastusten pohjalta ja joukkotutkimusten/ kuvauksen järjestäminen	Vuosina 2021 -2022 tutkittu 50 kissaa, jotka edustavat 75% siitoskissoista.
Kasvatuksen tavoiteohjelman päivitys	Toimenpiteiden ja kyselyiden päivitys ja suositukset	Tavoiteohjelman päivitys yhden sukupolven tuloksilla (2020-2022) vuonna 2023

7 KIITOKSET

Kiitämme seuraavia henkilöitä heidän avustuksestaan KTO:n laatimisessa:

- Anne Paloluoma (abessinialaisten ja somalien rotukuvaukset, tekstin tarkastus)
- Pirkko Vanhamäki (abessinialaisten historiikki),
- ELL Vuokko Pekkola (PRA, PKdef)
- Anne-Maj Ahokas (Somakiss- osuus)
- Jonna Varhama (tekstin tarkastus)

*FI*Kermakupin Joni Mitchell, ABY n, synt. 23.05.2020*

1. Narfsröm K. PRA in Abyssinian cats in Sweden. *Veterinary Record*. 1981. 109: 1, 24.
2. Barnett K C, Curtis R. Autosomal dominant progressive retinal atrophy in Abyssinian cats. *Journal of Heredity*. 1985. 76: 3, 168 – 170.
3. Menotti-Raymond M, David V A, Schaffer A ym. Mutation in CEP290 discovered for cat model of human retinal degeneration. *Journal of Heredity*. 2007. 98: 3, 211 – 220.
4. Narfström K, David V, Jarret O ym. Retinal degeneration in the Abyssinian and Somali cat (rdAc): correlation between genotype and phenotype and rdAc allele frequency in two continents. *Veterinary Ophthalmology*. 2009. 12: 5, 285 – 291.
5. Tepponen H, Virjamo V, Viuha V, Hietala S. Kissankasvattajan peruskurssi. Suomen Kissaliiton Koulutustoimikunta, 2012.
6. Tepponen H, Ruotsalainen V, Sahlberg C, Martikainen A. Genetiikan jatkokurssi kasvattajille. Suomen Kissaliiton Koulutustoimikunta. 2009.
7. Kohn B, Fumi C. Clinical course of pyruvate kinase deficiency in Abyssinian and Somali cats. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 2008. 10: 2, 145 – 153.
8. Felipedia.org. Pyruvate kinase deficiency. Haettu Internetistä 22.5.2012 [http://www.felipedia.org/~felipedi/wiki/index.php?title=Pyruvate_kinase_deficiency]
9. PennGen. Pyruvate kinase (PK) deficiency. Haettu Internetistä 22.5.2012 [<http://research.vet.upenn.edu/LinkClick.aspx?fileticket=UOrNndMXiHk%3d&tabid=545&mid=960>]
10. Öhlund M, Fall T, Ström Holst B, H. Hansson-Hamlin H, Bonnett B, and Egenvall A. Incidence of diabetes mellitus in insured Swedish cats in relation to age, breed and sex. *J Vet Intern Med* 2015;29:1342–1347.
11. Neittaanmäki H. Kissojen hammasresorptiot – esiintyvyys ja etiologiset tekijät. Eläinlääketieteen liseniaatin tutkielma. Helsingin yliopisto. 2017: 44 pp.
12. Genova F, Gandolfi B, Thomas A, y.m. Localizing the regions of causative mutations in feline amyloidosis: a next generation genomic approach. University of Milan, University of Missouri. Poster.
13. Katerina Mäki. Koiran jalostus: Tehollinen populaatiokoko/Suomen Kennelliitto
14. Yleinen jalostusstrategia 2018–2022/Suomen Kennelliitto
15. Lipinski MJ et. Al The ascent of cat breeds: Genetic evaluations of breeds and worldwide random-bred populations. *Genomics* 91 (2008) 12–21.
16. Salonen M, Vapalahti K, Tiira K, Mäki-Tanila A, Lohi H. Breed differences of heritable behaviour traits in cats. *Scientific Reports* 2019; 9:7949.

9 LIITTEET

9.1 FIFe ABY/SOM Standardi - voimaan 1.1.2016

Pää	Muoto	Keskikokoinen kiila, leveä yläosa. Pään ääriviivat ovat pehmeät ja viehättävät. Pehmeästi pyöristynyt otsa.	
	Nenä	Keskipitkä. Profiilissa loiva painauma silmien kohdalla.	
	Leuka	Voimakas ja hyvin kehittynyt.	
	Kuono	Loiva painauma viiksityynyjen kohdalla muodostaa pyöristyneen kuonon. Liian kapea kuono on virhe.	
Korvat	Muoto	Suhteellisen suuret, leveät tyvestä. Hieman pyöristyneet kärjet. Peukalonpainaumat. Tupsut korvien kärjissä ovat suotavat.	
	Sijainti	Etäällä toisistaan, valppaat.	
Silmät	Muoto	Suuret, mantelinmuotoiset ja etäällä toisistaan.	
	Väri	Loistavat ja ilmeikkäät. Väri on puhdas, kirkas ja voimakas meripihka, vihreä tai keltainen. Silmä reunustaa tickingin väri.	
Kaula		Siro	
Vartalo	Koko	Keskikokoinen	
	Rakenne	Keskikokoinen rakenne ja vartalon pituus, notkea, lihaksikas, jäntevän tuntuinen. Hyvä rintakehän syvyys.	
Jalat		Jäntevät. Hoikat ja korkeat. Sopusuhtaiset vartaloon nähden.	
	Tassut	Pienet ja soikeat.	
Häntä	ABY/ SOM	Melko pitkä. Leveä tyvestä ja kapeneva.	
	SOM	Tuuhea	
Turkki	Rakenne	ABY	Lyhyt, hieno ja vartalonmyötäinen. Joustavan tuntuinen.
		SOM	Erittäin hieno ja hyvin tuuhea. Hyvin pehmeän tuntuinen. Keskipitkä, paitsi hartianseudulla, missä turkki voi olla hieman lyhyempi.
	Väri	ABY	2 tai 3 väriraitaa jokaisessa karvassa, kärki mieluiten tumma.
		SOM	Tickingin kehittyminen on hidasta. Turkki on valmis vasta 2 vuoden iässä. Tämä tulisi ottaa huomioon arvosteltaessa pentuja ja nuoria aikuisia.
			Värimuunnokset oheisessa taulokossa.
Huomautukset		Valkoinen väri on sallittu ainoastaan leuassa ja sierainten ympärillä.	

Sertifikaatin epäävät virheet	Pää	<ul style="list-style-type: none"> siamilaistyyppinen pyöreä
	Turkki	<ul style="list-style-type: none"> alusturkki liian harmaa, liian tumma tai liian vaalea tickingin vähäisyys tai sen puuttuminen suotavissa kohdissa.

HYVÄKSYTYT VÄRIT

Turkin väri	<p>Vartalon väri: oheisen taulukon mukaan, ticking on tummempaa ja sopusoinnussa vartalon värin kanssa.</p> <p>Pohjaväri: oheisen taulukon mukaan.</p> <p>Vatsa, rinta ja jalkojen sisäpinnat ovat yhtenäistä pohjaväriä, joka on sopusoinnussa selkän osan kanssa, ilman tickingiä, raitoja, yhtenäisiä kaulanauhoja tai kuvioita vatsapuolella.</p> <p>Tummempaa sävyä pitkin selkärankaa.</p> <p>Valkeaa tai kellervän valkeaa väriä ainoastaan huulten yläpuolella, sierainten sivuilla sekä leuassa, eikä se saa ulottua rintaan asti.</p> <p>Korvien kärjet samaa väriä kuin ticking.</p> <p>Takajalkojen takaosat (saappaat) ovat tummat, karvatupsut varpaiden välissä ovat samaa väriä kuin ticking.</p> <p>Sama tumma sävy, joka kulkee pitkin selkärankaa, jatkuu hännässä. Hännänpää on yksiväristä tummaa tickingin väriä, ilman kuvioita.</p>
Huomautukset	Myös kaikki yleisessä osassa mainitut huomautukset ja virheet ovat voimassa.

	EMS-Koodi	Huomautukset
Riistanvärinen/ Sininen/ Punainen/ Beige	ABY n/a/o/p	
	SOM n/a/o/p	
Mustahopea/ Sinihopea/ Punahopea/ Beigehopea	ABY ns/as/os/ps	A
	SOM ns/as/os/ps	A

Riistanvärinen	n	<p><u>Vartalon väri:</u> lämmin ruskea / punaruskea, musta ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> Syvä aprikoosi / oranssi</p>
Sininen	a	<p><u>Vartalon väri:</u> lämmin siniharmaa, tumma teräksen siniharmaa ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> vaalea kellanruskea/kerma</p>
Punainen	o	<p><u>Vartalon väri:</u> kirkas lämmin kuparinpunainen, suklaanruskea ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> syvä aprikoosi</p>
Beige	p	<p><u>Vartalon väri:</u> himmeä beige, voimakas lämmin kermanvärinen ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> vaalea kerma</p>
Mustahopea	ns	<p><u>Vartalon väri:</u> puhdas hopeanvalkea, musta ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> puhdas hopeanvalkea</p>
Sinihopea	as	<p><u>Vartalon väri:</u> puhdas hopeanvalkea, tumma teräksen siniharmaa ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> puhdas hopeanvalkea</p>
Punahopea	os	<p><u>Vartalon väri:</u> puhdas hopeanvalkea, suklaanruskea ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> puhdas hopeanvalkea</p>
Beigehopea	ps	<p><u>Vartalon väri:</u> puhdas hopeanvalkea, voimakas lämmin kermanvärinen ticking</p> <p><u>Pohjaväri:</u> puhdas hopeanvalkea</p>
Huomautukset	A	Pohjaväriässä ei saa olla ruskeaa tai kellertävää sävyä eikä laikkuja.

PISTEET

Yhteensä		Pisteet	100
		ABY	SOM
Pää	Muoto, nenä, leukaperät ja hampaat, otsa, korvien sijainti ja muoto	25	25
Silmät	Muoto ja väri	10	10
Vartalo	Muoto, koko, luusto, jalkojen korkeus, tassujen muoto, hännän muoto ja pituus	20	20
Turkki	Vartalon väri	15	15
	Ticking	15	15
	Laatu	10	10
Kunto		5	5

Copyright suomenkieliseen käännökseen – AbyS ry 2015
Copyright for the translation into Finnish – AbyS ry 2015

*Saivokattens Päivänsäde,
ABY ps,
synt. 07.02.2016*

ABY ja SOM
hopeamuunnokset

*Saivokattens Hopea Fina
Anselmiina, SOM ns,
synt. 13.11.2017*

*FI*Yade's Å. Haik, ABY os
synt. 26.10.2003,
kuva Heikki Siltala*

*Emo Saivokattens
Belladonna, ABY n,
synt. 25.11.2017 ja
pennut Saivokattens
Silver Alfons, ABY os,
sekä Silver Urban ja
Silver Gustu, ABY ns,
synt. 09.05.2019*

Kissankasvatuksen tavoiteohjelma KTO

Redcheetah's Diana ja Donna, synt. 02.06.2017